

הישיבה השלוש-מאות וארבעים-ושש של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, כ"ה בתמוז התשמ"ז (22 ביולי 1987)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאילתות בעל-פה

זאת ועוד, בתוך 130,000 המבקרים האמריקנים היו כ-20,000 ממוצא פלשטיני, ורק בורדים מתוכם נתקלו, כאמור, בבעיות כלשהן.

אלפי אמריקנים ממוצא פלשטיני שהגיעו לישראל שוהים בה שלא כחוק.

בעיה דומה, אם כי לא באותו היקף, התעוררה לגבי אנשי כח "הכושם העברים" שהגיעו ארצה כתיירים ונשארו בה שלא כחוק.

אזרחי ארצות-הברית, בלא הבדל גזע, מוצא ודת, הם אזרחים רצויים במדינתנו. כמו לכל מדינה, שמורה לנו הזכות לבדוק מבקרים ותיירים שלגבי מניעי ביקורם מתעורר חשד.

כעקבות תלונות של אזרחים אמריקנים פנתה מחלקת המדינה אל משרד החוץ שלנו כבקשה להקל את הטיפול במבקרים שבהם החבר חשד המצריך בדיקה נוספת. בניגוד לפרסומים, הפנייה לא התייחסה כלל לזכותנו לבצע את כל הבדיקות הנחוצות, כל אימת שמתעורר חשד כזה.

כעקבות הפנייה טוכם על דעת משרדי החוץ, הפנים והתיירות וגורמי הביטחון לנקוט כנמל-התעופה ובגשרים שורה של צעדים, שישפרו ויחקנו את הטעון חקון. בין הצעדים שהוחלט עליהם — לאפשר התקשרות מהירה ומיידית לשגרירות ארצות-הברית בחל-אכיב או לקונסוליה בירושלים, או לקרוב משפחה, על-ידי העמדת טלפון לרשות האיש שיעוכב; להוציא דף הסבר מפורט כשפה האנגלית, שישביר את הקשיים המיוחדים ואת מקורם ויבקש את הבנת הנוגעים-בדבר. בכל מקרה יפעל בעניין זה האיש הבכיר ביותר במקום. מטעם משרדי הממשלה — החוץ, התיירות והפנים — יהיה ככל עת תורן כשרה, שיוכל להתערכ במקום ולנסות לישר את ההדורים אם ייווצרו קשיים. משרד החוץ ימליץ גם בפני שגרירות ארצות-הברית למנות עובד שעמו אפשר יהיה להתקשר ככל עת. משרד החוץ יזום הקמת ועדה משותפת, שתהיה מורכבת מנציגי המשרדים המטפלים בנושא ומנציגי שגרירות ארצות-הברית, שתכונס במועדים קבועים או על-פי הצורך לדון בבעיות שיתעוררו. עד כאן על הצעדים שהוחלט עליהם, והם הועברו לדיעת נציגי שגרירות ארצות-הברית, שהביעו שביעות רצון מלאה.

אין לנו אלא לקוות, שכך הגיעה הפרשה, שנופתה מעל ומעבר לכל פרפורוציה, לסיימה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

חיים רמון (המערך):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה. אני חושב שלאור הצעדים שנקטו, כעיה זו באה כהחלט על תיקונה.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

ניגש לסעיף הראשון — שאילתות בעל-פה. השאילתא הראשונה היא אל שר החוץ מאת חבר הכנסת חיים רמון בנושא: טענות ארצות-הברית על אפליית תיירים אמריקנים. בבקשה, אדוני.

313. טענות ארצות-הברית על אפליית תיירים אמריקנים

חיים רמון (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, משרד החוץ האמריקני פנה לשגרירות ישראל כושינגטון וסיפר על קשיים מיותרים בהוצאת אשרות כניסה ושהייה בישראל הנגרמים לתיירים אמריקנים ממוצא ערבי ועל יחס מפלה כלפי תיירים ערבים ושחורים.

ברצוני לשאול את השר:

1. האם יוחס לתיירים אמריקנים ממוצא ערבי או לשחומי העור חורג מהצעדים הסבירים הננקטים לגבי כל תייר אמריקני?

2. אם אכן כך הדבר, האם אין בזה יחס מפלה על כסיס אתני בלבד?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה, בבקשה.

שר החוץ ש' סרס:

אני מודה לחבר הכנסת חיים רמון על השאילתא שלו. אני אשיב עליה קצת יותר כמפורט, מפני שהנושא העסיק מאוד את דעת הקהל בישראל.

את הכיסוי התקשורתי הנרחב שניתן לעניין ואת ההדים הצורמים שנלוו לדיווחים, שלפיהם כאילו נוהגת ישראל אפליה על כסיס אתני וגזעי כלפי אזרחים אמריקנים המבקשים לבקר בישראל, ניתן לסכם במלים: מהומה רבתי על מהומה מזערית.

במה בדדים אמורים? שלא כמו שלטונות ההגירה האמריקניים, לא מחייבת ישראל את אזרחי ארצות-הברית הרוצים לבקר בישראל להצטייד מראש באשרת כניסה. מכאן שהדרך היחידה למנוע כניסתם של מבקרים שמתעורר חשד לגבי סיבות ביקורם בישראל היא לקיים את הבדיקה בהגיעם ארצה.

אדוני היושב-ראש, מתוך 130,000 אזרחים בעלי נתינות אמריקנית שביקרו בישראל מאז תחילת השנה, עוכבו בסך-הכול 120 אזרחים אמריקנים, פחות מפרומיל אחד, לבדיקות נוספות. וזאת לאחר שהתעורר חשד לגבי מניעי ביקורם האמיתיים. לאחר בדיקה נוספת, שאימתה את החשדות, נאסרה רק על חלק מתוך ה-120 הכניסה לארץ.

היו"ר א' נחמיאס:
סליחה, אדוני, חבר הכנסת דב שילנסקי, רבותי, אלה שאילתות בעל-פה. איננו נוהגים להפריע.

דב שילנסקי (הליכוד):
קריאת ביניים לגיטימית.

היו"ר א' נחמיאס:
לא, לא בשאלות בעל-פה. לא תהיה שום קריאת ביניים לגיטימית. אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, דברי תשובתך, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:
אדוני היושב-ראש, השאלה הנוספת של חבר הכנסת חיים רמון היא שאילתא בפני עצמה ומחייבת בדיקה. אני יכול רק להגיד, שאני יודע ששלטונות הביטחון בודקים מדי פעם בפעם את הצורך הכפול, להקל על הכאים והיוצאים ובו בזמן להבטיח את הביטחון, וזה דבר מסובך. בכל אופן, אם חבר הכנסת חיים רמון יגיש שאילתא מסודרת, אני מניח שהיא תיברך ותינתן תשובה מסודרת.

להערה של חבר הכנסת רן כהן: התשובה שלי אינה סודית, ואשמח להעמיד אותה לרשות כל ארגון שיפנה, שיתעניין או שילמיעו עליו.

לשאלתו של חבר הכנסת עוזי לנדאו: הפנייה הראשונית לא כוונה למשרד החוץ אלא למשרדים אחרים. למשרד החוץ הגיע העניין בימים האחרונים ממש, והוא טיפל בזה כמהירות רבה מאוד. השגרירות האמריקנית עצמה — כך שמעתי מפי אנשיה — הופתעה מההדלפות. היא חשבה שההדלפות היו קצת מכוונות ומסודרות, ומובן שהיא מסתייגת מההדלפות האלה. אינני רואה בזה התערבות בעניינינו הפנימיים, שכן כל שגרירות של כל מדינה בכל מקום בעולם חייבת להגן על הזכויות המגיעות לאזרחיה אם היא חושבת שזכויות אלה נפגעו.

לשמחתי, כאן לא היתה פגיעה בזכויות.

דב שילנסקי (הליכוד):
האם משרד החוץ יפעל עלימנת שהאמריקנים — — —

היו"ר א' נחמיאס:
חבר הכנסת דב שילנסקי, פשוט לא נעים לי לקרוא אותך לסדר. בשאלות בעל-פה אין קריאות ביניים. תהרגלו לדבר הזה.

היו"ר א' נחמיאס:
אנחנו ניגשים לשאלתא בעל-פה הבאה, המופנית לשר התחבורה, בנושא: ההתנחלות המיועדת "אבני-חפץ". ישאל אותה חבר הכנסת יוסי שריד, בבקשה, אדוני.

315. ההתנחלות המיועדת "אבני-חפץ"

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, לפני שאני שואל, אני מבקש להעיר הערה של נוהל או נוהג. אינני יודע כבר איפה אנחנו עומדים. עד עכשיו היה ידוע שהשר חיים קורפנו מופיע בכנסת בתור ראש הממשלה. היום אני מבין שהוא מופיע גם בתור שר הביטחון, כי כתוב כאן: "חבר הכנסת יוסי שריד שאל את שר הביטחון" — ואכן שאלתי את שר הביטחון — "השר ח' קורפנו ישיב".

אני רוצה לשאול: זה שראש הממשלה מסמיך וממנה —

אולם, בהזדמנות זו אני מבקש להעלות בפניך בעיה נוספת, הקשורה לנהלים ולסידורים הביטחוניים כשהיא התעופה, הנוגעים לא לאזרחים זרים אלא לאזרחי מדינת ישראל ותושבי השטחים המוחזקים.

נעשות בדיקות ביטחוניות, והן הכרחיות. איש אינו חולק על כך, מה שעורם מאוד זו הדרך שבה נעשות הבדיקות האלה — לא בתדר נפרד, לפעמים כמשך שעות רבות, היו אפילו מקרים שבהם נברקו אפילו שערות ראשן של ילדות קטנות. והדבר הזה איננו פוגע רק בנברקים אלא גם בכל המצטופפים סביבם.

אני פונה אליך, לא כשר החוץ אלא כממלא-מקום ראש הממשלה: האם ניתן לשנות את צורת הבדיקות הביטחוניות, בלי לפגוע במהותן — לקיים אותן בתדר נפרד, להעמיד גם לרשות האנשים האלה טלפון ולנהוג גם באזרחים ישראלים ובתושבי השטחים המוחזקים, שאין להם דרכון אמריקני, כפי שאנו נוהגים באזרחים זרים שהאמריקנים דואגים להם? תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, רק בחדש האחרון חזרתי מארצות-הברית ממפגש עם אחד הארגונים של אמריקנים ממצאא ערבי, שגילה ממש יחס שקול לחלוטין וחיוני כלפי מדינת ישראל, אנב בניגוד לארגון אחר, שהוא במפורש ערץ.

שאלתי היא: האם תהיה מוכן, עקב ההבטחות החשובות שנחת לנו עכשיו, להבהיר גם לארגונים הללו, שמייצגים 2.5 מיליוני אמריקנים ממצאא ערבי, שקדם כול אין למדינת ישראל עימות אתם? אותן ההבטחות שנתת כאן — האם תהיה מוכן להעבירן לשם, כדי לעורר יחס סימפתי, יחס של קרבה והגינות גם של האמריקנים האלה אל מדינת ישראל?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה, חבר הכנסת עוזי לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד שר החוץ, אני מבקש להזכיר, כי נוהלי הביטחון של ישראל, שנתגבשו במשך שנות ניסיון ארוכות, הם אלה שהפכו את "אל על" לחברת התעופה הבטוחה ביותר בעולם; והיעדרם של נהלים דומים הפך את חברות התעופה של ארצות-הברית, דוגמת TWA, וכן שגרירים ושגרירויות של ארצות-הברית באירופה וברחבי העולם, לפגיעים ולחשופים לטרור.

השאלה שלי: מדוע לא דחה המשרד כו במקום את התלונה האמריקנית ולא מחה נמרצות על ההתערבות האמריקנית בשיקול הדעת הביטחוני שלנו, שנעשתה כיוזמת השגרירות כתל-אכיב — שגרירות, שבעודה יושבת בתוכנו, יצאח נגד הנהלים המאפשרים את ישיבתה לבטח?

ובהמשך לכך, האם אין בחגובת משרד החוץ, המאפשרת התערבות בעניינינו הפנימיים, משום עידוד להתערבות אמריקנית בעניינינו בעתיד? תודה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה.

דב שילנסקי (הליכוד):

— — בניגוד לחוק.

חיים רמון (המערך):

משרד הבינוי והשיכון היה צריך להקים את היישוב. לשם כך אותרו שני מקומות לכניית היישוב: הראשון, אתר ובו 1,200 דונם שהוכרוזו כאדמות מדינה באפריל 1984. לגבי שטח זה הגישו המתיישבים הערבים ערר שנדחה, למעט תיקונים אחדים שהתקבלו, וכחוצאה מהם הוצאו קטעים אחדים משטח ההכרזה.

האתר השני, מצפון-מערב לראשון, כולל שטח של 600 דונמים, שהוכרוזו כאדמות מדינה בדצמבר 1985. לגבי שטח זה הוגשו עררים על-ידי תושבים ערבים. כל העררים שלהם נדחו.

כמדין הוגש ערר על-ידי חברה פרטית בשם "הקרן לגאולת הקרקע", השייכת ל"גוש אמונים". הם טענו שרכשו חלק מהקרקע שבתחומי ההכרזה הנ"ל. לפי הנחיית משרד המשפטים, הוצא השטח שעליו ערערו אנשי הקרן מתחום ההכרזה. נמצא שהשטח אכן פרטי ושייך להם.

בימים האחרונים הוגש ערר נוסף על-ידי מתיישבים ערבים לגבי 600 הדונם שהוכרוזו.

בתוך שטח ב' רכשה "הקרן לגאולת הקרקע" 27 דונם, שנרשמו על שם הקרן. כמדין היא טוענת לרכישה נוספת של 70 דונם, אשר נמצאים בתחליכי רישום מתקדמים כטאבו.

שני דברים מעכבים את הקמת היישוב: 1. עדיין אין תוכנית מתאר, ולכן גם לא אושרה התוכנית על-ידי המינהל האזרחי; 2. הקרקע טרם הוקצתה למשרד הבינוי והשיכון ולכן לא הוצא היתר בנייה.

הריכון בשטח על-פי החוק הוא שר הביטחון.

השר אריאל שרון התכוון לבצע עבודות ניקוי השטח לשם הקמת מפעל תעשייתי על הקרקע הפרטית — 27 דונם — שנרכשה על-ידי "הקרן לגאולת הקרקע". השר שרון אף הודיע על כוונתו זו למינהל האזרחי ימים מספר קודם לכן.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שריד, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חברי הכנסת, אני עומד כאן היום כדי לקרוא לשרי מפלגת העבודה להתעשת טוף טוף ולגייס אומץ לב אזרחי. בימים האחרונים אנתנו רואים פעם נוספת את השרים האלה בקוצר ידם. בגלל הרכיבויות הזאת ובגלל הרפיסות וההיסוס והגמגום וחולשת הדעה והאופי נסלו דמוקרטייות וקמו דיקטטורות. אריאל שרון הציג, הגם והאלים עושה לדמוקרטיה הישראלית מה שכבר עשו לדמוקרטיות, שפוליטיקאים פחדנים ונבוכים

גאולה כהן (התחיה):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — — הוא עושה לדמוקרטיה הישראלית מה שכבר עשו לדמוקרטיות, שפוליטיקאים פחדנים ונבוכים לא ידעו לשמור על נפשן. הוא בא אליכם בטרקטורים ובבלדרזורים — ואם רק יוכל, יבוא גם בטנקים — ואתם יוצאים אליו בנימוקים עלובים ומסכנים של נוהל תקין וסדר טוב.

אני שואל אתכם, שרי מפלגת העבודה: אם אומנם הפר הליכוד, כפי שאחם טוענים, החלטות הממשלה והחלטות הכנסת כדי לטרפד את יוזמת השלום שלכם, מדוע לא תגמלו לליכוד כגמולו כדי לטרפד את יוזמת המלחמה של אריאל שרון? אני שואל אתכם: אם הליכוד לא הולך אתכם בדרך

היו"ר א' נחמיאס:

לא, אני מצטער מאוד, אתה תשאל בדיוק את מה שכתבת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני, בכל הכבוד, הפרלמנט איננו — — —

היו"ר א' נחמיאס:

לפתח הסכמת.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, אני רוצה להבין, שר הביטחון — — —

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני, חבר הכנסת יוסי שריד, כאשר הערת את ההערה כפתח, לא אמרתי לך דבר.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר א' נחמיאס:

סלה לי, קודם תקשיב לי. תואיל ברוב טובך לשאול את השאלתא בעל-פה כפי שכתבת אותה. את הפתח הרשיתי לך להשמיע, הלאה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני — — —

היו"ר א' נחמיאס:

אני מבקש ממך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל אולי מותר לי לבקש מהיושב-ראש?

היו"ר א' נחמיאס:

לא, אתה לא תבקש מהיושב-ראש אלא תקרא רק את מה שכתבת ליושב-ראש הכנסת. תואיל ברוב טובך לקרוא, בבקשה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבקש למסור לכנסת, מהו המעמד הנוכחי של ההתנחלות המיועדת "אבני-חפץ" ומה הן התוכניות לעתידו הקרוב של המקום.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תחילה — הערה להערתי של חבר הכנסת שריד. זאת לא זכותו של חבר הכנסת לקבוע איזה שר ישיב לו. קודם כול, יכול יושב-ראש הכנסת לתקן ולהפנות את השאלתא לשר הנראה לו ככתובת הנכונה; וראש הממשלה יכול גם הוא לבקש משר אחר להשיב בשמו של כל אחד מהשרים.

תופיק טובי (החית דמוקרטיה לשלום ולשוויון):

היו"ר א' נחמיאס:

גם אתה קורא עכשיו קריאות ביניים.

שר התחבורה ח' קורפו:

ב-15 ביולי 1984 החליטה ועדת השרים לענייני החיישבות על הקמת היישוב אבני-חפץ.

בהסכם הקואליציוני נקבע, כי הממשלה חקם שישה יישובים מתוך רשימה של 27 יישובים שכבר אושרו להקמה בממשלה. אבני-חפץ הוא אחד מששת היישובים הללו.

בישיבת ממשלה נוספת, בספטמבר 1984, התקבלה החלטה נוספת על הקמת היישוב.

העבודות המעשיות כשטח באבני-חפץ. כהתאם להסכם הקואליציוני?

שאלה שנייה — מה דעתך על מה שאמר ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שהוא רואה פגם בכך שערבי מנצרת עובד בהתיישבות היהודית באבני-חפץ? האם גם אתה והממשלה רואים פגם בכך שערבי עובד שם?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. אדוני שר התחבורה, בבקשה להשיב.

שר התחבורה ח' קורפו:

אני מצטער שקלקלתי לחבר הכנסת שריד את כוונתו המופלאה, וכל הקטע השני כבר היה נאום שיכולת לשאת אותו בכל נושא.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עזרת לי.

שר התחבורה ח' קורפו:

הפריע לך מאוד שלא יכולת לומר זאת לשר רבין. לי אין הסמכות מטעם שרי המעריך להשיב לך על שאלותיך. אני חושב שהן לא היו לעניין שהעלית בשאלתא הראשונה שלך, ואני חושב שהיושב-ראש היה צריך להפסיק אותך.

לשאלתו של חבר הכנסת שבח וייס, אני רוצה להזכיר לו, שעל שני היישובים האלה הוחלט בממשלת האחדות הלאומית. אין אלה החלטות של ממשלות קודמות. אני לא מדבר על התחייבויות נוספות. השאלתא לא התייחסה לשום התחייבויות. היא התייחסה לסטטוס של אבני-חפץ, כך שגם הערתך לא היתה במקומה.

לשאלתו של חבר הכנסת שעפט — — —

זידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

שועפט זו אחת השכונות של ירושלים.

גאולה כהן (התחיה):

גם שם יש התנחלות יהודית.

שר התחבורה ח' קורפו:

סליחה, חבר הכנסת גרשון שפט, אני רוצה לקוות שההיתר שלא היה יינתן בימים הקרובים, והעבודה בשני יישובים אלה תחל מייד. נדמה לי, שבימים הקרובים עומד משרד הביטחון לתת את האישור למשרד הבינוי והשיכון, וכך, העבודה בשני יישובים אלה תוכל להיעשות מיידית.

אשר להתחייבויות אחרות, אני מקווה שכל ההתחייבויות שהן בתחום ממשלת האחדות הלאומית תקוימנה בהקדם האפשרי.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה אדוני שר התחבורה.

גרשון שפט (התחיה):

— — —

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת גרשון שפט, נתתי לך אפשרות לשאול שאלה בעל-פה, מה לך כי תרצה עוד קריאת ביניים.

גרשון שפט (התחיה):

השר לא ענה על שאלתי.

היו"ר א' נחמיאס:

הוא לא ענה. זה דבר אחר.

המשא-ומתן, מדוע תסכימו אתם ללכת עם הליכוד בדרך ההתנחלויות?

עליכם לקום היום ולומר בגלוי ובאומץ, בלי להסתתר מאחורי נימוקי חוק ותקציב: אבני-חפץ הן אבני אבני-חפץ. ואנחנו מואסים באבנים האלה ולא נרשה שתהיה שם עכשיו, במקום הזה, אבן על אבן, כי האבנים האלה חוסמות את דרכנו לשלום. כפי שהליכוד אומר: אין ועידה, יאמר המעריך כפה מלא: אין התנחלויות.

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שר התחבורה ח' קורפו:

מאחר שאין לי מנדט להשיב בשם שרי המעריך — — —

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה אדוני.

חבר הכנסת שבח וייס בבקשה, שאלה נוספת.

שבח וייס (המעריך):

תודה אדוני היושב-ראש.

היו"ר א' נחמיאס:

תמתין בבקשה עד שיירגעו הרוחות.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר א' נחמיאס:

חברת הכנסת גאולה כהן, כאשני מדבר אלייך את לא מקשיבה לי. אני שואל אותך עכשיו, בעת הזאת, התקשיבי לי? תודה רבה.

בבקשה חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המעריך):

תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

השאלה השנייה של חבר הכנסת שריד היתה צריכה בעצם להיות מופנית לשר הביטחון, יצחק רבין, כך הבינתי מתוכנה. על כן, ברשותך אדוני היושב-ראש, מאחר שנוצר פה מצב מוזר בעקבות העובדה שהשר קורפו עונה, השאלה שלי תהיה קצרה מאוד ואולי קצת מוזרה.

לאור העובדה שמפלגת העבודה עומדת בתוקף על כך שהתנחלות בשטחים לא תתרוג מן המסגרת של ההסכם המצומצם, היא רואה את זה כדבר עיקרי, היא שומרת על כך למרות הערוחיו של חבר הכנסת יוסי שריד, האם ההסכם ביניכם לבין הליכוד, שעל הרקע שלו היו ההתרחשויות באבני-חפץ, איננו בעצם הכרזת קרע ופירוד של ממשלת האחדות מטעמכם?

היו"ר א' נחמיאס:

תודה. שאלה לחבר הכנסת גרשון שפט, בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני השר, אולי תוכל למסור לנו מתי סוף יתחילו

ב. שאלות ותשובות

כיותר. קופת-חולים משתתפת ב-50% מהוצאות הרכישה, אך משרד הבריאות אינו משתתף ולו חלקית בהוצאה זו.

ברצוני לשאול:

1. מה הם השיקולים המנחים את משרד הבריאות בקביעת השתתפותו במימון מכשור רפואי לנכים?
2. כמה נכים בארץ זקוקים לעזרה במימון מכשור זה?
3. האם מוכנה השרה לפעול לשינוי התקנות הקיימות, כדי להקל מעט את סבלם של נכים אלה?

שרת הבריאות ש' ארכליאלמוזלינו:

1. א. הסכם ועדת הניירות שנחתם בין הנכים והמוסד לביטוח לאומי, סעיפים 40 ו-41, הקובעים מתן סיוע למימון ציוד אורתופדי ומיטה רפואית לנכה בגפיו; ב. הוחלט על השתתפות במכשור לילדים שלא השימוש בו בגיל מוקדם ייגרמו להם כעיות בהתפתחות; מכשירי שמיעה וראייה; מכשירים לתיקון עקמת לילדים; חותכות חיצוניות לצורך שיקום.

2. כ-15 נכים זקוקים בכל שנה למכשירי הנשמה.

3. משמעות שינוי התקנות היא תוספת תקציב של 400,000 שקלים חדשים לפחות.

לשואל הנכבד ידוע ששינוי התקנות הוא בסמכות המוסד לביטוח לאומי ולא בידי משרד הבריאות. עוררנו את השאלות הללו כמה פעמים, והפנינו את תשומת הלב למצב הקיים. אך, לצערי הרב, נענינו בשלילה.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת צבן.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני מבקש משרת הבריאות בכל זאת להבהיר לכנסת אחת מן השתיים: אם העניין אינו בסמכותו של משרד הבריאות, מדוע לא הועברה השאלתה אל שר העבודה והרווחה המופקד על הביטוח הלאומי, כדי שהוא ישיב על השאלתה בתוקף אחריותו לביטוח הלאומי; ואם, כפי שידוע לי, משרד הבריאות ככל זאת מקיים נהג של השתתפות רפואית, מדוע זה לא יחול על המקרים הקשים האלה של אנשים נכים, הזקוקים לעזרה במכשירי הנשמה?

שרת הבריאות ש' ארכליאלמוזלינו:

חבר הכנסת יאיר צבן, השאלתה שלך היתה מורכבת משאלות שונות, וחלקן בתחום משרד הבריאות. השאלה האחרונה איננה בתחום הסמכות שלנו, ולא אנחנו קובעים. ההסכם שנחתם עם ארגון הנכים קבע את כל הדברים הללו, שהם בגדר זכות לנכים ויש לשלם בעבורם. הביצוע שלו הופקד בידי משרד הבריאות. מטרתי לך את הנתונים שביקשתי על הנכים. הגדלת הזכויות של הנכים, שאני תומכת בה, איננה כסמכות משרד הבריאות. הסעיף הזה הוא בתחום האחריות של משרד העבודה והמוסד לביטוח לאומי.

ויאיל בטוקו חבר הכנסת הנכבד, חבר הכנסת יאיר צבן, להפנות את השאלה בסעיף ספציפי זה אל מי שמוסמך לכך.

2932. הסלות בלתי-חוקיות

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שרת הבריאות כיום י"ב כשבט התשמ"ז (11 בפברואר 1987):

הי"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: שאלות ותשובות. אני מזמין את שרת הבריאות להשיב על שאלות. בבקשה, גברתי.

2649. תסיסה מתחדשת בקרב אחיות בתי-החולים

חבר הכנסת ר' כהן שאל את שרת הבריאות כיום ט"ו כסליו התשמ"ז (17 בדצמבר 1986):

בעקבות התסיסה המתחדשת בקרב אחיות בתי-החולים, הטוענות כי רק לחלק מהן שולם התמריץ המיוחד הכלול בהסכם בין הממשלה לביןן, ששולם עם השביתה האחרונה, ברצוני לדעת:

1. מה הוא המצב לאשורו, והאם נכון ש-40% מהן לא קיבלו את התמריץ המיוחד ומדוע?

2. האם אין סכנה של שיבוש חוזר בעבודת מערכת הבריאות?

שרת הבריאות ש' ארכליאלמוזלינו:

1. א. כל אחות המועסקת בבית-חולים במשרה מלאה או כמשרה חלקית, אשר חלקיות משרתה מעל ל-50% משרה, והיא התחייבה התחייבות מלאה או התחייבות בנייים, קיבלה את מלוא מקדמת התמריץ כפי שנקבע בסעיף 8 של ההסכם עם האחיות מיום 31 באוקטובר 1986; ב. משרדנו נערך לשלם לאחיות הנ"ל את השלמת התמריץ, כמתחייב מההסכם.

2. קיים צוות משותף, המורכב מנציגי המשרד ונציגי חטיבת האחיות, בכתבי-החולים הממשלתיים. כמוכן, אשר בפניו מועלות הבעיות המתעוררות במערכת, ובכוחות משותפים מנסים לפתור את הבעיות.

לפי מיטב ידיעתנו אין כל תסיסה בקרב האחיות, ולהערכתנו אין כל סכנה של שיבוש חוזר, של האחיות, את עבודת מערכת הבריאות.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה ליזכויות האזרח ולשלום):

גברתי שרת הבריאות, השאלתה הזאת היא מ-17 בדצמבר 1986, ולכן אפשרות התסיסה היתה נכונה, כמוכן, רק לעיתוי ההוא, וכמדומני שגם התסיסה נמנעה. האם אכן כך הדבר?

שרת הבריאות ש' ארכליאלמוזלינו:

חבר הכנסת רן כהן, בשבוע שעבר התנצלתי בפני כל חברי הכנסת על מלאי השאלות שהופנה אלי לפני חודשים ואני לא ידעתי עליו. הבטחתי שהיום אני אגמור לענות על מלאי השאלות הזה ולא אצטרך להשיב לשום חבר הכנסת על שאלתה שהוגשה לפני חודשים מספר. אעשה כמיטב יכולתי כדי שתיענה עלי-פי הכללים שנקבעו בתקנון הכנסת. אתך הסליחה.

לשאלה הספציפית שלך, מה שאמרתי היום כוחו יפה להיום. לדעתי המצב היום תקין, ויש הבנה ושיתוף פעולה עם חטיבת האחיות.

2786. עזרה במימון מכונות הנשמה לנכים

חבר הכנסת י' צבן שאל את שרת הבריאות כיום י"א בטבת התשמ"ז (12 בינואר 1987):

בארץ יש נכים הזקוקים למכונות הנשמה, שמחירן גבוה

כמדין דאג משרד הבריאות לתקנה מיוחדת, המחייבת ריווח על כל חולה שלא התעורר מהרדמה. כל המקרים הללו נבדקים על-ידי ועדות מיוחדות החוקרות ומסיקות מסקנות על-פי הנתונים שיש בידיהן.

הד"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחכרת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

אני רוצה לשאול את שרת הבריאות: לפני — — — הגשתי שאילתא וקיבלתי תשובה עליה אחרי שמונה חודשים. על השאילתא הזאת אני מקבלת תשובה כעבור חמישה חודשים. מדוע צריכות השאילתאות לחכות זמן רב כל כך לחשובה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

נדמה לי שהסברתי לחבר הכנסת רן כהן את הסיבות לכך. גם לך הסברתי זאת בשכרע שעבר, והתנצחתי על כך. כמה פעמים אני צריכה להתנצל? האם התנצלות אחת אינה מספקת? אם לא, אז אני תחרת ומתנצלת שנית. לא היה ידוע לי על מלאי השאילתאות שהצטבר. ברגע שהערתם את השומה לכי לכך, העניין תוקן. אני מבקשת שתקבלו את ההתנצלות שלי, אם לא, תתבעו אותי לדין. אני לא מבינה, גם כאשר באים ומתוודים ומתנצלים, לא מקבלים זאת? אני מתנצלת שוב על מחדלים שהיו קיימים. מה עוד אני יכולה לעשות? לא ייתכן, שעל כל שאילתא אני צריכה להתנצל שוב ושוב. התנצלתי בשכרע שעבר, התנצלתי היום. את מבקשת התנצלות נוספת, אז אני שבה ומתנצלת. או קיי. אני מקווה שכזה גמרנו את העניין.

3177. פגיעות מוחיות כתוצאה מזיהום אוויר

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שרת הבריאות ביום י"ג בניסן התשמ"ז (12 באפריל 1987):

נוכח ממצאי המחקרים מאירופה ומאצרות הבריאות, המצביעים על קשר בין רמת העופרת המצויה הן בדלק למנועי בנזין (האוקטן) והן באוויר הננשם במרכזי ערים גדולות לבין פגיעות מוחיות בילדים חושבי אזורים כאלו, שאלתי:

האם נערכת הממשלה — כפי שעשו עד היום ממשלות אצרות הבריאות ומדינות אירופה המערבית — לאסור בתוך פרק זמן סביר מכירת דלק בעל תכולת עופרת גבוהה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

א. פנינו למשרד האנרגיה בבקשה לשתפנו בתכנון נושא הקטנת ריכוז העופרת בדלק.

ב. המחקרים מוכיחים, שאכן לעופרת יש השפעה מזיקה על הבריאות, לרבות פגיעה מוחית.

ג. מנהל המכון לחקר בריאות הסביבה מסר לי, כי ד"ר ארד הודיע לו כי מיוזמה הדלק נתבקש להכין תוכנית עם היצרות ולוח זמנים להפחתת ריכוזי העופרת בדלק מ-0.42 G/l ל-0.15 G/l. ריכוז זה זהה לריכוז המקובל במדינות מערב אירופה.

הובטח לי, כי התוכנית, שתהיה מוכנה בעוד שבועות מספר, תועבר לעיונו ולחוות דעתנו.

3318. טיפול בקובלנה בגין מתן חוות דעת רפואית שלא כדין חבר הכנסת י' שמאי שאל את שרת הבריאות ביום כ"ו בסיוון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

נודע לי שביום 27 ביוני 1986 הודיע מנכ"ל משרד הבריאות דאז, פרופסור דן מיכאלי, על החלטה להגיש קובלנה לשר הבריאות דאז נגד מהלך בית-החולים "שער-מנשה" וסגן הפסיכיאטר של מחוז חיפה.

בעקבות המקרה הטרגי שקרה בצפת, ונגרם על-ידי רופאים עקב ביצוע הפלה בלתי-חוקית, ובהתחשב בריבוי ההפלות הבלתי-חוקיות בשנים האחרונות, אבקש לדעת:

1. מה הוא מספר ההפלות הבלתי-חוקיות שהתבצעו בישראל בשנתיים האחרונות?

2. האם נקט משרד הבריאות, ביחמתו או בשיתוף עם משרד אחר, אמצעים למלחמה בתופעה זו ולצמצומה?

3. אם לא — או במקרה שטרם נערך משרד הבריאות למלחמה בהפלות הבלתי-חוקיות, מה יש ברעתך וברעת משרדך לעשות להבא כדי לתקן את המצב?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין מספרים ידועים, גם לא כארצות אחרות. לפי אחת ההשערות, מספר ההפלות הבלתי-חוקיות הוא כמספר ההפלות החוקיות.

2. נוקטים אמצעים משפטיים בכל מקרה שבו נודע על ביצוע הפלה בלתי-חוקית.

3. כרגע מעבירים, בשיתוף עם המרכז לדמוגרפיה במשרד ראש הממשלה, תוכנית הסכרה מקיפה בנושא ההפלות, ובה כלול נושא ההפלות הבלתי-חוקיות.

כמו כן, יש ברעתנו להציע תיקון לחוק, שעל-פיו ועדות להפסקת הריון תהינה אך ורק בבית-חולים ציבורי, ואילו ביצוע ההפלה יכול יהיה להיעשות בכל בית-חולים.

2998. הפיקוח על ההרדמה

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שרת הבריאות ביום כ"ה שבט התשמ"ז (24 בפברואר 1987):

התבטאותו של ד"ר מרק טכרסקי בכנס מרדמים ב-30 בינואר 1987 גרמה לאירודאות קשה בציבור. היא מחייבת את הגורמים השונים בתחום זה להגיב תגובה מיידית ולהבהיר לציבור את הנושא.

שאלותי:

1. מה הוא מספר הרופאים המרדמים ומה הכשרתם?

2. מה הם תנאי עבודתם?

3. מה הוא מספר מקרי הפגיעה והמוות כתוצאה מהרדמה שאירעו בשנים האחרונות? (אבקש פירוט)

4. כיצד מתבצע הפיקוח על תחום רפואי זה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

1. מספר הרופאים המרדמים המומחים בישראל הוא 245. הכשרתם היא במסגרת הסילבוס של המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל.

2. תנאי עבודתם הם לפי מעמדם המקצועי והווחק, והם מקבלים תוספת ייחודית למקצוע ההרדמה בסך 100 ש"ח למומחה בהרדמה ו-50 ש"ח למתמחה מהשנה השלישית להתמחותו.

3. מספר מקרי הפגיעה והמוות בשנת 1986 היה 10. אין מידע על שנים קודמות.

4. הפיקוח על נושא ההרדמה מבוצע במסגרת הביקורת על בתי-החולים, לרבות חובת הדיווח על פטירות חריגות ומוות פתאומי, אשר כוללת את מקרי הפטירה בעת ההרדמה.

3320. שיעור התמותה

חבר הכנסת ב' בן-אליעזר שאל את שרת הבריאות ביום כ"ו בסיוון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

כשלושת החודשים האחרונים של שנת 1986 חלה עלייה של 7% — 10% כשיעור התמותה בישראל. לדבריו של פרופסור ברוך מודן, נעוצה סיבת העלייה בכך שלא ניתנו לחולים השירותים הרפואיים הדרושים להם.

אבקש מכבוד השרה להשיב לשאלותי:

1. לפי פרופסור מודן, גדלה התמותה בחודשים אלה כ־1,000 נפטרים, וסיבת המוות אינה קשורה בגיל — האם שרת הבריאות מסכימה לקביעה זו?

2. מה נעשה כדי למנוע סיכון חיי אדם?

3. לדברי פרופסור מודן, אפשר לחסוך במערכת הרפואית כ־100 מיליון דולר לשנה — מה נעשה בתחום זה, וכיצד מתיישבת קביעתו זו עם המחסור המתמיד בתקציב המשרד?

שרת הבריאות ש' ארבל־אלמחלינו:

1 — 2. על־פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נפטרו ברביע האחרון של שנת 1986 כ־900 איש, יותר מבתקופה המקבילה ב־1985.

לא ניתן עדיין לקבוע, כי טענתו של פרופסור מודן מעוגנת בעובדות, מאחר שנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 1986 עדיין אינם סופיים, ועדיין לא נסתיימה בדיקתם. זאת ועוד, עדיין אין בידי הלשכה נתונים על כלל האוכלוסייה על־פי גיל ומין משנת 1986.

שיעורי פטירה ל־1,000 נפש באוכלוסייה הקבוצה על־פי חודש ברביע האחרון של השנה, מ־1980 ועד 1986, הם כדלקמן: בחודש אוקטובר: 1980 — 0.52 — 1981 — 0.51 — 1982 — 0.52 — 1983 — 0.53 — 1984 — 0.53 — 1985 — 0.52 — 1986 — 0.53. כמעט שאין שינוי. בחודש נובמבר: 1980 — 0.50 — 1981 — 0.55 — 1982 — 0.61 — 1983 — 0.56 — 1984 — 0.54 — 1985 — 0.54 — 1986 — 0.61. כמו ב־1982. בחודש דצמבר: 1980 — 0.64 — 1981 — 0.63 — 1982 — 0.69 — 1983 — 0.61 — 1984 — 0.67 — 1985 — 0.60 — 1986 — 0.71. מתקרב למה שהיה ב־1984.

מן הרשימה הזאת ניתן לראות, כי קיימת מחזוריות מסוימת בשיעורי התמותה בין שנה לשנה. כפי שאמרתי, ניתוח המספרים עדיין לא הסתיים, ולא יכולנו לנתח ולהסיק מסקנות בתוך תקופה קצרה זו של שלושה חודשים.

3. מערכת הבריאות נתונה בתהליך התייעלות מתמשך. במסגרתו היא הגיעה לשיעור מיטות, שהיה ממוצעת בבתי־חולים ושיעורי כוח אדם למיטה, הנמוכים במידה ניכרת מאלה שכמדינות המערב המפותחות. מערכת הבריאות משרתת אוכלוסייה הגדלה בהתמדה ומודקנת באופן מואץ, תוך אימוץ טכנולוגיות טיפוליות חדשות ויקרות. אתמול פירשתי בסקירה שלי ובדיון שהיה בכנסת את הנתונים הללו. מצד אחד האוכלוסייה גדלה, והיא גדלה כמשך חמש שנים ב־9.5%; והאוכלוסייה היקנה — ב־12%, ואילו מצד אחר ירד כוח האדם ב־1.66%. ברם, הודות לטכנולוגיה המפותחת והמכשור החדש, המאפשר אבחון מדויק יותר וכו', מתגברים ועושים את העבודה כנדרש.

כפי שעלה בידי לברור, לא זכורה במשרד הבריאות שום יחמה של פרופסור מודן בהיותו מנכ"ל המשרד להפיק מתוך המקורות שעמדו אז לרשות המערכת את האוצר שנגלה לו

ידוע לי שהוחלט להגיש את הקובלנה, מאחר שהנ"ל נתן חוות דעת רפואית על גברת מיה קוך, אשר חשפה מעשי שחיתות כ"תנוכה", כלי לראותה ובהסתמך על מסמכים מיושנים ובלתי מוזהים, שלא ידוע מי כתב אותם.

אודה לכבוד השרה אם תשיבני:

1. האם אכן הוגשה הקובלנה בענין המוזכר לעיל, ואם לא — מדוע?

2. אם הוגשה קובלנה, מה תוצאות הדיון בה?

3. אם הדיון בקובלנה לא הסתיים, מדוע הוא מתעכב?

4. אם יש תוצאות לדיון בקובלנה, מדוע הן לא נמסרו לדיעת גברת קוך הנוגעת בדבר, כפי שהובטח בשעתו על־ידי מנכ"ל משרד הבריאות דאז?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל־אלמחלינו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן. הקובלנה הוגשה בתחילת חודש יוני שנה זו.

2 — 4. הדיון בקובלנה עדיין לא הסתיים. זה דיון האורך חודשים מספר, וכן ניתנת לנאכל ההזדמנות להציג את הסברו למקרה. תוך 30 יום מיום שהגיעה הקובלנה לידיו. לעתים קרובות מבקש הנאכל ארכה להגשת כתב הגנתו, בין היתר בשל נסיעה לחוץ־לארץ. רק אחרי שהנאכל מעביר את תגובתו, מועברת תשובתו לגורמים המוסמכים כמשרד, וזה מחליט אם להמשיך בהליכי הקובלנה. לאחר שמתקבלת החלטה להמשיך בהליכים, מזמנים את ועדת השמיעה, שהיא טריבונל משפטי. הדנה במקרה וממליצה בפני המנכ"ל.

לשרת הבריאות יש הסמכות לאמץ את המסקנות או לרחותן.

3319. זיהום אוויר בכפר־הוורדים

חברת הכנסת נ' ארד שאלה את שרת הבריאות ביום כ"ו בסיוון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

בעיתונות דווח כי "תינוקות וילדים ביישוב כפר־הוורדים חשופים לסכנת פיגוע שכלי בגלל זיהום חמור של האוויר שהם נושמים, המכיל פסולת של עופרת. מקור הזיהום הוא במפעלי התעשייה של 'וולקן־ציקה ומצברים'".

ברצוני לשאל את כבוד השרה:

1. האם ידוע למשרד הבריאות על הזיהום המסכן תינוקות וילדים?

2. האם קיים פיקוח קבוע על מפעלים העלולים להיות מקורות זיהום מסוכנים?

3. כיצד פועל משרד הבריאות לחיסול המפגע?

שרת הבריאות ש' ארבל־אלמחלינו:

1. למשרד הבריאות ידוע על קיום המפעל אשר פולט מזהמים לאוויר, אך לפי המידע הנמצא בידיו לא מגיעים ריכוזי המזהמים בשכונת המגורים לרמות שיש בהן כדי סיכון לבריאות התושבים.

2. מתבצע פיקוח על מפעלי התעשייה לפי תוכנית שנתינה, וכן עקב תלונות המתקבלות.

3. בעקבות תלונה שהגיעה מועד משתכני כפר־הוורדים, מתכנן משרד הבריאות לחזור על בדיקתו על־ידי סדרת מדידות נוספות של עופרת ומזהמים אחרים באוויר שבכפר־הוורדים.

היור"ר א' נחמיאס:
השיבי בבקשה על שאלתא זו, ואחר כך נראה מה נעשה עם השאלתא של חבר הכנסת לך.

3363. שירותי מגן-דוד-אדום בירושלים

חבר הכנסת מ' פרוש שאל את שרת הבריאות ביום ג' בתמוח התשמ"ז (30 ביוני 1987):

סקר שנערך על-ידי מגן-דוד-אדום בירושלים גילה כי מחמת ריחוק תחנת מגן-דוד-אדום מהשכונות החדשות בעיר, קטן ביותר אחוז ההצלה של אנשים הלוקים בדם-לב כשכונות אלו. בשכונות אחרות, ככל שהן קרובות יותר לתחנת מגן-דוד-אדום, כך עולה אחוז ההצלה של הלוקים בדם-לב.

מכיוון שמדובר כפיקוח נפש וכירושלים, שהיא עיר המתפרסת על שטח גדול במיוחד, אודה לך אם תשיבי לי:

1. האם הדברים הנ"ל ידועים למשרד הבריאות?

2. האם פועל משרד הבריאות כדי למצוא פתרון לכביה?

??

3. האם כדעת המשרד לבנות תחנות משנה של מגן-דוד-אדום כשכונות מרוחקות וגדולות במיוחד, כגון רמות, גילה, תלפיות-מנחה ונווה-יעקב?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלני:

1. הסקר שעליו מסתמך השואל לא נערך על-ידי מגן-דוד-אדום, אלא על-ידי רופא שהיה אחראי לניידת טיפול נמרץ בבית-החולים "שער צדק". למיטב ידיעתנו חולק האנף הרפואי של מגן-דוד-אדום על הממצאים שפורסמו.

2. כל עוד קיימת מחלוקת בין האחראי לשירות, כלומר מגן-דוד-אדום, לבין הרופא שפרסם את המחקר שעליו מסתמך השואל — והרופא איננו בארץ עכשיו — אין אפשרות לברר את העניין.

3. למגן-דוד-אדום יש מבנה בנווה-יעקב, ומבנה זה אינו משמש כחנה פעילה בעיקר בגלל מחסור במתנדבים. פריסת שירותי הנוטין — ניידות טיפול נמרץ — בכל הארץ מתבצעת על-פי תוכנית ארצית, המביאה בחשבון את הצרכים ואת האפשרויות התקציביות. כך גם לגבי ירושלים.

הנהלת מגן-דוד-אדום מוכנה לערוך קורסים להתייאה לתושבי השכונות ובכך יעלה אחוז ההישרדות של חולי לב ככל מקום בירושלים. הצעה זו היא הצעה מבורכת.

היור"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פרוש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אני מעריך מאוד את העירנות של שרת הבריאות בנושא זה, אבל יש לי משאלה. מה שביכולתך לעשות בעניין זה — עשי בהקדם. לא פעם, ובעיקר בזמן האחרון, קרו מקרים עצובים מאוד.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלני:

אני לוקחת את דברך, חבר הכנסת פרוש, לתשומת לבי, ותפעל כמיטב יכולתנו כנדרן.

3365. זיהום הסביבה באזור בית-החולים "הדסה"

חבר הכנסת א' ריינשטיין שאל את שרת הבריאות ביום ג' בתמוח התשמ"ז (30 ביוני 1987):

בגיליון 457 של העיתון "כל העיר", שיצא לאור בירושלים ביום ו', 12 ביוני 1987, התפרסמה כתבה העוסקת

משעה שחולל לכהן כמנכ"ל. הוא היה מנכ"ל משרד הבריאות כשבע שנים. מה היו המסקנות שהסיק כתוצאה מהתופעות שהיו אז?

היור"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בנימין בן-אליעזר.

בנימין בן-אליעזר (המערך):

אני מופתע בהחלט, גברתי השרה, מכך שאדם שהיה במשך שבע שנים מנכ"ל משרד הבריאות יוצא בהצרות על חיסכון של 100 מיליון דולר לשנה. עם זאת, כשליח ציבור וכאדם הקורא עיתונים ומנסה להתייחס בכבוד גם למחקרים או לעבודות כמו זו שלו, המצביעה בכל אופן על מקורות, אני מעוניין לברר: האם האפשרות לחיסכון שהוא מצביע עליה היא בנושא הארגון, או בנושא כוח האדם? האם אתם מתייחסים להצעות שלו והאם אתם לומדים אותן? יכול מאוד להיות שיש כהן משהו.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלני:

חבר הכנסת בן-אליעזר, אתמול פרסתי ידיעה רחבה של תוכניות שלנו לשנת 1987 ולעתיד, והאמן לי, לא הייתי זקוקה למה שכחב פרופסור מודן. בשבילי אין דבריו תורה שאני צריכה לפעול על-פיה, גם לא ההנחיות וההצעות שלו. הוא יכול היה להשתמש בהצעות האלה כמשך כשבע השנים שהיה מנכ"ל המשרד. הוא לא השתמש כהן והוא לא נהג כפי שהוא כותב היום. גם כלי העצות הללו איתנו מגיעים למסקנה שצריך לשנות דברים, שצריך להתוות דרך אחרת ולהביא לרפורמה במבנה הארגוני ובתפקוד של כל המערכת.

3321. עיכוב בקבלת אישור להתחלת טטז' ברפואה

חבר הכנסת מ' ותר שאל את שרת הבריאות ביום כ"ו בסיוון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

מר מנ"ח (שמו המלא מופיע במקור) מהכפר ג'ת הגיש ב-1 באוקטובר 1986 ללשכת משרד הבריאות בחדרה בקשה להתחלת חקופת טטז' כרופא. מאז עברו כשבעה חודשים, אך הנ"ל טרם קיבל תשובה, על-אף פניותיו הרבות.

שאלותי הן:

1. האם לא חלה על משרד ממשלתי חובה מינהלית לענות לפונים אליו בתוך תקופת זמן סבירה, והאם אין נוהל זה מחייב את משרד הבריאות?

2. מתי יקבל הנ"ל אישור להתחלת תקופת הטטז' שלו ו/או תשובה על פניותיו?

תשובת שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלני:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכללים הקיימים בעניין זה מחייבים, כמובן, גם את משרד הבריאות. כמקרה זה חל עיכוב מיוחד בהוצאת הרשיון לטטז' יש לראות מקרה זה כמקרה חריג.

2. ביום 29 ביוני 1987 הוצאה ההרשאה המבוקשת לטטז'. יש להצטער על העיכוב הממושך. הנ"ל טרם הופנה למקום עבודה והוא ממתין להפניה עם 30 טטז'יים נוספים, וזאת בשל מחסור בתקציב.

היור"ר א' נחמיאס:

אני מבקש להשיב על שאלתא מס' 3324 של חבר הכנסת אנריאל לך.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלני:

איני מוצאת אותה. אצלי נמצאת השאלתא מס' 3363.

אמהות ללא נישואין מתלוננות, כי הן נתקלות בקשיים כהתליכי הרישום במוסדות מערכת הבריאות עקב העדר הכרה במעמדן וכמצבן.

שאלות:

1. מדוע טופסי קופות-החולים השונות, שבהם משתמשים בעת רישום הילד, אינם כוללים את שם האם, אלא שם האב בלבד?
2. מדוע דורשים כתיבת-החולים לציין בטופסי האשפוז ובטפסים אחרים רק את שם האב בעת רישום הילד?
3. האם שוקל משרד הבריאות אפשרות לשנות שיטה זו ולהורות על החלפת אופן הרישום הקיים — "שם האב" — ברישום "שם ההורה"?

שרת הבריאות ש' ארכלי-אלמוזלינו:

מערך הטפסים כמערכת הבריאות אינו שונה במהותו מזה הנוהג במדינה כולה, גם בטופסי מערכות אחרות כוללים את שם האב כפריט זיהוי, נוסף על השם הפרטי, שם המשפחה ומספר הזיהוי.

מעבר לכך אין למשרד הבריאות כל עניין עקרוני ברישום שם האב דווקא בטופסי הרישום השונים האלה, אם נעשה הדבר על-פי חוק.

לדעתנו, חופעת האמהות הלא-נישואות עדיין שולית מבחינת היקפה, ועל כן לא נראה לנו בשלב זה כי יש מקום לשנות את כל מערכת הטפסים והמיכון בהתאם. עקרונית איני מתנגדת להחלפת "שם האב" ב"שם ההורה" — שייכתב "ההורה", ולא "שם האב", ואז אפשר יהיה גם לכתוב לפעמים את שם האם.

נכון אם יש אפשרויות מעשיות לשינויים.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אם אין מניעה לעשות את השינוי ברישום המוצע בשאלתה שלי, האם תהיה השרה מוכנה לפנות לקופות-החולים ולכתיבת-החולים ולבקש ליישם את מה שנראה לה סביר?

שרת הבריאות ש' ארכלי-אלמוזלינו:

אני חושבת שעניתי באופן די ברור בנושא, ואיני רוצה להוסיף על כך. הבעיה איננה מה שאני מחליטה עכשיו. הבעיה נוגעת לכלל המערכת, לא רק זו שלנו, אלא כלל המערכת במדינת ישראל. אם יבוא משרד אחד ויחליט שהוא משנה — זה לא יפתור את הבעיה שאתה רוצה לפתור מבחינה עקרונית.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רק כמה שקשור לקופות-החולים ולכתיבת-החולים.

שרת הבריאות ש' ארכלי-אלמוזלינו:

השבת וזמנתי שנבחן אם יש אפשרויות מעשיות לשינויים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

תודה.

3414. אשפוז בכתיבת-חולים לחולי נפש

חבר הכנסת ש' בן-שלמה שאל את שרת הבריאות ביום ה' בתמוז התשמ"ז (2 ביולי 1987):
אודה לך אם תואילי להשיב:

במפעל אקולוגי, הפוגע בחושבי שכונת עין-כרם, בציבור הסטודנטים והאחיות המתגוררים במעונות בית-החולים "הדסה" ובחולים המאושפזים בבית-החולים, ומסכן את בריאותם. מסני משרפת בית-החולים אינם תקינים זה 15 שנים, והארוכה פולטת לאוויר עשן כבד, המכיל גם רכיבים רעילים ומסרטנים.

בית-החולים מסרב למסור לגורמים המטפלים בעניין אילו חומרים כימיים וחידקים נשרפים במקום ואילו תוצרים נפלטים לאחר השרפה, ועד כה לא הביאו אנשי המחלקה לאיכות הסביבה בעיר לפתרון הבעיה. סגירת המשרפה אינה אפשרית, בהעדר אלטרנטיבה.

שאלותי לכבוד השרה:

1. האם הדברים שהובאו כפרסום הנ"ל נכונים?
2. האם היתה פנייה אל השרה בעניין זה, ואם כן — מתי?
3. כיצד כדעת השרה לפעול בנושא זה?

תשובת שרת הבריאות ש' ארכלי-אלמוזלינו:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבריאות אין מידע על פגיעה בבריאות הציבור, הסגל והחולים כתוצאה מפעולת המשרפה של בית-החולים "הדסה". עם זאת, נתוני התפעול של המשרפה הנוכחית אינם תואמים את דרישות המשרד, המיועדות לשמור על כך שבריאות האוכלוסייה לא תיפגע. לפיכך יש להחליף את המשרפה הקיימת בהקדם האפשרי.

2. בשנת 1979 התקבלו תלונות על פליטתו מפעם לפעם של עשן שחור כתוצאה מצידוד שהתיישן ומתחזקה בלתי ראויה.

לאחר התערבות המשרד, הותקנה ב"הדסה" טלוויזיה במעגל סגור לשם פיקוח על פליטת העשן והחומנה הכרה להציע שיפורים. עד שנת 1981 לא נתקבלו תלונות נוספות, למעט תלונה אחת באותה שנה, והנושא שקט עד 1983. תלונות משמעותיות לא היו עד 1986.

ב-1980 ררשה הלשכה מבית-החולים למצוא פתרון הנדסי ראוי לבעיה זו, אולם בית-החולים, מטיבותיו שלו, משך את העניין ולא הצליח להגיש הצעה רצינית.

3. בחודשים האחרונים גברו התלונות. התקיימו פגישות של "הדסה", הלשכה, המכון והעירייה לצורך החשת פתרון הבעיה. "הדסה" הגישה הצעות הנדסיות מגובשות, וכימים הקרובים ישבו הנוגעים בדבר על-מינת לסכם ולאשר פרטים טכניים ולוח-זמנים.

היו"ר א' נחמיאס:

אני מבקש להשיב על שאלתה מס' 3367, של חבר הכנסת אוריאל לין.

שרת הבריאות ש' ארכלי-אלמוזלינו:

איני מוצאת שאלתה כזו.

היו"ר א' נחמיאס:

אם כך, תשיבי בבקשה על שאלתה מס' 3369, של חבר הכנסת דוד צוקר.

3369. רישום ילדים לאמהות ללא נישואין במוסדות

מערכת הבריאות

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שרת הבריאות ביום ג' בתמוז התשמ"ז (30 ביוני 1987):

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שמעון בן-שלמה.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

גברתי שרת הבריאות, עובדה היא שהיו מקרים שבהם אושפזו אנשים ולאחר מכן התברר שהיתה טעות. האם תהיי מוכנה להחמיר בכללים?

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמוזלינו:

אני עניתי לחבר הכנסת הנכבד, שהיה מקרה אחד, והתברר שגם הוא היה עלי-פי חוות דעת רפואית ולא בזרז.

3415. ידיעה על הוצאת כליה מחולה שמת מוות קליני

חבר הכנסת ש' בן-שלמה שאל את שרת הבריאות ביום ה' בתמוז התשמ"ז (2 ביולי 1987):

בעיתון "המודיע" מיום ערב שבת כ"ב בסיוון התשמ"ז נכתב, כי "חולה התעורר לחתייה לפני שהוציאו ממנו כליה להשתלה". לדברי העיתון, מדובר בחולה שהוגדר כמת מוות קליני והיה מועמד להוצאת כליה מגופו עלי-מנת להשתילה בחולה אחר. הניתוח, שאותו אמור היה לבצע הד"ר יגאל קס בבית החולים "רמב"ם" בחיפה, בוטל כרגע האחרון, לאחר שהחולה שב לאיתנו.

לאור האמור, אודה לך אם תואילי להשיב:

1. האם הפרטים נכונים?
2. האם היו כעבר מקרים שבהם אנשים שהוכרזו כמתים מוות קליני שבו לאיתנם?

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמוזלינו:

1. לא היו דברים מעולם.
2. מעולם לא מוציאים איברים מחולה שהוכרזו כמת מוות קליני.

המועמד היחיד לתרום איברים הוא מי שנקבע שנמצא כמצב של מוות מוחי.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה, גברתי. אני מבין ששתי השאלות של חבר הכנסת אוריאל לין אינן מופיעות.

אני רוצה לבקש כקשה, אם תוכלי להיענות לה, חבר הכנסת מחמד וחד נכנס לאלום, האם תואילי כרוך טובך להשיב לו?

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמוזלינו:

אין לי.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה, גברתי.

יש שאלתא אחת של שר הכלכלה והתכנון, האם אתה רוצה להשיב עליה כעת? בבקשה. חבר הכנסת דוד מגן איננו באולם, תהיה לי בעיה, מפני שיכול להיות שחבר הכנסת מגן מתכנן שאתה תשיב לו לאחר שר התחבורה, אתה ממחר ללכת? כן, בבקשה. שר הכלכלה והתכנון ישיב על שאלתא מס' 3336. חבר הכנסת אינו נוכח באולם, התשובה תעבור לפרוטוקול.

3336. ביצור מעמדו וסמכויותיו של מבקר המדינה

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר הכלכלה והתכנון ביום כ"ו בסיוון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

נוכח הצהרתו ביום י' בסיוון התשמ"ז (7 ביוני 1987) של מבקר המדינה, כי הוא חש בנטייה להצד את צעדיו, נשאלת השאלה:

1. מי הוא המוסמך להורות על אשפוזו של אדם בבית-חולים לחולי נפש?

2. האם חובה על האדם המוסמך לראות ולראיין את המועמד לאשפוז?

3. אם לא — על סמך מה קובע האדם המוסמך את הצורך באשפוז?

4. האם היו מקרים כעבר שבהם התברר כי צו האשפוז היה מוטעה?

5. אם כן — כמה מקרים?

6. אם כן — האם פוצה האדם שאושפז לשווא?

7. האם נשקלה אפשרות החמרת התקנות בדבר היכולת לאשפוז חולים או להוציא צווי אשפוז?

שרת הבריאות ש' ארבלי-אלמוזלינו:

1. נוהלי אשפוז מעוגנים בחוק לטיפול בחולי נפש, התשט"ו—1955, ובתקנות לטיפול בחולי נפש, 1986. לפי החוק לטיפול בחולי נפש האשפוז יכול להיעשות: א. על-פי תעודת רופא, שתוקפה עד 15 יום מהיום שבו ניתנה; ב. ללא תעודת רופא, על-פי הוראת מנהל בית-החולים או רופא שהוסמך על-ידו, אם בדק את החולה או אם ביקש החולה להתקבל מרצונו החופשי; ג. הוראת אשפוז, התנגד, אדם להתקבל לבית-החולים, אין לקבלו אלא באישור פסיכיאטר מחוזי. פסיכיאטר מחוזי ייתן אישור ככתב רק אם נוכח כי החולה עלול לסכן את עצמו או את הזולת (סעיף 5): "מסכן" — פרושו מסכן פיסית את עצמו או את זולתו.

2-3. אם מדובר באשפוז דחוף — אדם המסכן עצמו או סביבתו יאושפז ותינתן הוראת אשפוז תוך חמישה ימים. לא ניתנה הוראת אשפוז — יושחרר.

יודגש כי גם לאחר מתן הוראת אשפוז על-ידי הפסיכיאטר המחוזי עובר החולה תהליך מיון וכדיקה בבית-החולים, ויש, אם כן, ביקורת כפולה על-ידי רופאים פסיכיאטרים.

צו אשפוז: אשפוז חולה — לבדיקה או לטיפול והשהיה — יכול להיעשות על-פי צו בית-המשפט. צו האשפוז מופנה לפסיכיאטר המחוזי ובסמכותו להורות על ביצוע הצו או לאו. היועץ המשפטי לממשלה מקבל עותק של כל הוראת אשפוז.

כל אדם רשאי להגיש ערר בפני ועדת ערר המורכבת משני רופאים פסיכיאטרים, שאחד מהם איננו רופא משרד הבריאות, ומשפטן הכשיר להיות שופט שלום ומתמנה על-ידי משרד המשפטים. הערר יכול להיות מוגש נגד הוראת אשפוז כלשהי לגביו, או לגבי אחרים. היועץ המשפטי לממשלה מגיש באופן אוטומטי ערר על כל הוראות אשפוז לגבי אשפוז חדש, לתוקף זה היועץ המשפטי של משרד הבריאות הוא המוסמך לכך מאת היועץ המשפטי לממשלה. על החלטת הוועדה ניתן לערער בפני בית-המשפט המחוזי, שחרור חולה שאושפז על-פי צו בית-המשפט ייעשה על-ידי ועדה פסיכיאטרית מחוזית וניתן לערער על החלטתה לפני ועדת הערר העליונה.

4-5. מתוך כל העררים שהוגשו מאז ראשית 1983 נמצא רק מקרה אחד לא מוצדק, אך גם זה ודאי שלא נעשה בזרז אלא מתוך שיקול דעת רפואי.

6. לא, כי הדבר נעשה שלא בזרז.

7. יושבת היום ועדה לשינוי ולעדכון החוק לטיפול בחולי נפש, ובה גם נשקלים כל ההיבטים הקשורים בהוראות האשפוז.

כית'משפט. לאחרונה נפסקו ענשים בנין עבירות מן הסוג האמור של קנסות של עד 300 ש"ח ושלילת רישון הנהיגה במניית לחקופה של שכרעיים.

3. יש כתובת מיוחדת לשם כך, והוא המפקח על התעבורה.

לאחרונה התקנתו תקנה המאפשרת שלילת רישון, לאחר שהוגש כתב תביעה ועד להשלמת ההליכים השיפוטיים.

4. כן. תוספת מוניית תקטין לחצי את הביקוש.

5. אני בוחן עניין זה עם אנשי משדרי.

היו"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (המעריך):

אני מבקש שתשיב לי, האם התלונות של ישראלים רבות יותר מתלונות התיירים? האם יש בדיקה לגבי התלונות של תיירים, שלפיהן הם חשופים יותר לרמאות מצד נהגי מוניות?

שר התחבורה ח' קורפו:

אין בידי מידע, אוכל לשלוח לך מכתב להשלמת השאלה הזאת.

3262. דרך אזורית מס' 531

חבר הכנסת י' פרץ שאל את שר התחבורה ביום ג' בסיוון התשמ"ז (31 במאי 1987):

בעיית הדרך האזורית שמספרה 531 נמצאת כטיפול המשרדים השונים כבר כמה שנים. בסיכום האחרון, מיום 30 בדצמבר 1985, נקבע כי משרד התחבורה, בין כל הגורמים, לרבות מע"ץ — מחלקת עבודות ציבוריות — ירכו את תוכניות ההגשה לוועדה המחוזית.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם סיכום זה ברצע, ואם כן — מתי?

2. אם הסיכום טרם ברצע, מה הן הסיבות לכך ומתי מתכוונים לבצעו?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. משרד התחבורה, מע"ץ העירייה הנוגעות בדבר הזמינו בחינה כלכלית של הדרך המוצעת. עבודה זו עומדת להסתיים בימים אלה.

2. הוכנה הצעה לשינוי התוואי כתוכנית המחאר הארצית לדרכים, וזו הוגשה לאישור המועצה הארצית לתכנון. עם קבלת האישור במועצה הארצית לתכנון תוגש תוכנית בניין ערים מפורטת לתוואי הדרך המוצעת לאישור הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה.

3300. עידוד לרכשי מזגני רכב מיובא

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר התחבורה ביום ז' בסיוון התשמ"ז (4 ביוני 1987):

פורסם כי מס הקנייה כשיעור 30% כוטל רק לגבי מזגני אוריר לרכב מיובא מתוצרת חוץ, וכתנאי שהתקנת המזגן תבוצע ברכב לפני הבאתו לארץ, לעומת זאת, בעלי רכב משומש הנמצא בארץ יצטרכו לשלם מס קנייה אם ירצו לרכוש מזגן מיוקא לרכבם.

שאלותי:

1. האם כצמצום הפער בין מחיר המזגן המיוקא לבין המזגן מתוצרת מקומית אין פגיעה בייצור המקומי, והאם יש כוונה להחיל את המזגנים מתוצרת מקומית?

מה עושה הממשלה בנוון וכן מה עושה הממשלה כדי להרחיב את סמכויותיו של מבקר המדינה ולכצר את מעמדו?

תשובת שר הכלכלה והתכנון ג' יעקבי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין כל כוונה מצד הממשלה להציר את סמכויות מבקר המדינה. סמכויות מבקר המדינה נקבעו בחוק מבקר המדינה [נוסח משולב], התשי"ח—1958. מתוך כוונה לבצר את סמכויות המבקר ולהבטיח את מקור סמכותו ואי-חלתו הגישה הממשלה הצעת חוק יסוד: מבקר המדינה, שיהווה נדבך נוסף בסדרת חוקי היסוד של המדינה, אשר בבוא העת יאוגרו לחוקת המדינה. הצעת החוק עברה קריאה ראשונה והיא נדונה כוועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט והוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת.

מבקר המדינה, הקודם וגם הנוכחי, טענו כי יש כסעיפים מסוימים בהצעת החוק משום הצרת סמכויותיו של המבקר. היועץ המשפטי לממשלה הופיע כוועדה והודיע חד-משמעית, כי אין הדבר כך. כאשר דנה הוועדה בסעיפי החוק, שונה הנוסח בכמה סעיפים, על דעתו ובהסכמתו של מבקר המדינה.

אני עומד להביא לדיון בממשלה את ממצאי דוח מס' 37 של מבקר המדינה, כדי שהממשלה תתייחס לממצאי הדוח, לדרכי תיקון הליקויים המנויים בו ולמניעתם בעתיד. משרד הכלכלה פועל להגברת המעקב אחר תיקון הליקויים שעליהם מצביע מבקר המדינה. בשנת העבודה הקודמת הונהגה לראשונה שיטת מעקב ממוחשבת, הבאה להבטיח כי הליקויים יימצאו במעקב עד תיקונם.

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני שר התחבורה, בכקשה להשיב על שאלותי.

3261. תלונות על נהגי מוניות

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר התחבורה ביום ג' בסיוון התשמ"ז (31 במאי 1987):

שוב תחרות טענות על מוניות שאינן עוצרות לקהל הנוסעים.

נוכח מצב זה, אודה לך אם תשיבני:

1. האם מקבל משרדך מקהל הנוסעים תלונות רבות נגד נהגים שאינם נענים לקריאת הקהל הממתין?

2. מה הם דיני הבדיקה של תלונות כאלו, משך הבדיקה והסנקציה הצפויה לנהג הסרבן?

3. האם ניתן להקים גוף מפקח שיהיה מסוגל לבדוק מיד את התלונות ויוכל להטיל סנקציות על הנהגים הסרבנים?

4. האם תוספת מוניות יש בה כדי להביא לשיפור המצב?

5. האם אתה מוכן לבחון עריכת מבצע מיוחד שיסדיר את הנושא?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. כן. משרדי קיבל תלונות נגד נהגי מוניות.

2. כל תלונה נבדקת לגופה, ואם תיאור המקרה מראה כי נעברה לכאורה עבירה על תקנות התעבורה, נערכת חקירה לאימות עובדות ולבניית ראיות, ומוגשת תביעה לבית-המשפט. תהליך הבדיקה, החקירה, הבנת תיק התביעה והגשתו לבית-המשפט נמשכים בדרך כלל כמה חודשים, הכול לפי מידת מורכבות המקרה.

עונשו של נהג מניית הטרדשע בדרך נקבע על-ידי

4. אם ההעסקה היא ללא היתר, האם כדעת השר להורות בהקדם על הפסקת העבודה?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. במקרים חריגים מתכצעת עבודה כשבת. מדובר בעבודה בטיחותית לשם הכשרת קטרים וקרונוט נוסעים הפועלים שישה ימים בשבוע עד כניסת השבת. אי-ביצוע הבדיקות המחויבות עלול לגרום שיבושים ולסכן חיי אדם. אותם קטרים וקרונוט נוסעים חייבים להיות מופעלים עם צאת השבת.

2. בממצע מועסקים כ"12 עובדים.

3. כן. נוהג העסקת עובדים כשבת בבתי-המלאכה קיים מאז קום המדינה.

3348. הפעלת עמדות המצוקה ככבישים בהתנדבות

חבר הכנסת ב' נ'אליעזר שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בסיון ת.ש.מ"ז (23 ביוני 1987):

על רקע החלטת מגן-דוד-ארום להפסיק את הפעלת מוקד המצוקה ככבישים, הודיע מנכ"ל "שגריר", כי החברה מוכנה להפעיל מייד את מוקד עמדות המצוקה ללא תמורה וכשירות לציבור.

אבקש מכבוד השר להשיבני:

1. האם מודע השר להצעה זו?

2. האם הופנתה הצעה זו אליך?

3. מה היא תגובתך?

4. במסגרת הפעולה למניעת תאונות, האם נתפסת הפסקת פעילות המוקד כסכנה מיוחדת?

5. לחלופין, האם קיימת במשרד התחבורה תוכנית להפעלת מוקד חירום אלו?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. לא ידוע לי על הצעה כזאת.

2. לא.

3. אם תעלה לפנינו את ההצעה שאחה מתייחס אליה, נעכירה ברצון לקבוצת התיאום הבין-משרדית לעניין מערכת עמדות המצוקה.

מן הנכון לציין, כי משרד החקשורת נטל על עצמו את האחריות לתחוקת המערכת.

4. המערכת הופעלה לאחר השכתחה במשך שמונה שנים, זאת כשל הכרתנו בחשיבותה.

5. המאמצים שלנו מכוונים להפעלת העמדות באמצעות מגן-דוד-ארום אל מוקד משטרתי, כפי שזה נהוג בכל העולם.

3349. הסעה בטיחותית של ילדים נכים

חברת הכנסת א' סרטני שאלה את שר התחבורה ביום כ"ו בסיון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

בנובמבר 1986 פורסם הדוח הסופי של ראש המעבדה למכניקה במכון התקנים, העוסק בשיטות הסעה בטיחותית של ילדים נכים. הדוח הוזמן על-ידי משרד התחבורה.

הריני מבקשת לשאול:

1. האם השר מכיר את הדוח הנ"ל?

2. האם נעשה דבר ליישומו?

2. האין בהחלטה זו יתרון לאלה המסוגלים לשלח מחיר גבוה תמורת מזגן תוצרת חרץ?

תשובת שר התחבורה ח' קורפו:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. הפרטומים כעיתונים לא היו נכונים.

בעקבות דרישת משרד התחבורה הורד מס הקנייה בשיעור 30%, שהיה קיים על מוגנים מיוכאים המורכבים ברכב, וכך לא קיים עוד מס קנייה על מזגן רכב מכל סוג שהוא.

עדיין מוטל מכם על המוגנים המיוכאים על-מנת לתח הגנה מסוימת לייצור המקומי.

יש ביקוש רב למוגנים מקומיים, וכהורדת מס הקנייה ממוגני חרץ יש משום לחץ על היצרנים המקומיים להתייעלות ולהורדת מחירים.

3302. הנהגת חובת חגירת חגורות בטיחות בתחומי הערים חבר הכנסת ד' בן-מאיר שאל את שר התחבורה ביום ו' בסיון התשמ"ז (4 ביוני 1987):

בעבר ביקשת לעכב הצעת חוק פרטית בדבר הנהגת חגורות בטיחות בתחומים עירוניים, בנימוק שמשדרך בודק את ההשפעות של הנהגת חובת חגירה של חגורות ביטחון בעיר.

נוכח העובדה שעברו מאז חודשים רבים, ומצטבר והולך מידע על ההצלחה בהורדת התמותה מתאונות בתחומים המוניציפליים עקב הנהגת חגורות הבטיחות בחרץ-לארץ (בגרמניה קטנה התמותה מתאונות דרכים כרשויות המוניציפליות ב-25%), אבקש לשאול:

1. האם כבר נסתיימו הבדיקות שערך משרדך?

2. אם כן — מה היו התוצאות?

3. אם לא — מתי הן תסתיימנה?

4. בכל מקרה, האם ייתן משרדך את "האור הירוק" להפעלת הוראה מחייבת להשתמש בחגורות בטיחות גם בתחומים המוניציפליים? אם כן — מתי?

תשובת שר התחבורה ח' קורפו:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 3. משרדי ביקש לערוך ניסוי בשתי ערים בדרך וולונטרית, אך ראשי שתי הערים סירבו לקבל על עצמם משימה זו.

4. לאחר שיעלה בידך ובידינו לערוך ניסוי זה בעיר תל-אביב במשך שנה, נוכל, על-פי תוצאותיו, לקבוע אם יש משמעות לחגירת חגורות בטיחות בניסעות עירוניות.

3347. עבודה בשבת ברכבת ישראל

חבר הכנסת ש' בן-שלמה שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בסיון התשמ"ז (23 ביוני 1987):

הובאה בפני הידיעה, שבבית-המלאכה של רכבת ישראל באזור חיפה מתכצעת עבודה בשבת.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן — כמה עובדים שם בשבת?

3. האם יש לרכבת ישראל היתר להעסקת עובדים בשבת במקום זה, ולכמה עובדים?

שר התחבורה ח' קורפו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הסעת חיילי צה"ל חינוס כתחבורה הציבורית חייב את הממשלה לשלם סוכסדיה נוספת של 7 מיליוני ש"ח בשנה ולא 5 מיליוני ש"ח.

בדקתי במשרדי ולא מצאתי הצעה של "אגד" להסיע חיילים חינוס. למיטב ידיעתי, גם משרד האוצר לא קיבל הצעה כזאת.

3401. תשלום אגרה בכבישים מהירים

חברת הכנסת מ' גלוריה-תעסה שאלה את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשמ"ז (30 ביוני 1987):

משרד התחבורה ומינהל הבטיחות בדרכים מסר לי-מעריב את הנתון, כי ישראל נמצאת במקום הראשון בעולם בצפיפות בכבישים.

כבישים רבים בארץ, שתנאיהם גרועים והם מועדים לתאונות, בין השאר בגלל עומס יתר, נקראים "כבישים אדומים". יש צורך לסלילת כבישים חדשים רחבים ומשופרים יותר. בארצות-הברית מקובל, בעיקר כאוטוסטרדות בין-עירוניות, לגבות אגרה מכל רכב העובר בהן, וכך מוחזרת השקעת הכספים שבסלילת הכביש.

אודה לכבוד השר אם ישיב:

האם נשקלה גביית אגרה בכבישים מהירים בישראל?

שר התחבורה ח' קורפו:

בבדיקות שנעשו הוברר, כי אין זה מעשי לגבות אגרה במרחקים קצרים כמו בארץ, כגלל נפחי התנועה הקטנים, שיעור האגרה ואיקויםן של רכבים חלופיות לנסיעה.

משרדי מקיים מגעים עם משקיעים לסלילת דרכים תמורת זכויות קרקע ואוויר.

3402. מצבו הכספי של "אגד"

חבר הכנסת ישראל לין שאל את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשמ"ז (30 ביוני 1987):

בתחילת חודש יוני 1987 פורסם ב"מעריב", כי "אגד" על סף תהום פיננסית". כן צוטטו נציגי "אגד" האומרים, שהממשלה אינה עומדת בהתייבויותיה.

שאלותי הן:

1. מה הוא היום כלל החובות של "אגד"?

2. מה היה הגירעון הכספי של "אגד" ככל אחת מחמש שנות הכספים האחרונות?

3. האם זה נכון, שקיימות התחייבויות של הממשלה לתשלום סכומים ל"אגד" שלא ברצונו?

4. מה הן הסיבות למצב הכספי בקואופרטיב?

5. מה הן הצעות משרדך לפתרון הבעיה?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. סך כל החובות של "אגד" מסתכמים כ-355 מיליון ש"ח, ומהם כ-285 מיליון ש"ח בגין רכישה של 1,100 אוטובוסים.

2. כידינו נתנים רק על שלוש השנים האחרונות, 1983 — 1985, שהן תקופת ההתקשרות החותית שלנו.

3. מה הן הדרכים שמציע השר כדי להפוך את השימוש במסוקות לנומה מקובלת?

שר התחבורה ח' קורפו:

1. כן.

2. כן.

3. הנושא עדיין אינו כשיר להתקנת תקנה, עקב הימצאו בבדיקה ובדיונים עם ארגוני הנכים.

הי"ר א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אמירה סרטני.

אמירה סרטני (מפ"ם):

אדוני השר, אני מקווה שהטיפול בכך אומנם יזור, מפני שיש לו משמעות רצינית מאוד.

אני רוצה להוסיף שאלה בנושא זה. נמסר לי על-ידי אדם שעוסק בנושא תאונות הדרכים, שלמעשה קיים חוק, אינני יודעת באיזו מידה הוא מופעל אצלנו בארץ, של קשירת ילדים כתגורות בטוחות גם בספסל האחורי ברכב. היום המכוניות הפרטיות מצוידות כתגורות גם בספסל האחורי, ויש גם כיסאות מיוחדים לילדים, במדינות מסוימות יש אף מחויבות להשתמש בהם. יש מקרים רבים מאוד שבהם נפגעים ילדים שנוסעים ברכב, אפילו בספסל אחורי, עקב טלטול בתוך המכונית ונפילה עם עצירה, ונשארים לאחר מכן נכים. האם השר מודע לכך, והאם מתכוונים להפעיל חוק שיחייב קשירת ילדים כתגורות בספסל האחורי או כיסא מיוחד לפעוטות?

שר התחבורה ח' קורפו:

הנושא שהעלית מתחלק לשניים: עניין תגורות הבטיחות כמושבים האחוריים — יש הוראה שברכב משנת ייצור מסוימת חייב להיות מתקן, שאפשר יהיה לקשור אליו את תגורות הבטיחות כמושבים האחוריים.

עניין הכיסא כבר קיים, אבל ביחס לכיסא כמושב הקדמי ליד הנהג. אין צורך בהתקנה מיוחדת. הכיסא הוא כהתקן כזה, שהוא מותאם למשענת של המושב והוא מחזיק את הילד בכחה, וזה כבר מחייב.

השאלה שאם העלית נוגעת לילדים נכים, אשר צריכים התקנים מיוחדים. כאן הבעיה יותר מורכבת. יבואני הרכב מתנגדים, כי הם חושבים שזה יחייב אותם להתקין ככל כלי הרכב את ההתקן הזה. על כן הדבר מתעכב. אנחנו בודקים את העניין, כפי שצינתי, עם ארגוני הנכים מתוך רצון למצוא דרך שתפתור את העניין ולא תעורר חשדות אצל יבואני הרכב שמה ייקר במידה ניכרת את הרכב.

3400. הסעת חיילים ב"אגד"

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר התחבורה ביום ג' בתמוז התשמ"ז (30 ביוני 1987):

בתוך חודש ימים אמר המשא-ומתן בין הממשלה לבין קואופרטיב "אגד" בדבר סל תשומות הפעלת התחבורה הציבורית להגיע ליד סיכום. נודע לי, כי השקעה ממשלתית בסך 5 מיליוני שקל לשנה תחדש את הסדרי הסעת החינוס לחיילי צה"ל בשירות סדיר.

הנני מבקש לדעת:

האם יצול משרד התחבורה את ההצעה המיוחדת של קואופרטיב "אגד" במגמה לחדש את הסכם הסעת החיילים? אם לא — מדוע?

8. לא. על-פי החלטת ועדת השרים לצמצום המנגנון כשירות הציבורי מיום 14 ביוני 1987, הטיפול בכתונות נהיגה עיוניות ומעשיות יעבר לגורם חיצוני, ציבורי או פרטי.

3444. סיטורי בוחני נהיגה בדרום

חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר התחבורה ביום ה' בתמוז התשמ"ז (2 ביולי 1987):

משרד התחבורה פיטר חמישה מתוך שבעת בוחני הנהיגה כאזור הדרום והנגב. פיטורים אלה מאריכים עד שנה את התור למבחני נהיגה, שהוא כבר עכשיו ארוך.

אבקש מכבודו להשיב:

1. האם נכונים נתונים אלה?

2. מה היו השיקולים של משרד התחבורה כמעשה הפיטורים, והאם היה המשרד מודע לפגיעה הצפויה בתושבי הנגב?

3. האם מתכוון כבוד השר לפעול כדי לשנות את ההחלטה? אם כן — כיצד?

4. האם מודע כבוד השר לכך, שגורמי בחי-ספר לנהיגה מואשמים על-ידי תלמידיהם ישירות בגין התור הארוך שנוצר? מה מתכוון כבוד השר לעשות כדי למנוע התמרמרות זו?

5. האם מתכוון כבוד השר לפעול לקיצור התור ולזיכוי תושבי הנגב ביחס שווה ואף מועדף לעומת אזורים אחרים במרכז הארץ? אם כן — כיצד?

תשובת שר התחבורה ח' קורפו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. הנחונים שהצגת אינם נכונים. בחודש מאי פוטרו שלושה בוחנים מתוך חמישה, העובדים כאזור הדרום והנגב. מדובר כפיטורים של העובדים הארעיים בלבד, שעברו על כסיס של חוזה אישי, והאוצר סירב להמשיך את העסקתם.

3-5. נמצא הסדר להחזרת העובדים שפוטרו, כך שהשירות שניתן על-ידי בוחני הנהיגה לא ייפגע.

משרד התחבורה מודע למצוקה האמורה. עם העברת המבחנים למכון הארצי להכשרת נהגים תיפתר הבעיה, זמן ההמתנה למבחן נהיגה יתקצר כמידה ניכרת.

הי"ר א' נחמיאס:

תודה רבה, ארוני שר התחבורה, על תשובותיך על שאלות של חברי הכנסת.

אני מזמין את ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ להשיב על שאלות. בכקשה, אדוני.

2596. תגובת משרד החוץ על דברי יועץ שר ההסברה של מצרים

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר החוץ ביום ט' בכסליו התשמ"ז (11 בדצמבר 1986):

העיתון "מעריב" 12 בנובמבר 1986 מצטט את יועץ שר ההסברה של מצרים, הרואה בהתקפה הרצחנית ליד הכותל "פעולה לגיטימית".

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הורית לשגריר ישראל כמצרים למחות על הרברים?

2. האם יצאה מחאה כלשהי ממשרד החוץ?

ניתוח פעילות האגודה בשנים אלו מראה עודף הכנסות על הוצאות בסך כולל של 238 מיליון ש"ח, במחירי דצמבר 1986. לפני הוצאות פחת וריבית.

3. לא. הממשלה עמרה ככל התחייבותיה על-פי החחה הקודם, ואף-על-פי שלא נחתם חוזה חדש מספטמבר 1986 עד יולי 1987, העבירה הממשלה ל"אגד" תשלומים שהיתה צריכה לשלם לו היה החוזה תקף.

4. טענות "אגד" בדבר גירעונות נזילות וחוסר אפשרות לממן את רכישות הדלק עומדות כסתירה לממצאים המצויים בידינו.

5. הפתרון הוא בחתימת חוזה חדש בין הממשלה ל"אגד", שישקף את המציאות הכלכלית האמיתית.

3443. מכון חדש למתן רישיונות נהיגה

חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר התחבורה ביום ה' בתמוז התשמ"ז (2 ביולי 1987):

על-סמך החלטת ועדת שרים, שנושא רישוי נהגים יעבור לידיים פרטיות, הקים משרד התחבורה גוף שינהל את המכון הזה.

אבקש להשיבני:

1. האם הקמת גוף זה תואמת את רוח החלטת ועדת השרים כאמור?

2. האם הוריע המשרד לציבור הרחב במודעות או במכרז על כוונתו להקים גוף זה?

3. מה הוא הסטטוס של גוף זה — האם הוא פרטי או ציבורי?

4. האם הגוף הזה יהיה מנופוליטי או מתחרה?

5. האם הקמת גוף חדש זה עלולה לפגוע בעשרות בוחני רישוי קבועים כמשרד התחבורה?

6. אם כן — האם קיימת במשרדך תוכנית להעסקתם של בוחנים אלה אחרי הקמת המכון האמור?

7. הגוף החדש עשוי לספוג מהציבור מיליונים רבים של שקלים חדשים. אם הוא פרטי — מדוע רוצה האוצר להפסיד כסף זה ולחסוך אותו מקופתו?

8. אם יהיה הגוף ציבורי, האם אין זה מנוגד להחלטת ועדת השרים כאמור?

תשובת שר התחבורה ח' קורפו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. לא, משום שלא היה צורך בכך.

3. זהו גוף ציבורי.

4. כשם שלמשרד הרישוי לא היה מתחרה, כך לא יהיו מתחרים למכון להכשרת נהגים בנושא מבחני הנהיגה.

5. לא. הבטחתי לעובדים כי זכויותיהם לא ייפגעו.

6. בוחנים אלה יעסקו במבחנים עיוניים ובמבחני נהיגה מעשיים.

7. כל ההכנסות של המכון יופנו להרחבת פעילותו בתחומים שהוא הציב לעצמו.

הסברתית ובה החולף המונח "יהודה שומרון ועזה" כ"שטחים מתחזקים".

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם נכונה הידיעה על הכנת חוברת מטעם משרדך בשינוי מונחים זה ועל הפצתה?

2. אם כן — מה היא סיבת השינוי?

3. האם קיימת החלטת ממשלה לאחר מלחמת ששת-הימים ושחרור אדמות המולדת ביהודה, כשומרון ובאזור עזה בקשר לכינוסם של אזורים אלה כמסמכים רשמיים?

4. האם השינוי, אם היה, הוא כתוצאה מחילופי גברי במשרד החוץ?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה תשובתי על שאלתא מס' 3086 של חבר הכנסת גרשון שפט.

3179. סירוב ישראל לשתף פעולה בפיתוח הגדה המערבית חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר החוץ ביום י"ג בניסן התשמ"ז (12 באפריל 1987):

לאחרונה נתפרסם כ"דבר", 23 במרס 1987, על תחושת אכזבה בממשל הנשיא רייגן, בעקבות סירובה של ישראל לשתף פעולה בהעברת 30 מיליון דולר מן הסיוע שקיבלה לטובת פרויקט לפיתוח הגדה המערבית על-ידי ירדן. ישראל עמדה בסירובה, למרות הבטחות מצד הממשל להעברה של סכום מקביל, כתוספת מיוחדת לסיוע לישראל.

שאלות:

1. האם סירבה ישראל לבקשה כזו?

2. אם כן — מה היו הנימוקים לסירוב?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. לא הייתה פנייה פורמלית כזו, לא הייתה הבטחה אמריקנית להעביר לנו סכום של 10 מיליון דולר במקביל לזריתור שלנו.

3211. חסות משרד החוץ לתעמולת ישיבות

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר החוץ ביום כ"א באייר התשמ"ז (20 במאי 1987):

מצויה בידי הזמנה שנשלחה בלוס-אנג'לס לרגל חגיגות 20 שנה לאיחוד ירושלים, שיערכו ב-26 במאי 1987 במלך "פלזה" המקומי בחסות הקונסוליה הכללית של ישראל ישיבת "אש החרדה" הירושלמית.

שאלות הן:

1. האם משרד החוץ אינו דואג באמצעות הקונסוליה שלו לחגיגות כלליות ל"יום ירושלים"?

2. האם משרד החוץ מסייע להפצת תעמולה, לאיסוף כספים ולפרסום של ישיבות ירושלמיות, וכמיוחד ישיבות אנטר-ציוניות, שיושביהן משתמטים משיחות כצבא?

3. האם הקונסוליה נותנת את חסותה לכל ארגון או מרכז תרבותי או פוליטי ישראלי?

3. אם לא — מדוע?

4. האם לדעת משרד החוץ יש בדברים האלה משום פגיעה ביחסי ישראל-מצרים?

5. האם דרשת מהממשל המצרי להסתייג מהדברים?

6. אילו דברי עידוד לטוור כתוך מדינת ישראל הושמעו על-ידי הגורמים הרשמיים במצרים אחרי הסכמי קמפ-דייוויד?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נושא עמדת מצרים כלפי אש"ף וכן הטרור האש"פי נגד ישראל עלה באורח שוטף במגעינו עם המצרים.

2901. יחסי ישראל-דרום-אפריקה

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר החוץ ביום כ"ז בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

לאחרונה מתפרסם באמצעי התקשורת, כי ישראל עומדת לשקול מחדש את מערכת יחסיה עם הרפובליקה של דרום-אפריקה.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם יש החלטת ממשלה להטיל סנקציות על דרום-אפריקה, והאם אין סכנה ליחסים שבין שתי המדינות?

2. האם לא ייגרם נזק מסנקציות אלה לכלכלת ישראל וליהודי דרום-אפריקה?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. אין עדיין החלטת ממשלה בנושא זה.

2902. יחסי ישראל-מצרים

חבר הכנסת מ' כהנא שאל את שר החוץ ביום כ"ז בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

נוכת תחילת הברורות על טאבה, אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הוגשה מתאה על איה-הומנתה של ישראל ליריד הספרים הבינ-לאומי, וכיצד מסביר משרדך את העובדה שהשנה לא הוזמנו ליריד?

2. האם השפיע הפיגוע שהיה כשנה שעברה ביריד על החלטת המצרים?

3. התחירות המצרית איננה נראית באופק, ועיתונים מצריים ממשיכים לנקוט קו אנטישמי. כיצד מגיב על כך משרדך, והאם תופעות כאלו יכולות להיות במצרים ללא הסכמת השלטונות?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אנו החלטנו שלא להשתתף ביריד הספרים מסיבות ארגוניות ותקציביות. לעומת זאת, השתתפנו ביריד הסחר הבין-לאומי שהתקיים כתודש מרס 1987.

3. קיימת חירות מצרית לישראל, אפילו היא קטנה בהשוואה לתיירות הישראלית למצרים. נעשים מאמצים להגבירה, ונושא זה עולה במגעים בינינו לבין שלטונות מצרים.

3150. כינוסם של השטחים בחוברת בהוצאת משרד החוץ חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החוץ ביום ו' בניסן התשמ"ז (6 באפריל 1987):

כעיתונות נמטר, כי משרד החוץ הכין והפיץ חוברת

תשובתי על שאלתא מס' 3372, של חבר הכנסת שאקי, אבל היות שחבר הכנסת שאקי איננו כואלם ולא קראתי את תשובתי על השאלתא שלו, אקרא את תשובתי זו.
(קורא את התשובה, ראה עמוד זה.)

הי"ד א' נחמיאס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (המערך):

הייתי רוצה לשאול את כבוד השר באופן כללי: האם יש איזו הנחיה שהיא לעובדי משרד החוץ, להיות ערים ולהגיב מייד בכל מקרה שבמסמכים הנוגעים לישראל מופיעה במקום המלה "ישראל" המלה "פלשתיין" או "פלשתינה"?

שר החוץ ש' פרס:

אני חושב שעובדי משרד החוץ לא זקוקים להנחיה הזאת. הם יודעים ששם המדינה הוא ישראל, ואין בלתו.

3422. ביקור המשלחת הסובייטית בארץ

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר החוץ ביום ה' כתמו התשמ"ז (2 ביולי 1987):

השבוע פרסם דובר משרד החוץ הסובייטי הרעה, שמשלחת קונסולרית סובייטית תבוא כחדש הבא לארץ ומשלחת ישראלית מקבילה לא תורשה לבקר בברית המועצות. כמו כן, פורסם כי הענקת אשרות כניסה למשלחת הסובייטית.

כרצוני כי תשיבני על השאלות האלה:

1. האם ביקור המשלחת הקונסולרית והענקת האשרות למשלחת תואם בינך לבין ראש הממשלה?

2. האם נשמר עקרון ההדדיות כפי שנקבע על-ידי ישראל במפגש שנתקיים בהלסינקי? אם כן — מה היא תגובת ישראל על ההודעה הסובייטית, הכופרת בעקרון ההדדיות, ומתי תצא לברית-המועצות משלחת ישראלית מקבילה?

שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית.

2. אנו מעריכים כי בבוא העת תתקבל קבוצת עובדים קונסולרית ישראלית בברית-המועצות.

3480. הכור הגרעיני בפקיסטן

חברת הכנסת ג' כהן שאלה את שר החוץ ביום י"ט כתמו התשמ"ז (16 ביולי 1987):

בעיתונות התפרסמה ידיעה, ולפיה הודיר הנשיא מובארק את ישראל מלתקוף את הכור הגרעיני של פקיסטן.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם הידיעה נכונה?

2. נוכח ידיעה נוספת, שעירק בונה כור גרעיני — האם תרחיב ישראל כל התערבות של גורמים חיצוניים כשיקולי הביטחון של המדינה?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה אינה מדויקת.

2. פעולותיה של מדינת ישראל בתחום הביטחון מוכתבות על-ידי שיקוליה הריכוזיים בלבד.

הי"ד א' נחמיאס:

"תודה רבה, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ.

4. האם כניסים של "המרכז לשלום במזרח התיכון" שיהארגו כרחבי ארצות-הברית יזכו כאותה מידה לחסות משרדך והקונסוליות בארצות-הברית?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חגיגות לכבוד "יום ירושלים" מאורגנות כדרך כלל על-ידי הארגונים הציוניים במקום כשיתוף פעולה עם נציגות ישראל.

2. התשובה שלילית. ארגון "אש תורה" בלוס-אנג'לס הוא ארגון התומך בישראל, וחבריו פעילים בארגונים ציוניים שונים. מנהיגם הפוליטי הוא יושב-ראש איפא"ק ו"הבונדס" בלוס-אנג'לס.

3. התשובה שלילית. כל פנייה למתן חסות לאירוע תרבותי חייבת להיבדק ולקבל את אישורו של משרד החוץ.

4. כל מקרה יידון לגופו.

3372. מסמכים של משקיפי האו"ם

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החוץ ביום ג' כתמו התשמ"ז (30 ביוני 1987):

לאחרונה פורסם, כי משקיפי האו"ם בגולן נושאים עליהם מסמכים, שבהם מצוין כי בעליהם משרתים ב"פלשתיין".

אודה לך אם תודיעני:

1. האם נכונה הידיעה?

2. האם טיפל או מטפל משרדך בעניין, כדי להביא לרישום: "ישראל"?

3. האם יש ברעתך לפעול כדי למנוע ממשקיפי האו"ם המשרתים בתחום שליטון צה"ל ובתחום מדינת ישראל להמשיך ולהשתמש במסמכים אלו? אם כן — כיצד?

תשובת שר החוץ ש' פרס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במסמך היהיו הרשמי של משקיפי האו"ם בגולן לא מופיעה המלה פלשתיין, ושיוכם הארגוני מופיע כ"U.N. Truce Supervision Organization".

עם זאת, קבוצת משקיפי האו"ם בגולן שייכת לארגון משקיפי האו"ם המפקח על הסכמי שביתת הנשק, שהוקם עוד במאי 1948, ושמו המלא: U.N. Truce Supervision Organization in Palestine.

2 — 3. משרד החוץ מטפל בנושא כמגעיו השוטפים עם האו"ם.

3421. מסמכים של משקיפי האו"ם

חבר הכנסת אמ' לין שאל את שר החוץ ביום ה' כתמו התשמ"ז (2 ביולי 1987):

בעיתון "הארץ" מ"ד 14 ביוני 1987, בעמוד ראשון, נאמר: שמה של מדינת ישראל אינו מוזכר אף באחד מהמסמכים, הרשיונות והעודת השיירות של משקיפי או"ם. משקיפי או"ם נושאים עמם העודות, שמצוין עליהן כי הם משרתים בפלשתיין.

שאלותי הן:

1. האם נכונה הידיעה?

2. כמה זמן ידוע נושא זה למשרד החוץ?

3. מדוע לא הייתה תגובה מחאימה מצד ישראל?

4. מה מתכוון משרד החוץ לעשות כנדרן?

שר החוץ ש' פרס:

בעצם רציתי להשיב לחבר הכנסת אמנון לין, שיראה את

ג. הצעה לסדר-היום משלחת קונסולרית רוסית בישראל

יפגשו עם פקידים בדרג מקביל במשרד החוץ? מדוע שר החוץ ככבודו ובעצמו נפגש עמהם? מדוע ליצור בתקשורת את הרושם של רצח בלתי-נלאית אתר ברית-המועצות, ולשם מה כל חגיגת התקשורת המלווה את הדברים האלה? האם רק כדי לצאת בהכרזות אופטימיות על פתיחות סובייטית, על התקרבות סובייטית?

פרשת הלהקה הצוענית שביקרה בישראל — זה לא איתליה, זה לא חרץ-לארץ, זו ירושלים, זה "היכל התרבות" כחל-איכב. זוהי להקת אמנות בינונית, תיאטרון חסר חשיבות, ודאי לא להקה ייצוגית של ברית-המועצות. אבל, שר החוץ של ישראל שוב מנסה ליצור רושם של התקרבות. הוא פורס חסות על מופעים של הלהקה, הוא מגיע אל המופע, מצטלם ומשוחח עם השחקנים.

אינני חש בנוח נוכח כל הדוגמאות האלה, ויש עוד —

— תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוריון):

עודי לנדאו (הליכוד):
יש במדינת ישראל הצגה של כמה אמנים ששמה "כמו צועני", ויש בית-אופנה ששמו "ראש אינדיאני", ויש תופעה של "ראש קטן" — לצערי מדיניות משרד החוץ כתחום הזה היא של ראש כפוף.

אני מבקש להדגיש עוד את המכתב של יהושע כהנא, ראש מינהל האוכלוסין, אשר כתשובה על בקשה של אזרח ישראלי כברית-המועצות להנפקת דרכון כן: "לצערו איננו יכולים כשלב הנוכחי להנפיק דרכון לבני משפחות צירנובלסקי בשל חשש לפגיעה ביחסי החוץ של המדינה. על-פי הערכתנו הנפקת דרכונים והעברתם למשפחת צירנובלסקי עלולה בתקופה זו לפגוע במגעים בין ישראל לבין ברית-המועצות, הנמצאים כעת כשלב רגיש".

מה המשמעות של תשובה זו? לא הפעילים כברית-המועצות, שהענקת דרכונים להם היא מעשה סמלי רכיח-שיבות בעבורם, לא כבודה של ישראל וחוכתה לדאוג לפעיליה, אלא החשש לפגיעה ביחסי החוץ — שאינם קיימים במקרה זה — והחשש לפגיעה במגעים המתנהלים עם ברית-המועצות, הנמצאים בשלב רגיש — אלה מכריעים את הכף. אילו מגעים? בואה של המשלחת הקונסולרית? תביעותינו להרדיות הנדרות כל הזמן?

יש המעלים חשד כדבר רצונו של כבוד שר החוץ למצוא דרך לבקר במוסקבה, תמיד מלווה את המדיניות הזאת החשש שמא נרגז, חלילה, את הסובייטים, וצל התקווה שאולי לא נרגז ונישא חן בעיניהם, ודברים יתנהלו כפי שאנו מבקשים.

אני מבקש להביא לידעת הכנסת, שכאשר באה לכאן המשלחת לביקור, הוגשה הצעה לריון דחוף לסדר-היום, אבל נשיאות הכנסת לא מצאה נושא זה ראוי לדחיפות, משום שמשרד החוץ בא והודיע, ש"השתיקה יפה לנושא". זה הנוסח שאני קיבלתי. זוהי הגישה — השתיקה יפה לנושא, לא להרגיז אף אחד, לא להביך אף אחד. ומעניין, באותו יום שבו היא הגיעה, המשלחת, יצאו כאן בתרועה גדולה, כראש ובראשונה על שכרית-המועצות לא שיבשה את שידורי "קול ישראל".

הי"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום. ההצעה הראשונה היא הצעה מס' 5953 בנושא: משלחת קונסולרית רוסית בישראל — מאת חבר הכנסת עוזי לנדאו. בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

ארוני הוישבר-ראש, כנסת נכבדה, העיתונאי משה ז"ק מספר באחד ממאמריו, כי ב-1977, בזמן ממשלת הליכוד הראשונה, הגיע לירושלים שגריר סובייטי וביקר את האפשרות להתקרבות בין ברית-המועצות לבין ישראל. הוא התעניין בתמורה שישראל תהיה מוכנה לשלם בעבור זה. התשובה שהוא קיבל היא, כי מי שמנתק — חובתו לחדש. כל תמורה לא תהיה.

באופן סמוי יש הנחות נוספות והן, שאסור לפתוח את הדלת לרווחה לעמורבות פעילה של ברית-המועצות במזרח התיכון, ואולי יש בכינון יחסים עם ברית-המועצות גם נזק שצריך להביאו בחשבון, ויש לטפל בנושא הזה מתוך כבוד עצמי ומתוך תחושה שאין למהר.

כרם, מאז כינון הממשלה האחרונה יש למר פרס, תחילה בחפקיד ראש הממשלה ואחר-כך בחפקיד שר החוץ, יוזמות מדיניות, אולי אחד הנדבכים החשובים הוא ההתקרבות לברית-המועצות. אביא דוגמאות מספר לדרך שבה נעשים הדברים האלה.

מר ברונפמן ביקר במוסקבה, באפריל או במאי 1985. לפני דיווחים אמנים בעיתונות, אחד הדברים שהוא הציע הוא: גולן תמורת שלום. זמן מה אחר כך, זמן קצר לפני ביקורו של גורבצ'וב בפריס, יצא שליח מישראל על-מנת להזהיר את הקהילה היהודית בפריס, שתכננה הפגנות, שלא להביך את גורבצ'וב, שלא ליצור אורירה שלילית.

יש גם אלמנט של יצירת אווירה חיובית סביב ברית-המועצות. דוגמה לאווירה חיובית זאת היא עניין הפגישות, שמחלל להיתן להן פרסום רב, בין שר החוץ, מנכ"ל משרד החוץ ובין שגרירים סובייטים. אין שום דבר חדש בפגישות אלה שבין שגרירים ישראלים לשגרירים סובייטים, ובין נציגים באו"ם של שתי המדינות. אין שום פריצת דרך, הן מתקיימות שנים רבות. אבל, עכשיו מנסים לנפח את הנושא הזה כדי להשרות אופטימיות וכדי לתת תחושה שיש תנופה של התקרבות.

ידועה גם הפגישה שהיתה באיתליה בין כבוד שר החוץ למשלחת של שני פקידים סובייטים, האדונים ברוטנס וזוטוב, וכאן אני מבקש להדגיש, שהצוות הקרוב של כבוד שר החוץ מציג אותם כנציגים בכירים של משרד החוץ הסובייטי. אבל, למעשה זוהי משלחת נמוכה דרג. צריך רק לזכור בעניין זה, כי זמן לא רב לפני כן היה מפגשים של ברונפמן ומוריס אברהם עם דוברינין ועם ארכטוב, וברונפמן ואברהם היו שליחים לא רשמיים, שהעלו את עמדות מדינת ישראל במוסקבה. הדרג שלהם נמוך בהשוואה לשר החוץ. דוברינין וארכטוב ממונים על זוטוב ועל ברוטנס. ואני שואל את כבוד שר החוץ: היכן שיקול הדעת? מה הסיבה ששר חוץ בישראל בוחר להעלות את דרג הפגישות עם ברית-המועצות, שענה שכרית-המועצות מורידה את הדרג לרמה של ברוטנס וזוטוב, צוות זוטא? האם לא היה אפשר שברוטנס וזוטוב, אם הפגישה כל כך חשובה,

במאמצים האלה שלנו. והנה, בא עכשיו ריקוד הקצוץ שלנו מול הרוסים, כאשר אנחנו מתקרבים והם מתרחקים, אנחנו המתלהבים והם המאופקים — איך יבינו אותנו הפעילים שלנו שם, הנלחמים באומץ ובעקשנות, תוך סכנה גדולה, ותובעים מאתנו מאמץ דומה, כאשר ממשלת ישראל במגזר עם הסובייטים כעצם איננה נלחמת את מלחמתם?

המסר היוצא ממשרד החוץ, ארוני שר החוץ, כפי שהוא מובן אצל הפעילים בעולם, הוא שיחסים עם ברית-המועצות חשובים למדינת ישראל יותר מעליה, יחמות שלום וועידה בין-לאומית חשובות יותר מן המאבק. אני סבור — — —

היור"ר א' נחמיאס:

אני מצטער, הערתי לך פעמיים. תואיל כרוב טובך לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, התקרבות בין ברית-המועצות למדינת ישראל היא גם אפשרית וגם רצויה, אבל לא ככל תנאי. צריך שהרכבים יתנהלו בכבוד, תוך שמירה על כבודנו ותוך שמירה על אורחינו שם, וצריך להבהיר, שתהיה נורמליזציה הדרגתית של היחסים רק בתנאי שתהיה פתיחה הדרגתית של השערים, וכל האסירים וכל המסורבים יגיעו ארצה.

היור"ר א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת עוזי לנדאו, לדברי תשובה, בבקשה, אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ.

גאולה כהן (התחיה):

יש גם הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ולרמן בעניין המשלחת הרוסית.

היור"ר א' נחמיאס:

אלה הצעות לסדר-היום, כל אחד מעלה את ההצעה שלו. מה שאלתך, גברתי?

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היור"ר א' נחמיאס:

שר החוץ יכול להשיב על כל הצעה בנפרד.

שר החוץ ש' פרס:

שר החוץ מבחין בין הליכוד לבין התחיה. הוא לא חושב שזה היינו הך.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אומנם אפשר לפצות את התחיה בטרקטור נהוג על-ידי ערכי מנצרת, אבל אני עדיין מבחין בין השניים.

גאולה כהן (התחיה):

מה זה, גזענות? האם אסור לערכי להפעיל טרקטור?

שר החוץ ש' פרס:

לא זו בלבד שמותר לערכי להפעיל טרקטור, זה רצוי, אבל שהתחיה תגייס אותו לשירותה? טוב, לא חשוב.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, אני מקשיב לדבריו של חבר הכנסת עוזי לנדאו, והוא אומר שיש לנו ראש כפוף. אני שואל: איך

אחר כך, אגב, התברר שזה היה אך ורק ליום אחד, כגלל טעות טכנית של הסובייטים.

הצוות המסור של ממלא-מקום ראש הממשלה, שהוא מוכשר בנושאי חקשורת — אני מסיר את הכובע לפניו — לא רק דואג לכך שלא תהיה ביקורת, לא רק מנסה להמעיט מהביקורת של המפגינים כלפי המשלחת, אלא הוא מנסה לגייס גם את העולה החדש יולי אדלשטיין, על-מנת שתתפרסם מטעמו הודעה שישתמע ממנה כאילו הוא כעד ביקור המשלחת ובעד דיונים עמה.

אני מבקש להביא לדיעבד הכנסת, שיולי אדלשטיין עצמו הצטרף בעקבות זאת לאחת ההפגנות נגד המשלחת הזאת, והוא בא למקום, כפי שהוא אמר, רק כדי לחקן את הרושם שנוצר לאחר ההודעה בטלוויזיה, כאילו הוא מחייב את בואם של הרוסים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רואה במדיניות משרד החוץ מדיניות של חיזור נמרץ אחרי הסובייטים, וכצוות שחג סביב ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, בצוות יועצי החקשורת שלו — צוות או מחלקה של טיפול נמרץ. יש לברית-המועצות תפקיד מרכזי בוועידה בין-לאומית, ובלעדיה אין סיכוי לוועידה בין-לאומית — — —

היור"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת לנדאו, עליך לסיים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — — ושיטת הפעולה היא ניסיון לפייס בכל תחום, מתן רעיונות לוותרים, מתן ביטוי פומבי וסוחף ודברי שכת והלל, אופטימיות בלתי-נלאית והימנעות מכל מחאה אפשרית שהיא.

אני סבור ששלוש השנים האחרונות הן שגרמו נזק כבד למאבק יהודי ברית-המועצות ולא הוסיפו לכבודה של ישראל, ואני מבקש לשלוח מכאן ברכת "ישר כוח" לכל מי שהציל את כבוד המדינה, לאלה שמנהלים בימים אלה הפגנות מול מקום שכתה של המשלחת.

אומר מלים ספורות לעניין המשלחת עצמה — היא הגיעה ארצה ללא התנייה הדדית, כאשר עדיין יש כברית-המועצות אסירי-ציון, כאשר יש מסורבי עלייה, כאשר יש חשש כבד ששערים ייסגרו לקראת סוף השנה הזאת, אבל בארץ מתקבלת המשלחת בכבוד, באדיבות, ושר החוץ עצמו מצוטט בעיתונים כמי שאומר שאם יבקשו פגישה עמו, הוא ישמח להיפגש עמם. וברקע מצטלצלים לא רק הדברים הקודמים של משרד החוץ הסובייטי, כי אין מקום להדדיות, אלא הודעת דובר משרד החוץ הסובייטי ממש בעצם ימי הביקור, השולל קיום נכסים וזכויות ישראלים בברית-המועצות, וטוען כי דרישות ישראל להדדיות הן מעשה פרוכאקציה.

אדוני שר החוץ, איך יבינו את התנהגותנו בעולם? הרי אנו עומדים בראש מאבקו של העם היהודי לצאת מכריח-המועצות, ועלינו לשמש דוגמה. כל השנים פנינו אל האומות ודרשנו קשר, דרשנו התניה הדדית, והנה, אנחנו מקבלים את המשלחת הזאת כאילו העניינים מתנהלים כרגיל? תופיט טובי (החיות הרמוקרטית לשלום ולשוויון):

עוזי לנדאו (הליכוד):

אנחנו דרשנו מאחרים להיות מאופקים ולהיזהר מהתקרבות. כשהוק ג'קסון-ינג וחוק סטיבנסון הוא ציון דרך

אחר כך ביקשנו שיאפשרו חיי דת ליהודים כבריית-המועצות. הרוסים הרשו ל-12 איש לצאת ולקבל הכשרה לרכבות במערב. יכול להיות שזה כלום, בכל זאת אני מציין את זה. זה לא מספיק, זה לא מה שהייתי רוצה שיהיה. הם אמרו שיינתנו אפשרות לפתיחת בתי-כנסת נוספים. יש היתר לייבא לכרית-המועצות תשמישי קדושה כהיקף רחב יותר מבעבר.

אני מציין את הדברים שהמשלחת שלנו העלתה בהלסינקי כהיות מר יצחק שמיר שר החוץ, והם הוצגו על דעתי. היו כמה דברים נוספים.

אינני יודע, אתה יכול להיות מומחה גדול להייררכיה הסובייטית, אתה יודע מי זה ברוטנס ואתה יודע מי זה זוטוב, ככול אתה בקי. מגין, אינני יודע. אבל היתה ועדיה של האינטרנציונל הסוציאליסטי — —

עוזי לנדאו (הליכוד):
שיאמרו לך האנשים שלך.

שר החוץ ש' פרס:
היתה ועדיה של האינטרנציונל הסוציאליסטי ברומא.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא מומחה לארגון התפרעויות נגד הנציגים הסובייטים.

שרה דורון (הליכוד):

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
להפגין ולהתפרע? בושח.

מאיר כהנא (תנועת כך):
למה לא?

שר החוץ ש' פרס:
ובכן, הייתי בכיקור רשמי בספרד, וקראתי בעיתונות הספרדית שורלי ברנט. שהוא מומחה קטן יותר מעוזי לנדאו — מי זה וילי ברנט לעומת עוזי לנדאו? איזה ניסיון עצום יש לעוזי לנדאו לעומת וילי ברנט — מרדכי, שבאים שני נציגים מברית-המועצות. — —

מאיר כהנא (תנועת כך):
הוא הרבה יותר אמין.

שרה דורון (הליכוד):

אורה נמיר (המערך):
רק לכם מותר לעשות את זה, שרה דורון? רק לכם מותר לדבר כך ולבוזת? איזה מוסר זה, שרה דורון? יושבים ומלכלכים ומשמיצים, ואת מדברת?

שרה דורון (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:
הרי הוא בא ואמר שיש לי ראש כפוף. הוא מדבר על הראש הכפוף של משרד החוץ. הראשים הזקופים! הוא אומר שאנחנו מוותרים על הגולן; שאנחנו אומרים: קחו את הגולן ותנו יהודים; שאנחנו מחלקים את ירושלים. סתם דיבורים. ראש כפוף. אתה הראש הזקוף, ואני משיב לך על הראש הזקוף.

אני קראתי בעיתונים שורלי ברנט, שהוא אומנם אדם לא חשוב — מה הוא היה, בסך הכול? הקצנלר של גרמניה; בסך

מביאים אדם לידי כך שיבין, שבראש חושבים ולא מהלכים? אינני מבין מדוע חושב חבר הכנסת עוזי לנדאו שצריך לעשות כל הזמן הצגה בעולם: אנחנו זקופים, אנחנו חזקים, אנחנו כבירים. מה יש? תהיה בן-אדם, אל תהיה עצבני, אל תעשה הצגות. אין צורך. זו מינה חזקה, שקטה, ואין צורך להפגין כל היום את זקיפות הקומה. אפשר להיות זקוף קומה בלי להכריז על זה השכם והערב.

אבל חבר הכנסת עוזי לנדאו שייך למפלגה שניהלה באופן בלעדי את מדיניות החוץ מ-1977 עד 1984. מדוע לא התרשמה או ברית-המועצות מהראש הגדול והזקוף, מהרושם האדיר? בכלל, הנחיתות הנוראה הזאת, כל היום אנחנו צריכים לעשות רושם. יחי הרושם, לא חשוב מהי המציאות.

אדוני היושב-ראש, חלו כמה שינויים ביחסה של ברית-המועצות כלפי ישראל. אינני רוצה להפריז בהם, גם לא לזלזל בהם.

כשהגיעה לראשונה בקשה שאנחנו נקבל כאן משלחת קונסולרית, נסעה משלחת שלנו להיפגש עם משלחת סובייטית בהלסינקי. אני רוצה להסביר מה ביקשנו או בהלסינקי ומה קרה מאז הפגישה בהלסינקי. ביקשנו שיוגדל קצב העלייה לישראל. הוא הגדיל, אומנם לא מספיק: 70 ל-100, אחר כך מ-100 ל-700 עד 1,000 לחודש. זה מעט מדי.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

700 לחודש. זה פי שבעה ממה שהיה קודם. יכול להיות שזה מעיד על חוסר זקיפות קומה, שזה מראה שאנחנו מכרנו את הגולן ואת יהודה ושומרון. בכלל, אינני מבין את חברי הליכוד ואת חברי התחיה. כל הזמן הם מהלכים בעולם ומספרים שחצי העם רוצה לחלק את ירושלים, רוצה לוותר על גבולות בני-הגנה. מדוע אתם רוצים להכניס את זה לראש של העולם? הלא אתם אנשי עולם מובהקים, אתם כובשים את העולם בקסם שלכם וברוחב האופקים שלכם. מדוע צריך אדם כמון לצאת ולהוציא את ריבית הארץ רעה, כאילו הצענו את הגולן תמורת יהודים? מדוע אתה מאמין בזה? מדוע אתה מפגין את זה? מדוע אתה רוצה ליצור רושם של פילוג בעם? אינני מבין את זה. מה? האם שמעת את זה ממני? שמעת את זה מאתני? מה זה היחס הזה, האמביוולנטי, הפסיכולוגי כמעט, לאמת, למציאות, לראיית דברים כהווייתם?

ובכן, מאז הלסינקי הגדילו הרוסים את מספר היוצאים. יוצאים 700, 800 בחודש, בחודש אחד יצאו 1,000. כשבילי זה לא מספיק, אבל אני חייב להגיד שזה יותר ממה שהיה.

הדבר השני שביקשנו הוא שישוחררו אסירי-ציון. פרט לאחד, שוחררו לא אסירי-ציון. אומנם זה מעיד על חוסר זקיפות קומה, זה מראה ששנים דבר לא קורה, שאנחנו לא מעניין גורלם של אסירי-ציון, רק אותך הוא מעניין. מדוע אתה צריך להגיד גם את זה? אני, למשל, מאמין שגם אתה מחעניין כגורלם של אסירי-ציון, לא רק אני. אבל אתה רוצה הכול באופן אקסלוסיבי: הכבוד, החוכמה, זקיפות הקומה, ההפגנה המתמדת. נותר רק אסירי-ציון אחד, ואנחנו יודעים שגם אותו עומדים לשחרר. זה הדבר השני שביקשנו בהלסינקי.

הדבר השלישי: הפנינו את תשומת לב הסובייטים לכך שכל פעם שהיו משחררים אסירי-ציון, היו אוסרים משהו אחר. הפעם, כרוך השם, שחררו אסירים ולא אסרו אף אחד אחר. אני חייב להגיד את זה. לא שאני אומר תודה, ולא שראשי מתכופף תחת רוסה נאומך או תחת דברים אחרים.

אני מאמין שצריך אפילו לדבר עם ברית-המועצות. מה, ברית-המועצות אויבת שלנו? האם זה חיזור אחרי מכיר חברים שלך שמציעים לחזור אחרי דרום-אפריקה. למה צריך לחזור אחרי דרום-אפריקה דווקא ולא אחרי ברית-המועצות? מבחינה יהודית גרידא — בכרית-המועצות חיים 2.5 מיליוני יהודים. איך תגיע אליהם? אני אמרתי, בניגוד למה שאתה אומר, שמשני הנושאים — יחסים דיפלומטיים ועלייה — עלייה קודמת.

אני רוצה להוסיף עוד דבר אחד ולומר: אני פשוט לא מבין, איני יורד לסוף דעתם של אנשים שיכולים להיות יריקים מכובדים שלי, אין לי שום דבר נגד. הם אומרים כך: אסור להפוך את היהודים לכני ערוכה כשיחתכם עם הרוסים. מה זאת אומרת כני ערוכה? כשהאמריקנים מדברים עם הרוסים, אומרים: נא העלו את הנושא היהודי; כשהאנגלים מדברים עם הרוסים, אומרים: נא העלו את הנושא היהודי; כשהצרפתים מדברים עם הרוסים, אומרים: נא העלו את הנושא היהודי. למי אסור להעלות את הנושא היהודי? — למדינת ישראל. מדוע? אני לא מבין את זה. מדוע כשאני נפגש עם הפקיד הנמוך וחסר החשיבות, שהיום הורד כדרגה עליידי חבר הכנסת עוזי לנדאו, מדוע אסור לדבר אתו על יהודי ברית-המועצות? אני לא מבין, או שאני נפגש עם שוורצנר, או שאני נפגש עם עוז פקיד אחר, נאמר שגריר ברית-המועצות כושינגטון, על-פי בקשתו: מדוע אסור לי לדבר על היהודים? איזה מין המצאה היא זאת? האם משום שזה ייראה לכמה חברים מהליכוד, לא לכולם, כאילו אני מחזר? מה זאת אומרת — מחזר? אני נציג ברית-המועצות, אני נציג מדינת ישראל — אגב, נציג לא היסטרי, לא תיאטרלי, שאינו מנסה לעשות רושם, שמנסה לדבר בהיגיון ולשמרם כהיגיון. האם איננו רוצים שכרית-המועצות תשנה את עמדותיה? אני כעוד הפגנות. ומה יהיה אם ההפגנות לא יועילו? הלוא היו הפגנות, כמשך שבע שנים היו הפגנות, ואני כעוד להמשיך אותן. מדוע לא להידבר?

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני רוצה פעם אחת להבין, מה מקור ההתנשאות הזאת שלך — אחה זקוף, אתה מרשים, וכל השאר לעומתך אינם אלא חיות וזחלות. מה פתאום? חל שינוי בברית-המועצות, ואני יודע שכברית-המועצות יש יותר מאשר דעה אחת בנוגע למדינת ישראל. יש חילוקי דעות, כשם שכישאל יש חילוקי דעות לגבי ברית-המועצות. לפי מיטב ידיעתי, גם בכרית-המועצות יש חילוקי דעות לגבי מדינת ישראל. יש כאלה שחושבים שצריך לשנות את היחסים, ויש כאלה שאומרים: לא לשנות. יש גם מי שאומרים, שישאל הוא מתנה שההיסטוריה של המזרח התיכון העניקה לברית-המועצות כדי לחזק את יחסיה עם הערבים.

אני גם מרגיש את המחח החת-קרקעי המחלוקה לבואה של המשלחת הקונסולרית. מצד אחד נותנים לנו להבין: הנה חל שינוי, כאה משלחת קונסולרית, וחברי המשלחת הקונסולרית, המתעניינים רק ברכוש, אינם מססירים הורמנות לתת כל ריאיון אפשרי ברדיו ובטלוויזיה — למשלחת קונסולרית ברמה כל כך נמוכה, יש כל כך הרבה מה להגיד. מצד שני, רוצים שהעולם הערבי לא יגיב יותר מדי בחריפות. אלה הכעיות של ברית-המועצות. ונאמר שיש בכרית-המועצות שתי דעות. מותר לנו, וזה לגיטימי, לנסות ולחזק דעה אחת, לעמוד עם נציגיה גאולה כהן, אני גורא מצטער על שהדבר אולי אינו לרוחך. אני מציע להפסיק הפגנות. נא להפגין כמה שאתם יכולים. תפנינו על ימין ועל שמאל. הלוא הפגנתם כמשך כל השנים האלה; מה יצא מכל ההפגנות?

הכול קיבל את פרס נובל; בסך הכול הוא יושבראש האינטרנציונל הסוציאליסטי — מודיע שבאה משלחת ממוסקבה לשוחח אתי ברומא. אני צריך הייתי להיכנס לחזר ולבקש: תגידו לי מה הדרגה — ולצלצל לעוזי לנדאו ולשאלו אם זו דרגה מספקת או לא.

עוזי לנדאו (הליכוד):
אם תצלצל לעוזי לנדאו, יהיו פחות טעויות במשרד החוץ.

שר החוץ ש' פרס:
הלוא אתה מומחה כלל-עולמי. מסתבר לי שברוטנס הוא אדם שכתב שישה ספרים על המזרח התיכון —

מאיר כהנא (תנועת כך):
אז מה? הוא כתב ספרים. או מה? איזה הסביך זה?

היו"ר א' נחמיאס:
חבר הכנסת כהנא — — —

שר החוץ ש' פרס:
אני מוחה כתוקף על הרחבת החזית המשותפת.

— — — הוא האדם שניהל את מערכת היחסים שבין ברית-המועצות לבין אסאד. יכול להיות שזה תפקיד לא חשוב, הדרגה שלו לא מספקת — אני מקווה שעכשיו, כשיהיה הסכם שכן חדש, יעלו גם אותו כדרגה — אבל הוא איש מרכזי כענייני המזרח התיכון, וחוטב הוא כיום איש מרכזי כענייני המזרח התיכון. והם באו לדבר אתי על ענייני ישראל; אני לא נסעתי אליהם. אני צריך להגיד להם: סליחה, אתכם אינני מדבר, הדרגה שלכם לא נראית לי. וילי ברנדט יכול אומנם לדבר אתכם, אני — לא. קראקסי, ראש ממשלת איטליה, יכול לדבר אתכם, אבל אני נציג ממשלה זקופת קומה, אני חייב אחר כך להצטורק כפני עוזי לנדאו. על מה?

בכלל. כל התיאורים האלה שלכם, כאילו יש כאן שני סוגי בריות: סוג אחד זקוף קומה, עולמי, אדיר, כביר, והאחר ראשו כפוף, הוא זוחל, מסכן, אומלל, מסוגל — איזה מין תיאורים אלה? באיזה פרלמנט בעולם מדברים כך? באיזה פרלמנט? אני לא מכיר את זה, זו אחת ההמצאות הימניות המגוחכות ביותר ששמעתי בחיי.

ועכשיו אני רוצה להתחייס לעניין המשלחת הקונסולרית: הרוסים מבקשים שחברו הנה משלחת קונסולרית, ואני צריך להגיד בזקיפות קומה: אני אנהג כמובן? אתם רוצים לכזא — תברוא. מדוע שהם לא יבואו? אנחנו ניחקנו אתם את היחסים? — לא. רוצים לכזא ולעשות בדיקה קפיטליסטית של הרכוש הרוסי במדינת ישראל — שיכרוק. מה זה מפריע לי בכלל? מדוע אני צריך לבקש מהם הרדיות? אני לא מצפה שאנחנו נתנהג כמו ברית-המועצות, ואני לא מצפה שכרית-המועצות תתנהג כמונו. אנחנו נתנהג כמו מדינת ישראל.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אוי ואבוי לנו.

גאולה כהן (התחיה):
השאלה היא למה לא דרשנו את זה.

שר החוץ ש' פרס:

אני לא יודע על שום דבר, אני רק יודע שהתנאים שהצגנו בהלסטיק, כין שאמרו ובין שלא אמרו, ברצועה בחלקם. חברת הכנסת גאולה כהן, אני גורא מצטער על שהדבר אולי אינו לרוחך. אני מציע להפסיק הפגנות. נא להפגין כמה שאתם יכולים. תפנינו על ימין ועל שמאל. הלוא הפגנתם כמשך כל השנים האלה; מה יצא מכל ההפגנות?

אני רוצה לומר: ההחלטה שהמשלחת תכוא תוך הודעה שלנו שבכוא הזמן נבקש גם אנחנו לשלוח משלחת קונסולרית שלנו לברית-המועצות התקבלה על דעת כל חלקי הממשלה. גם כאן אל תנסה להבדיל בין היצורים העליונים וקופי הקומה לבין היצורים הנחותים, הוחללים על בטנם כל החיים. איזה מין תיאורים הם אלה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני לא דיברתי על אנשים זקופים או כפופים, דיברתי על מדיניות של ראש זקוף.

שר החוץ ש' פרס:

אתה אמרת שלמשרד החוץ יש ראש כפוף, לא? ראש כפוף, הוא מחזר. אתה אמרת — אתה לא שומע מה אתה אומר — שאנחנו הצענו לוותר על הגולן תמורת יהודים, לי לא ידוע על כך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

נכון.

שר החוץ ש' פרס:

מה נכון? אתה אומר דבר לא נכון, ואחר כך אתה אומר: נכון.

אורה נמיר (המערך):

פשוט לא לכבודך לענות לו, פשוט לא לכבודך.

היו"ר א' נחמיאס:

אדוני נאם את נאומי, תקשיב לדברי תשובה.

שר החוץ ש' פרס:

ישראל היא ארץ פתוחה, אדיבה, לא עצבנית, לא מתנשאת, לא ברוגז. היא איננה צריכה כל יום לעמוד מול ראי קטן של קבוצה קיצונית, ולהוכיח לעצמה שהיא זקופת קומה. שיש לה כיטחון עצמי, שהיא בטוחה בצדקתה. לפי דעתי, העמדה הזאת הביאה לתוצאות חיוביות, בכל אופן יותר מאשר העמדות הקודמות, של ממשלות קודמות. יש שינוי, אומנם לא מספיק. לא שינוי דרמטי, לא כפי שהיינו רוצים, אבל יש פתיחות. מדוע עלי לסתום את הפתיחות בלכנים רטוריות רק כדי לעשות רושם?

אדוני היושב-ראש, אני מציע לחבר הכנסת עוזי לנדאו, שהוא חבר הקואליציה, להסתפק בהודעה הזאת, שהיא בעצם עמדת הממשלה כולה.

יקטור שפיטוב (מפ"ם):

אני מבקש להציע הצעה אחרת.

גאולה כהן (התחיה):

הצעה אחרת.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה לממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אתה מסתפק בדברי התשובה?

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מסתפק, אדוני.

ד. הצעה לסדר-היום

העדר הדדיות בין המשלחת הרוסית למשלחת ישראל

יו"ר: "הודענו לסובייטים — אמר ראש הממשלה — כי נציגי ישראל יעלו בפגישה זו גם נושאים כלליים יותר, הקשורים במזרח התיכון וביהדות בריית-המועצות". ובהמשך הדיווח מובא: "ישראל הודיעה שבה כי היא מבקשת לשלוח משלחת גומלין לברית-המועצות".

כדיווח על הפגישה בהלסינקי ב-26 באוגוסט 1986 נכתב ב"מעריב": "כאשר הסבירו אנשי המשלחת הישראלית שישמחו לארח את הסובייטים בתנאי שיוזכו לקבל תנאים זהים כמוסקבה, אמרו הסובייטים שאין בידיהם הוראות המאפשרות להסכים לכך. הם גם טענו כי אין לישראל אינטרסים או רכוש כמוסקבה ולכן אין צורך במשלחת כזאת".

אדוני היושב-ראש, האמירה הזאת של הרוסים, שנתקבלה כטבעית ביותר, כאילו לרוסים יש באמת אינטרסים פה, יש רכוש פה, וליהודים, לעם ישראל, למדינת ישראל אין אינטרסים מקבילים, אין לנו רכוש שם — הרי אין דבר צבוע יותר וגם אכזרי יותר ממנה. ההתעלמות של הסובייטים במקרה זה היא מהאינטרסים של יהודים חיים; לא של ממון, לא של רכוש, אלא של מאות אלפי יהודים חיים ברוסיה.

לא שמענו מהמקורות שלנו את הטענה, את העמידה על הטענה, שאכן יש לנו שם אינטרסים לא פחותים מאלה שיש לרוסים כאן, ולכן אין לקבל את הסכרם של הרוסים לגבי האינטרסים שלהם פה, המחייבים אותנו.

ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ אמר שאנחנו מדינה אדיבה, ובכן, כשמדובר בעמידה על האינטרסים שלנו, אין זה סותר את האדיבות. אפשר היה לומר לרוסים באדיבות:

היו"ר א' נחמיאס:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום הבאה, מס' 6070, בנושא: העדר הדדיות בין המשלחת הרוסית למשלחת ישראל. חבר הכנסת אליעזר ולדמן, בבקשה.

אליעזר ולדמן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה, קודם כול, ברשותך שר החוץ, למחות על הגישה הזולזנית הזאת ועל הציניות הזאת, כפי שהתבטאו בדברי תשובתך לחבר הכנסת עוזי לנדאו. גם אם אנחנו עוסקים בפוליטיקה וגם אם אנחנו אנשי פוליטיקה, אפשר לענות לנופו של עניין, גם בלי הנימה הזאת.

אשר להדדיות: אחד מסממני העצמאות של מדינה עצמאית, של עם עצמאי, הוא באמת הזכות להחליט על גורלנו בעצמנו, ולא לשתף בכך אחרים ולא לרוץ אחרי עמים אחרים, כדי שהם יואילו להשתתף אתנו בקביעת דברים גורליים הנוגעים לחיינו כמדינה, כעם עצמאי. הצורך הזה להחליט על גורלנו בעצמנו מחייב גם דאגה לאינטרסים שלנו בצורה של הדדיות — כאשר עם אחר, שאנחנו נמצאים בעימות אתו על אינטרסים חשובים לנו והוא זה שניתק את היחסים עמנו, מעוניין בקשר חדש שלא היה קיים במשך השנים, עלינו לעמוד על הדדיות בודישות.

ואומנם, היו יריעות על כך לפני המפגש בהלסינקי, ב-5 באוגוסט 1986, כשאושרה הפגישה בהלסינקי הן על-ידי הממשלה הסובייטית, המקורות הסובייטיים, והן על-ידינו; וכאשר ראש הממשלה דאז, מר שמעון פרס, הופיע בפני ועדת החוץ והביטחון, הוא הודיע — ואני מצטט מ"מעריב" מאותו

היתה ממשלה שאחם, התקפים, היתם חברים בה. מה קרה או? העלייה שותקה.

חבר הכנסת ולדמן, אני מסכים אתך שצריך לעמוד על האינטרסים של העם היהודי ושל מדינת ישראל. אבל מה הם האינטרסים האלה? אני חושב, למשל, שאחד האינטרסים האלה הוא, שכרית-המועצות חסמין לשלוח טילים ומטוסים לסוריה ולאיים כזה על מדינת ישראל. האם זה אינטרס לגיטימי? אני חושב שאחד האינטרסים האלה הוא, שירושם ליהודים להתפלל בבתי-הכנסת וללמוד את השפה העברית. זה אינטרס לגיטימי או לא? רק מלים? רק מה שאומרים, ושום דבר אחר לא קיים? עולם של מלים. כמו "טריטוריה", שפסקה להיות שטח והפכה להיות מלה. כך גם דברים אחרים. אין כל תוכן, יש רק עולם של מלים. מלים קצת בהיסטוריה, קצת בהתרגשות, מלים, מלל, מלל תקיף, לא מדיניות תקיפה.

למלה שלנו יש ערך, ולרוסים יש ערך שלהם למלה. כהתחלה הדיעו הרוסים שבשום פנים ואופן לא תבוא לכאן משלחת קונסולרית, ואנחנו אמרנו: אנחנו חושבים שהיא כן תבוא. והיא באה. עכשיו הרוסים אומרים, שזה איננו על בסיס של הדריות. נחיה ונראה. אין זה רק שאני מציע שאנחנו נהיה אדיבים והרוסים יהיו בלתי אדיבים. אני מקווה שגם ברית-המועצות תדע להיות אדיבה, ברוך כמנו.

מה שאני אומר — ואולי תסכים אתי — הוא, שבימי שלום אין מנהלים יחסי חרץ בדרך של אולטימטום: אני מעמיד אולטימטום — אתה מעמיד אולטימטום. למה? במערכת היחסים שלנו עם ברית-המועצות יש דברים שאינם כדוּק הדרים. אנחנו לא מספקים נשק לארבי ברית-המועצות — היא כן מספקת; לרוסים אין ציבור רוסי גדול במדינת ישראל, שעמה היא רוצה לקיים יחסים דיפלומטיים — לנו יש זה שונה, זו מערכת אינטרסים שונה.

עם זאת, בעברית שלנו הלא-תקיפה, האדיבה והכרוה אמרנו לברית-המועצות גם דברים כרוים ביותר. אמרנו, שאם ברית-המועצות רוצה לטיל כל חלק במשא-ומתן על השקטת המזרח התיכון, עליה לחדש את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל. אמרנו זאת, ואף-על-פי שהעולם אינו יודע להעריך אלא את הדברים התקפים, הצטרפו לעמדתנו זו ארצות-הברית, בריטניה הגדולה, צרפת, והרבה מדינות אירופיות.

מתי קרה בעבר, כבוד חבר הכנסת ולדמן — אתה גם רב, אתה גם כקי בהיסטוריה — ששלושה נציגים בכירים של שלוש המדינות הגדולות כמעבר באו לברית-המועצות לביקור רשמי — כהתחלה היתה זו הגברת תאצ'ר — והזמינו את מסורכי העלייה לארוחת בוקר, והזדהו עם העם היהודי? הלא כל העולם נגרנו. הלא אנחנו איננו זקופי-קומה — מתי קרה בעבר שראש ממשלת בריטניה באה ותבעה את זכות העלייה של היהודים למדינת ישראל, כהיחה אורחת של גורבצ'וב במוסקבה? אחר כך בא שולץ, מזכיר המדינה, נציג המעצמה הגדולה ביותר בעולם, כאורח של ברית-המועצות, כאורחו של גורבצ'וב, ובערב פסח הוא שם כיפה על ראשו והביא יין והגדה מישראל והזמין את הטלודיוות בעולם כדי לתברע את זכות העלייה של יהודים מברית-המועצות. מתי בכל תולדותיו של העם היהודי — 4,000 שנה — ראינו מחזה כזה?

מאיר כהנא (תנועת כך):

6 מיליוני יהודים כוחרים בארצות-הברית. זה תסבין.

שר החוץ ש' פרס:

מתי ראינו מחזה כזה? מתי?

לכם יש אינטרסים, לנו יש אינטרסים גדולים יותר. אין זה סותר את מידת האדיבות אם רוצים להיות אדיבים בעמידתנו על האינטרסים שלנו.

כמועד מאוחר יותר, אחרי שהרוסים הגישו את הבקשה לאפשר למשלחת הקונסולרית הזאת לבוא הנה, כדי לראו לאינטרסים שלהם, נמסר ב"מעריב" מ-29 באוגוסט 1986, מקורות במשרד החוץ: "במשרד החוץ מכנים עתה אגרת תשוכה לבקשת ברית-המועצות לאפשר את ביקורה בארץ של משלחת קונסולרית". ועוד: "מקורות במשרד החוץ מסרו כי כאגרת תוכרה פעם נוספת עמדת ישראל, כפי שהוצגה בשיחה בהלסינקי. על-פי עמדה זו מוכנה ישראל לאפשר את ביקורה של המשלחת הסובייטית, אולם היא מבקשת לממש את קודן ההדדיות ולהחיר ביקור של משלחת ישראלית במוסקבה".

אני מאמין שביקשה כזאת אכן הועברה למוסקבה, אבל בוודאי לא היתה עמידה על הרישה של הדריות. לכן אין פלא שהמשלחת הזאת, שנתקלה באדיבות רבה כל כך על-ידי נציגי השלטון שלנו, ידקה כפרצופנו. נתנה לנו סטירת לחי הודיעה, שאין טעם לדבר על משלחת ישראלית, על הדריות, שאין לכן מקום; זאת, מהסיבה שדיברו עליה כל הזמן — לרוסים יש אינטרסים כאן ולנו אין אינטרסים שם.

הרי בכך אנו משדרים שדר מסוים גם למדינות הידידותיות לנו, שאנו תובעים מהן כל הזמן לדרוש כתיקפות את מימוש הזכויות המגיעות ליהודים בברית-המועצות, ובעיקר את זכות היציאה-והעלייה לישראל. והנה אנחנו מוכנים לאפשר את כואה של משלחת כזאת, אחרי שהורענו וחורנו והורענו שאנו דורשים הדריות, ואין זכר לאותה הדריות. אפילו אותה משלחת, כהייתה כאן אצלנו, מודיעה שאין מקום להדריות כזאת.

היו לנו תביעות שיש כוודאי מקום להשיג בהן הישגים חשובים יותר אפילו מהדריות זו, תביעות לגבי פתיחת השערים, אכן, היתה איוו פתיחת בתקופה האחרונה, אבל אלה הם דברים שבאים רק לסרק את האינטרס הסובייטי, כדי שייראה יותר יפה.

לכן, אנו תובעים עמידה תקיפה על הדריות שלנו. אנו תובעים לפעול ביחסינו עם הסובייטים כוודוה כואת, שהם יכינו שהאינטרסים שלנו כרוסיה הסובייטית חשובים לנו לא פחות מן האינטרסים שיש להם כאן. תודה.

היוד' א' נחמיאס:

תודה לחבר הכנסת אליעזר ולדמן. אדוני ממלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מוצא קושי רב כניהול הוויכוחים עם חברים מהתחיה והמליכוד, בין היתר מפני שהם חיים בעולם של מלים; רק מלים קיימות.

מה זו הדריות? למשל, אם משחררים אסירי-ציון — זה משהו או לא? אני רוצה להבין, אם מגדילים את מספר רשימות העלייה — זה משהו? אלה רק מלים?

עודי לנדאו (הליכוד):

זה שום דבר.

מאיר כהנא (תנועת כך):

זה פחות משום דבר, זה גרוע משום דבר.

שר החוץ ש' פרס:

כסדר, או השגנו שום דבר.

לועידה בין-לאומית, אבל בלי זכות כפייה. ובכלל, הפחור הזה. הרוסים כבר היו בזנבה, ב-1973, בוועידה בין-לאומית שפתחה את המשא-ומתן עם מצרים. דבר לא קרה לנו.

ואני, לא אתה, אומר גם לברית-המועצות ולארצות-הברית: לא יעלה על הדעת שאתם תנהלו משא-ומתן במקומנו, או שאתם תקבעו את גורלנו, או שאתם תכפו עלינו פתרון. הקשיבו למה שאומרים, לפחות כאן בתוך הבית, אל תייחסו לנו דברים שאינם, אל תתארו את חצי העם בצורה מעוררת כוז. למה אתם עושים זאת? אתם רוצים להתווכח אתנו — תתווכחו, אבל לא מנקודת ראות כוז של עליונות ושל כוז. מה יש? אתה יודע, יש לנו אפילו חלק בבניית הארץ הזאת, אפילו חלק בבניית צה"ל, אפילו חלק בבניית כוח ההרחעה, חלק בנאולת ישראל — לא פחות ממישהו אחר בבית הזה. לא פחות, ואיננו צריכים שום סרטיפיקט מאיש. אני מזלזל כמה שעשו אחרים, אבל תפסיקו עם הבז הזה, עם הזלזול הזה. כסדר, אתם חושבים שאם יספחו את כל השטחים ואת כל התושבים של השטחים תבואו ישועה לישראל — תבואו עליכם ברכה. עד עכשיו לא ראיתי בהיסטוריה איך מפרידים בין שטחים לבין אנשים.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אני יודע איך.

שר החוץ ש' פרס:
אתם מדברים על שטחים כאילו הם אינם מיושבים.

אתה מדבר על מדיניות אדיבה, חבר הכנסת ולדמן, כן, שמעתי על מדיניות אדיבה. מדיניות אדיבה זה לבוא לערכים ולהגידי להם באדיבות: תתפנו מרצונכם — טרנספר בלעז. אדיבות כזאת.

מאיר כהנא (תנועת כך):
בכלל לא כך, בכלל לא.

שר החוץ ש' פרס:
ארדתי היושב-ראש, אפשר לבקש שלא יפריעו לי?

היו"ר א' נחמיאס:
אני חושב שיש לו רצון לצאת החוצה.

שר החוץ ש' פרס:
וו אדיבות, אבל לדבר בלשון בני אדם?

ואיני רואה מה הועלתם כל כך עד עכשיו. רק יצרתם רושם לא נכון בפנים. האם אני מדבר בשם מחנה שאיננו אומר לרוסים: פתחו את השערים? נכון, יש לעשות זאת בכל התקיפות ובכל האדיבות. אין סתירה בין תקיפות לבין אדיבות, זו סתירה מדומה. ואנחנו אומרים בכל התקיפות ובכל האדיבות: חדשו את היחסים, ואתנו אומרים לרוסים בכל האדיבות ובכל התקיפות: אתם הם אלה שמעלים את המתח במזרח התיכון על-ידי משלוח טילים, מטוסים, פצצות וסיוע לכל מי שמביא לאסלציה באזור. אנחנו אומרים להם את זה.

עם זאת, ניכרת פתיחות מסוימת, רוצים להרויח את השער. איננו מפריע לך להפגין, כבוד הרב ולדמן, תפגין. הלוא כל הזמן מפגינים, אבל בכל זאת השינוי החל בנקודה אחרת.

על כן, ארדתי היושב-ראש, אני חושב — לא מתוך זלזול — שהדרך שהולכת בה התחיה היא דרך מוטעית, היא מסכנת את קיום האופי היהודי של מדינת ישראל, הארץ היתה תמיד ארץ של שטחים, אבל היו שטחים גם בלי יהודים, או שהיהודים לא היו בהם רוב. אני חושב שמנסים ליצור רושם כאילו יש כאן שני עמים: עם תקיף ונישא ועם זחל ומדוכא.

מאיר כהנא (תנועת כך):
איזה תסכין זה.

שר החוץ ש' פרס:

אני רוצה להגיד, שאם יושב כאן חבר כנסת המרפא תסכימים, אולי יש עתיד לריפור תסכימים, אבל אינני רוצה להתווכח עם מרפא התסכימים החדש.

מאיר כהנא (תנועת כך):
כסדר, כסדר.

שר החוץ ש' פרס:
מתי זה קרה?

אחר כך נסע שיראק, ראש ממשלת צרפת, לברית-המועצות, הופיע בטלוויזיה הצרפתית ואמר: לא זו בלבד שצריך לפתוח את שערי ברית-המועצות, אלא צריך גם לפתוח את שערי טוריה בפני היהודים. כל העולם נגדנו, אנחנו איננו זקופי-קומה, אנחנו איננו יודעים לדבר. רק התחיה הארגנה את כל העניינים האלה.

גאולה כהן (התחיה):

מאיר כהנא (תנועת כך):
אלא מי, אתה?

היו"ר א' נחמיאס:

חבר הכנסת כהנא, אני ארציא אותך החוצה, זה יהיה כסדר?

מאיר כהנא (תנועת כך):

היו"ר א' נחמיאס:

או אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מאיר כהנא (תנועת כך):
כן עושים.

היו"ר א' נחמיאס:

לא, אני יכול לעשות גם אחרת.

שר החוץ ש' פרס:

מדוע זה לא קרה קודם?

אנחנו אומרים לברית-המועצות: קודם כול תפתחי את השערים, תאפשרי חינוך יהודי, תפילה יהודית, הוזהרות עם העם היהודי. אחר כך אנחנו אומרים: חדשי את היחסים עם ישראל. את ניתק אותם, חדשי. יכול להיות שצריך לצעוק מפני שאם אומרים את זה בקול רגיל, לא עצבני, לא היסטרי, זה לא מספיק. רק צעקות, צעקות, צעקות והפגנות, רק אז ישמעו אותנו. יש לי השקפה אחרת. אני חושב שאין ניגוד בין ערך הדברים לבין אמירתם בצורה שקולה ומסודרת. אינני מאמין במלים ובהפגנות. מה אני יכול לעשות? אינני חי בעולם שבוראו הוא מלל וקיימו הוא כהפגנה. אני חי בעולם אחר, ותאמין לי שלא תצליחו לשכנע את רוב העם הזה לחיות בהיסטריה, על תמלילים, על ניתוק מהמציאות, על מלים שאין להן שחר.

ואנחנו עומדים בתקיפות לא פחות ממך — יותר ממך — זאת באופן מסודר, תוך גיוס העולם לימיננו. דבר שלא היה מעולם. זו פעם ראשונה שלפחות שתי מדינות ערביות, או שלוש מדינות ערביות, אומרות לברית-המועצות: חדשו את היחסים עם ישראל, ואותן מדינות אומרות: את יכולה לברא

לא. אני מסכים שיש שני סגנונות: סגנון של מלל והפרזה וסגנון של שיקול דעת ומציאות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מדוע אתה לא מגנה את ההפגנות האלימות נגד המשלחת הקונסולרית. מדוע אין לך מלה אחת להוקיע את המעשה הנכזה הזה? שר החוץ היה צריך לקום ולהגיד זאת.

שר החוץ ש' פרס:
ובכן, זו ארץ דמוקרטית, כל הפגנה — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר א' נחמיאס:

סליחה, חבר הכנסת תופיק טובי, שאלת, לפחות תאדין לתשובה.

שר החוץ ש' פרס:

כל הפגנה שנעשית ברשיון היא הפגנה מורשית. הפגנות שנעשות ללא רשיון הן הפגנות בלתי לגליות ואני מגנה אותן. לדעתי, גם הפגנות אלה לא מוסיפות דבר לכל המצב הזה, ואני מסתייג מהן כהחלט.

אדוני הידישבראש, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה למלא-מקום ראש הממשלה ושר החוץ.

חבר הכנסת ויקטור שם-טוב, נרשמתי לפני כן ומגיעה לך זכות להצעה אחרת. אני מבין שעכשיו אתה כבר לא תסכים.

חברת הכנסת גאולה כהן, בבקשה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני הידישבראש, אדוני שר החוץ, אתחיל בעניין המלל. אילו לא היה מעש כזה היום ביהודה ובשומרון לא היה כואב כל כך הרבה לך ולחברריך. אלמלא הפכה היום מפלגת העבודה לתנועה של מלל — והיא לא היתה כזאת בעבר, וזאת לזכותה ייאמר — דווקא אלה שאתה היום מכנה אותם כמילים, מלים מליים, ואנחנו שומעים את הניגון שדווקא אהבתי אותו, את האיש, ובכך האנשים האלה היום עושים מעשים.

70,000 מתנחלים ביהודה ובשומרון זה לא 70,000 מלים. 130 — 150 התנחלויות זה לא 130 מלים. אין לי עכשיו זמן רב להיכנס לכל הנושא ולהוכיח לך איך יכול לפעמים מלל להיות מעש ולהוליד מעש, ואיך יכולים מעשים להיות לפעמים מליצה ומלל. אני לא רוצה להיכנס עכשיו לפילוסופיה הזאת.

היום, מפלגת המערך צריכה להיזהר בנושא המלים. אני יכולה להגיד לך, שכל הורעידה הבין-לאומית שאתה מציג לנו פה היא מלל אחד גדול, מלל שבמלל שבמלל. אני מקווה שהיא גם תהפוך למליצה.

שר החוץ ש' פרס:

מיכאל חריש (המערך):

— — — גם זה לא ייגמר בהסכם שלום.

גאולה כהן (התחיה):

אני לא רוצה להיכנס לעניין. תסלח לי, בסדר, הלוואי, אני בעד כל הסכם שלום שאני לא משלמת בשבילו את עצם הקיום שלי, בבקשה.

מיכאל חריש (המערך):

אורה גמדי (המערך):

היו"ר א' נחמיאס:

חברי הכנסת, יש לה בסך הכול עוד כמה שניות ואתם מאריכים לה את הזמן.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני שר החוץ, אתה שאלת כאן קודם, ובצדק: למה כל זה קורה היום, מה שלא קרה קודם? במלים אחרות, למה אני הצלחתי ולא הצליחו אחרים להביא את כל השינויים? — והם בהחלט לא מספקים אותך, ציינת זאת. אבל למה זה לא קרה קודם? אנני לך למה זה לא קרה קודם. נכון שיש שינוי, במטרה — לא, יש להם מטרה, והמטרה שלהם להביא אותנו אל מעבר ל"יקו הירוק". אין שום שינוי במטרה שלהם לאיים עלינו כבשוק שהם שולחים לאויבנו, כלומר במלחמה עלינו אם לא יהיה שינוי. אין שום הבדל. יש שינוי, כי יש להם מטרה, והם חכמים. היום הם יכולים להשיג אותה. קודם, כאשר הליכוד היה, משנת 1977 עד 1984, שאלת למה לא? קודם הם לא יכלו להשיג זאת. היום הם יכולים. זה ההבדל.

היו"ר א' נחמיאס:

נא לסיים.

גאולה כהן (התחיה):

מלה אחרונה בקשר למשלחת עצמה.

היו"ר א' נחמיאס:

לא, אני מצטער. את מסיימת. המלה האחרונה שאת צריכה להגיד לי היא שאת מבקשת להעביר את הצעתו של חבר הכנסת ולדמן לוועדה.

גאולה כהן (התחיה):

אני מבקשת להעביר את הצעתו של חבר הכנסת ולדמן בנושא המשלחת הקונסולרית, שהיא משלחת פוליטית פרופר, לוועדה.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר ולדמן, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

אליעזר ולדמן (התחיה):

כן.

היו"ר א' נחמיאס:

תודה רבה, חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר ולדמן מסדר-היום; והאחרת — להעבירה לוועדה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה להעביר את

הנושא לריון בוועדה — מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום

של הכנסת נתקבלה.

ה. שאילתות ותשובות

הי"ד א' נחמיאס:

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:
ברשותך אשיב על השאלתא, כיוון שהוא היה קודם לכן
כאולם.

אני מבקש, שרת הבריאות, יש עוללות של שאילתות
ככתב, בבקשה לכוא להשיב עליהן. נדמה לי ששתיים-שלוש
שאלתות. בבקשה, גברתי.

3321. עיכוב בקבלת אישור להתחלת סטז' ברפואה

3324. ייבוא מזון הנגוע בקרינה רדיואקטיבית
חבר הכנסת א' לין שאל את שרת הבריאות ביום כ"ז בסיוון
התשמ"ז (23 ביוני 1987):

חבר הכנסת מ' ווהד שאל את שרת הבריאות ביום כ"ז בסיוון
התשמ"ז (23 ביוני 1987):

כאמצעי התקשורת פורסם, כי במהלך השבוע האחרון של
חודש מאי הגיעו לישראל שני משלוחי מזון הנגועים בקרינה.
מטען שני הגיע כשהוא מלווה בתעודה המעידה כי נבדק,
כביכול, ואינו נגוע בקרינה.

לשכת משרד הבריאות בחדרה כתאריך 1 באוקטובר 1986
בקשה להתחלת תקופת סטז' כרופא. מאז עברו כשבועה
חודשים, אך הנ"ל עדיין לא קיבל תשובה, על אף פניותיו
הרבות.

שאלותי הן:

שאלותי הן:

1. נוכח תופעה זו של ניסיונות לייבא לישראל מזון נגוע
בקרינה רדיואקטיבית, האם מקיים משרד הבריאות רמת פיקוח
נאותה?

1. האם אין חובה מינהלית שמשרד ממשלתי יענה לפונים
אליו בתוך תקופת זמן סבירה, והאם אין זה מחייב את משרד
הבריאות?

2. לאחר שגיליתם את ניסיון הייבוא של המשלוח הראשון
הנגוע בקרינה, כיצד פעל המשרד, ומדוע ככל זאת הגיע
המשלוח השני?

2. מתי יקבל הנ"ל אישור להתחלת תקופת הסטז' שלו
ו/או תשובה על פניותו?

3. כיצד יש בדעתכם להתגבר על סכנות אלה בעתיד?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

(קוראת את התשובה על שאילתא מס' 3321, ראה עמ'
3761).

1. המשרד מקיים רמת פיקוח נאותה על ייבוא המזון. כל
משלוח מזון מיובא מחריב להיות מלווה בתעודת בדיקה
המתייחסת לרמת זיהום מקרינה. נוסף על כך, מזון המיובא
ממזרח-אירופה ומטורקיה עובר בדיקה בישראל.

הי"ד א' נחמיאס:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת וחד.

2. אין כל קשר בין קיומו של זיהום מקרינה במשלוח
מסוים להגעתו לארץ של משלוח נוסף, מה גם שבהתאם לניירת
המצורפת, המשלוחים לא היו מאותה תקופה.

מחמד וחד (מפ"ם):
האם גברתי מודעת לכך שיהיו עוד עשרות רבות של
יהודים וערבים שיגמרו את לימודי הרפואה בחוץ-לארץ וגם
הם יזדקקו לסטז'? מה עושה המשרד כדי להבטיח את התקציב
הדרוש על מנת לאפשר להם לעשות את הסטז' שלהם בארץ?

לאחר שגילינו כי במשלוח הראשון מטורקיה עלתה רמת
הקרינה מעל למותר, ניתנה הוראה להגביר את העירנות
להמשין ולבדוק כל משלוח מזון המיובא מטורקיה.

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמזלינו:

3. אנו נמשיך לפעול בהתאם להנחיות הדרושות לבדוק כל
משלוח מזון מיובא מטורקיה וממזרח-אירופה. נוסף על כך,
כל תעודה הנלווית למשלוח מזון ומתייחסת לרמת זיהום
מקרינה שלא הוצאה על-ידי מעבדה ממשלתית, תגרום בהכרח
לבדיקת המשלוח בישראל, וזאת ללא קשר למקור המשלוח.

אני מבקשת לומר לשואל הנכבד, שבעיית הסטז'רים
הנלכת ומחורפה, כי מספר המסיימים בתיסטרף לרפואה, הן
בארץ והן בחוץ-לארץ, נמצא בעלייה. בארץ כל שנה מסיימים
את לימודיהם כ-300 רופאים. מחוץ-לארץ מגיעים כל שנה
300 - 400 רופאים. כ-300 גומרים בתיסטרף לרפואה בארצות
שונות. זאת מסה גדולה, זה מספר שהוא מעל ליכולת של
מדינת ישראל, אין היא יכולה לקלוט מספר כל כך רב של
רופאים. גם יש היום, לצערי הרב, חוסר עבודה בקרב הרופאים.
יכולנו לפתור את הבעיות בתלקן אם הם היו נכונים ללכת
למקצועות הנדרשים היום, אבל מקצועות אלה אינם נדרשים
על-ידיהם.

3367. משלוחי מזון נגועים בקרינה

חבר הכנסת א' לין שאל את שרת הבריאות ביום ג' בתמוז
התשמ"ז (30 ביוני 1987):

במהלך השבוע האחרון של חודש מאי הגיעו לישראל שני
משלוחי מזון נגועים בקרינה רדיואקטיבית.

המטענים הגיעו כשהם מלווים בתעודה המעידה כי
נבדקו, כביכול, והם אינם מכילים קרינה.

שאלותי הן:

1. האם ידוע למשרדך על מקרים אחרים של ניסיונות
לייבא לישראל מזון הנגוע בקרינה רדיואקטיבית?

ברוך כלל. הבעיה תלך ותחריף, ולנו אין תקציב מספיק,
אנחנו רדשנו השנה ממשרד האוצר, שבמסגרת התקציב של
משרד הבריאות חוגגל ההקצבה לנושא הסטז'רים, ולא נענינו,
לצערי הרב, ומשום כך יש כאלה שנרשמים היום ויצטרכו
להמתין עד שיימצא תקציב בעבורם. באפריל סידרנו סטז'רים
אשר המחזני מספטמבר ומאוקטובר, מספר חודשים רב. זה
יהיה גם גורלם של אלה שיגישו עכשיו בקשות — יצטרכו
להמתין עד שיימצא תקציב נוסף בעבורם.

2. מה יכולים להיות הסיכונים הבריאותיים למי שיאכלו
מזון זה?

3. כיצד ובאילו אמצעים מבטיח משרדך את אורחי
המדינה מפני ייבוא מזון הנגוע בקרינה?

הי"ד א' נחמיאס:

אבקש משרת הבריאות להשיב על שאילתא מס' 3324 של
חבר הכנסת אוריאל לין. הוא איננו כאולם. התשובה תימסר
לפרוטוקול.

העיקרון המנחה הוא, שכל שהחשיפה לקרינה קטנה יותר, הסיכון הבריאותי קטן יותר. לדוגמה, אם היה כל המון הנצרך בישראל ברמת התקן המרבי, היה הדבר גורם לחוספת של מספר מאות מקרי מוות מסרטן בכל שנה.

3. על-ידי הפעלת מערכת פיקוח בנמלי הארץ, הכודקת את משלוחי הייבוא.

4. אנו נמשיך לפעול בהתאם להנחיות הדרושות לכדוק כל משלוח מזון מייבוא.

היו"ר א' נחמיאס:
תודה רבה, גברתי, על תשובותיך על השאלות של חברי הכנסת.

4. כיצד בדעת משרדך להיערך בעתיד על-מנת להתגבר על סכנת אלה?

שרת הבריאות ש' ארבל-אלמולוני:

1. כן, היה משלוח של עלי רפנה מטורקיה בחודש מרס השנה. רמת הזיהום מקרינה כמשלוח היתה מעל המותר. המשלוח הוחזר. הדרישה לרמת קרינה מרבית המותרת במזון הינה ררישתו של השוק המשותף, והיא אומצה על-ידינו.

2. רמת הזיהום מקרינה כמשלוחים שנפסלו על-ידינו עלתה במעט על רמת הזיהום המרבית שנקבעה כחקן.

צריכה של 1 ק"ג מזון מזוהם ברמת התקן המרבית מהווה לאדם ממוצע תוספת סיכון קרינה המשתווה לזו המתקבלת משני ימי קרינת רקע טבעי.

1. הצעה לסדר-היום

ביטול הגיוס של בני 50 ומעלה לשירות מילואים

קריטריונים של התאמה וחיוניות בשירות, ככל זאת יש צורך לשנות את המדיניות.

ואכן, אני יודע שגם אשתדך וגם השנה שוחררו רבים משירות בגלל כושר בריאותי לקוי, חוסר התאמה לצורכי צה"ל או חוסר חיוניות. אני גורס שלא די בכך, וכי דרושה מדיניות הפוכה, והיא: לשחרר משירות את בני 50 ומעלה, תוך קביעת כללים להעסקתם של אלה הרוצים בכך, המתנדבים לכך, או שחיוניותם היא כה גבוהה עד שהיא מצדיקה מאמצים של שכנוע וצירת תנאי עבודה ושירותים מיוחדים כדי להשאירם במערכת המילואים.

אם קיימת בעיה מיוחדת של מחסור בכוח אדם בהג"א, יש לחפשו בקרב אלפי בני הישיבות המשוחררים משירות צבאי. האימונים להכשרה לשירות בהג"א הם שפוטים יחסית וקצרים. שירות בהג"א אינו שירות צבאי במלואו מבין המלה. משמעותו היא יותר עשיית מעשים הומניטריים להצלת אדם בזמן מלחמה או פיגוע המוני, חס וחלילה — חילוץ נפגעים, כיכוי שרפות, דאגה לפצועים, הבאה לקבורה של הרוגים, דאגה למלהק התקין של החיים היומיומיים, מדוע לא יקריש בחור ישיבה צעיר ימים ספורים בשנה להכשרה ולשירות זה, כדי לאפשר שחרור משירות של אדם שיכול להיות אביו או סבו?

אינני מעלה הצעה זו לשם קנטור. אני מצפה שיימצאו גם בשורות האנשים החרדים והדתיים רבים שיתנו גיבוי למחשבה זו. מתגובות שהגיעו אלי במרוצת השנה האחרונה נראה, שהמדיניות של שחרור סלקטיבי של אנשים לא-חיוניים מתבצעת יותר לפי שיקול של "לחומרה", ולא "לקלה". המפקד הצעיר רואה על-פי-הרוב את צרכיו שלו, רואה בכוח האדם דבר זול, והוא מוציא צווים, ל-20 יום ואף ליותר מ-20 יום, כדי לקרוא לשירות שמירה, לחפקדי שיטור, תחזוקה וסידור מחסנים. לאימוני הג"א מגיעים לוחמים ותיקים ושבעי קרבות.

הצעתי באה להציע מדיניות חדשה — כאמור, שחרור השנתונים מעל גיל 50, ומתן אפשרות למי שרוצים בכך ומתאימים לכך להתנדב; מציאת תחליף מקרב כוח אדם צעיר יותר ורענן יותר ליחידות הג"א; הסדר מיחד, ארגוני וכספי, עם אנשי מקצוע חיוניים, כגון אנשי חובלה שאין להם תחליף, כדי שאלה ירצו לשרת. תכנון חדרו הבנה לקשיים הפיסיים והפסיכולוגיים של אנשים בגילים אלה יאפשר לצה"ל לבטל

היו"ר א' נחמיאס:
אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 6046, בנושא: ביטול הגיוס של בני 50 ומעלה לשירות מילואים — מאת חבר הכנסת יצחק ארצי. בבקשה.

יצחק ארצי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על צה"ל עובר כשנים האחרונות תהליך של צמצום כוח-האדם וייעול בהתאמת תוכניות אימונים ליכולת התקציבית. רבים סבורים שהצמצום בצה"ל הגיעו לשלב שבו חותכים בכשר החי: צמצום בשעות אימונים, בשעות טיסה, בשעות ירי, צמצום אלה מקרבים את צה"ל לנקודה העלולה לפגוע באיכותו של החייל שלנו, והרי האיכות היא הערובה הקבועה והבטוחה כנגד מרכיב הכמות, המייחד את האיבי.

מכאן הצורך לחפש פריטים שיש בצמצום משום חיסכון כספי ואילו סיכון הפגיעה בחוסנו של צה"ל בעקבות צמצום הוא מינימלי, או אפסי. על סמך שיקולים אלה אני מביא את הצעתי לפטור משירות מילואים בני 50 ומעלה. אני רואה בכך מקור לחיסכון משמעותי כלי לפגוע בערצמתו של צה"ל ובארגונו.

לא נעלמה ממני חשיבותו של מערך המילואים, שבא להשלים את מערך הצבא הסדיר. ידוע לי, שבעידן של תוחלת חיים ארוכה יותר, אדם בגיל 50 ומעלה עדיין איננו אדם קשיש. עם זאת, אסור לנו לשכוח, שאנשים בגיל זה, שנלחמו ברוב מלחמות ישראל, הם סוסי מלחמה ותיקים, אבל טבעי שרבים מהם עייפים ממלחמות.

יום המילואים שלהם הוא יקר, שכן מדובר כאנשים שהגיעו לשיא בתחומים המקצועיים. יום עבודה שלהם במישור האזרחי שווה הרבה יותר מיום עבודה במחסן של צה"ל או מליל שמירה כמושב. במרבית המקרים אנשים בגילים אלה הם אנשים בעולים כושר כריאות מוגבל או לקוי, שאינם מסוגלים לעמוד בדרישות הפיסיות של השירות בצה"ל. מכאן המסקנה, שתרומתם של צה"ל היא קטנה מתרומת שנתונים אחרים, צעירים יותר, ושכר גיוסם יוצא בהפסד.

ידוע לי, שאנשים בגילים אלה משתבצים כראש וכראשונה בשירות בהג"א, וכן בתפקידים מקצועיים, כגון תחזוקה, הובלה ושמירה. גם אם מדיניות כוח-האדם של צה"ל מתחשבת כמגבלות הגיל ומסנת את המשרחים במערכים לפי

מסרימת, המוטיבציה שלו בהעלאת הנושא היתה בעיקר המגור הצר של אזרחים שעברו את גיל ה-50 וטרם הגיעו לגיל 54. שירות המילואים מכביד עליהם, יום העבודה שלהם יקר כהשוואה לערך השירות שהם עוסקים בו. תשובת סגן השר היתה בנושא הסד"כ של צה"ל.

אני רוצה להסביר מדוע אינני מקבל את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה, לפי הפרוצדורה, וברצוני להעלות נקודה הנוגעת לאדם עצמו, שעד היום אפשר לזמנו לצבא עד גיל 54.

חברי הכנסת, אתם צריכים לדעת שיש רבים מאוד מבין האנשים האלה שבעתות חירום, אם אינם נקראים לצבא, הם רואים בכך פגיעה חמורה מאוד בהם אישית. אדם שרגיל היה לשרת שירות מילואים כל חייו, פתאום אינו מקבל זימון ברגועי חירום בעוד הוא במלואו אונו, גבר בן 50-54, היכול לתת ולשרת ולהשתתף בכל אירוע ביטחוני, לא פחות מאשר בתור צעיר.

שבח וייס (המערך):

יש שיר של חיים חפר, "לא קראו לו".

אמנון לינ (המערך):

לפתע פתאום, בעתות חירום ימצאו אנשים אלה את עצמם בבית, לא יקראו להם לדגל, הם לא ייקראו להשתתף בהגנה על המולדת, אתה רוצה לעשות להם טובה והם יראו בזאת פגיעה חמורה. אני מסתכל על העניין לא רק מנקודת הראות של סד"כ צה"ל, אלא קודם כול מנקודת הראות של אלפי אנשים שנחנו בעבר את מלוא כוחם ומרצם ותרמו תרומה אדירה לביטחון המדינה.

אילו אפשרה ההצעה שלך להתגרב, או אילו אפשרה לאדם לבחור אם לעזוב את השירות מטעמי כריאות או מטעמים אחרים, הייתי אומר שיש בה היגיון. אבל לעשות זאת באופן כולל ולהוציא את כל בני ה-50 עד 54, ולגרוע לכך שאדם המעוניין לתת את שירותיו למען הביטחון לא יוכל לעשות זאת, כולם ילכו לצבא והוא לא ילך, כולם ייקראו לדגל והוא לא — אני רואה בזה פגיעה.

יצחק ארצי (המערך):

אמנון לינ (המערך):

היות שהפרוצדורה מאפשרת לי רק לדבר נגד הצעתך — אם כי אני מקבל את הערתך — אני מקווה שלאחר שהדבר יגיע לוועדה, ימצאו גם דרך כזאת, אבל מבחינת הפרוצדורה הכתתי את עמדתי.

הי"ר מ' כהן אבידב:

לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את ההצעה לוועדה; השנייה — להסירה מסדר-היום. אנחנו נצביע עליהן זו מול זו.

ה צ כ ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדת החוק הביטחון — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוק

הביטחון נתקבלה.

את הסידור הקיים, המכביד, בלי לפגוע בעוצמת המערכת הצה"לית הנשענת על גילאים אלה.

לכן אני מבקש ריזן בהצעתי במליאת הכנסת.

הי"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת יצחק ארצי. אני מזמין את סגן שר הביטחון להשיב על ההצעה.

סגן שר הביטחון מ' דקל:

ארתי היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הצעתו של חבר הכנסת ארצי מביאה כנראה בחשבון, מסיקה ומשליכה מימי רגיעה — הלוואי שיהיו לנו הרבה כאלה — על ימי מלחמה. ההצעה להפחית את הגיל המקסימלי של גיוס למילואים מ-54 ולהעמידו על 50, משמעה הקטנת הסד"כ — סדר הכוחות הכללי — של צה"ל בזמן מלחמה. אומנם ההתייחסות היום לגילאי 50-54 היא התייחסות שונה מבעבר, כי הם אינם נקראים לפעילות מבצעית אלא אך ורק לאימונים, כרי שיוכלו לשרת בזמן מלחמה כסד"כ בהתאם לכישוריהם ולצרכיו של צה"ל.

חברי הכנסת, לשירות במילואים שני מרכיבים: היותו של חייל המילואים בסדר הכוחות בזמן חירום, ושירות מילואים פעיל שנתי. במהלך 1986 סוכם, מתוך מגמה להקל על המשרתים במילואים, כי חיילים מגיל 50 ומעלה לא ייקראו לשירות מילואים פעיל, פרט לאימונים כנדרש להכנת מלחמה, ולמעט אוכלוסייה קטנה נדרשה, כגון רופאים, משפטנים, מרצים ובעלי מקצועות אחרים.

מתוך בדיקה עם היחידות, שבוצעה בעבר, ידוע לנו על מקרים שבהם מתגדבים חיילי מילואים מעל גיל 50 לשירות שאינו אימונים, אף שאינם חייבים בכך. הצבא אינו מתגדר בדבר.

פטור כולל מתוכנת שירות ביטחון לאוכלוסייה הזאת נדון פעמים מספר. נכון להיום, ההחלטות הן: אין פסול בכך שאזרח בגיל 50-54 יגן על ביתו במלחמה, וייערך לקראת זה גם כימי שלום, במסגרות של הג"א והגמ"ד — הגנה אזרחית והגנה מרחבית. ניתן פטור סלקטיבי בצבא כולו לאוכלוסייה ששירותה במלחמה או בתקופת רגיעה אינו חיוני בהתאם להגדרות שנקבעו ועל-פי חוות דעת של מפקדי צה"ל.

במסגרת זו שחררו גם חיילים רבים גילאי 50-54. נבדקת האפשרות לתת פטור לרובה של אוכלוסייה זו, אך בשל ההשפעה על סד"כ צה"ל, כפי שהצגתי בהתחלה, ובהתחשב בעיקרון של הגנת האדם על ביתו, לא ניתן עדיין לקבל החלטות מעבר לאלה אשר נתקבלו עד היום.

לכן אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת ארצי לדין בוועדת החוק הביטחון, שם יושלמו הפרטים והמספרים וכל החומר הדרוש לדין הזה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר מ' כהן אבידב:

תודה לסגן השר. חבר הכנסת ארצי, אתה מסכים להצעת סגן שר הביטחון?

יצחק ארצי (המערך):

מסכים.

הי"ר מ' כהן אבידב:

הצעה אחרת לחבר הכנסת אמנון לינ.

אמנון לינ (המערך):

ארתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, המציע העלה נקודה

ז. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

רשות השידור: "תוצאות הסקר כי 15% מתלמידי כיתה ג' מתקשים כחשבון"; ו"הישיבושים במערכת החינוך במגזר הערבי עם פתיחת שנת הלימודים".

כן הונחו מסקנות ביניים של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: "מצוקה ביישוב תל-מונר".

היור"ר מ' כהן אבידב: תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

היור"ר מ' כהן אבידב: הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: אדוני היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הודעות שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושאים — "קיצוץ בתקציב תזמורת

ח. הצעה לסדר-היום

העלאת שכר הדירה במרכזי קליטה, בהוסטלים של הסוכנות ובדירות של "עמידר"

שנים ברירות השכורות או במרכזי הקליטה ובהוסטלים. אין לאנשים האלה לאן ללכת. יש גם בין העולים אלפים החיים אך ורק מקצבת הביטוח הלאומי, פנסיונרים החיים מגמלה דלה. לגבי הרווקים — ידוע לנו שבגלל שיעור המשכנתה הם אינם יכולים לרכוש לעצמם דירה.

הסוכנות היהודית צעדה צעד נוסף. היא העלתה את שכר הדירה לשיעור המקובל בשוק החופשי. אלפי עולים עדיין נמצאים במרכזי הקליטה ואינם מסוגלים לעזוב את המקום מחוסר אפשרות של סידור בידרה מתאימה להם ולמשפחותיהם.

במיוחד החריפה הבעיה מאז הפסיק משרד השיכון לבנות בעצמו דירות לעולים, ורובם נזקקים למשכנתאות שמעמידים לרשותם, כדי למצוא את הפתרון המתאים. האם כולם מסוגלים להוסיף עשרות אלפי שקלים לרכישת דירה?

ואף אם, לפי נתונים, 60% — 75% של העולים מסתדרים בכל זאת עם הפתרונות של משכנתאות ממשלתיות ומשלימות, אין להזניח את הקבוצה החלשה שבתוכם. אני מרבר עכשיו בעיקר על הקבוצה החלשה, שאיננה מסוגלת להגיע לדירה וגורלה מר.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, כחודשים האחרונים אנו זוכים לעלייה של עשרות משפחות עולים מרוסיה מדי שבוע. השבוע, ברוך השם, היה שבוע ברוך, הגיעה קבוצה גדולה של עולים. כבר שכחנו תקופה כזאת. אנחנו צריכים להיות ערוכים לכך, אנחנו צריכים גם להיות נדיבים יותר, כדי שלא נגיע חלילה וחס למצב שבאמת איננו רוצים להגיע אליו, שבו יימשך אותו אחוז של נשירה בווינה. הלא אנחנו רוצים לראות את כולם כאן, בארץ-ישראל.

עקב המחסור במרכזי הקליטה — והדבר קשור שוב במצבה של השכבה החלשה בין העולים הוותיקים — מרכזי הקליטה מלאים עד אפס מקום. משכנים את המשפחות בבתי-מלון, דבר אשר עולה סכומי עתק. מרכזי קליטה חדשים אינם נפתחים; בהוסטלים, במעונות לעולים יש מחסור חמור במקום לבודדים. יכול להיות שזו הסיבה לכך. אם יעלו את שכר הדירה, יגרשו כך את העולים האלה מן ההוסטלים וממרכזי הקליטה.

אבל, רבותי, לאן ילכו העולים האלה? איך יכול עולה חדש המתגורר בדירת "עמידר", לעמוד בשכר דירה של 130 ש"ח בחודש, כאשר הוא משתכר 450 ש"ח? ומי שמתגורר במרכז קליטה ושלם 98 ש"ח, יאלץ כעת לשלם לסוכנות 350 ש"ח בחודש.

היור"ר מ' כהן אבידב: אנו עובדים להצעה הכאה בסדר-היום, הצעה מס' 6017. מאת חבר הכנסת אבידב ורדיגר. בנושא: העלאת שכר הדירה במרכזי קליטה, בהוסטלים של הסוכנות ובדירות של "עמידר". רשות הדיבור לחבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאתי להעלות בפני הכית את זעקתם של עולים חדשים שהויהם זמן רב במרכזי קליטה ובהוסטלים וכן אלה הגרים בדירות שכורות של "עמידר", שהיא חברה ממשלתית. שני הגורמים האלה, גם הסוכנות וגם משרד השיכון — כלומר, הבעלים של "עמידר" — החליטו בשנה האחרונה להעלות את דמי השכירות במאות אחוזים.

לפני כשבועיים קיימה קבוצת עולים, רובם עולים מברית-המועצות, הפגנה מחאה בנושא זה בירושלים. נדמה לי שגם כימים אלה עדיין שוכחת קבוצה קטנה של עולי רוסיה ואינה משלימה עם הגזירה שנפלה עליהם הן מצד הממשלה והן מצד הסוכנות היהודית, בעלת מרכזי הקליטה וההוסטלים.

בזמנה, לפני חודשים מספר, העלתה חברת הכנסת חייקה גרוסמן את נושא ההעלאה בשכר הדירה בדירות חברות "עמידר" ו"עמיגור", אשר הקפיצו במהלך שמונה חודשים את שכר הדירה בשיעור שבין 500% ל-2,000%.

השר לקליטת העלייה י' צור: אפשר לשמוע מספרים? השאלה היא כמה זה.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י): אני לא יודע. אצלך רשומים בוודאי המספרים. אני יודע רק את האחוזים.

שכר הדירה הגיע לגובה כזה, שמשפחות העולים, ואלה הם רוב העולים, אינם מסוגלות לעמוד בו. עלינו להבין, שאלה שנשארו לגור בדירות השכורות של "עמידר" ו"עמיגור" הם בני השכבה החלשה מבין העולים, אשר לא הצליחה כנראה להגיע למצב של רכישת דירה, כפי שעשו רבים מבין העולים.

לפי האומדנים, למשל זה של משרד השיכון, כ-25% מכלל העולים מתגוררים עדיין בדירות שכורות של "עמידר", "עמיגור" וכדומה, ואלה הן בעיקר השכבות החלשות, כגון משפחה שיש לה רק מפרנס אחד, אמהות לילדים ללא בעלים וכן עולים בודדים — אלמנים, אלמנות, רווקים ורווקות, גרושים וגרושות — אשר המדינה אינה מעמידה לרשותם פתרונות דיוו מתקבלים על הדעת והם נאלצים להישאר במשך

יבדוק את העובדות לפני שהוא עולה על כמת הכנסת וקושר את כל הדברים — ומייד נמנה אותם אחד לאחד — שאין להם בסיס, שמעידים על אי-ידיעת החומר, על חוסר עיון בחומר שמסרנו לכנסת בדבר שינוי תהליכי הקליטה. אולי שמעת זאת ממישהו שפגשת, שאמר לך — —

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
השכיתות של קבוצות עולים אירעו בלא סיבה?

השר לקליטת העלייה י' צור:
תסלח לי.

היו"ר מ' כהן אבידב:
אדוני השר, יש לי בקשה, שזה לא יהיה דר-שיח. חבר הכנסת ורדיגר, השר שמע אותך.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
מדיניות הקליטה, לצערנו הרב, היא כושלת במשך כל השנים.

השר לקליטת העלייה י' צור:
בכלל, זו מדינה כושלת, נכון? אני אעבור לנתונים. אני רק קובע שחבר הכנסת ורדיגר מסר פה עובדות ומסקנות שאין להן כל אחיזה במציאות.

היו"ר מ' כהן אבידב:
יש לי בקשה אל אדוני השר ואל חבר הכנסת ורדיגר: סיימו את הוויכוח ביניכם.

השר לקליטת העלייה י' צור:
ואלה העובדות: רבותי, אין עולה מייצג. ראשית, מה יש במרכזי הקליטה? פעם אחת תשמע מספרים, נכון שצומצם מספר מרכזי הקליטה. במרכזי הקליטה יש 1,100 משקי-בית, כלומר — בודד או זוג שנמצאים שם למעלה משנה; בסך-הכול 1,100. מהם כ-600 קשישים שאין לנו פתרון בשבילם ואנו רואים את מגוריהם במרכזי הקליטה כמעט כמצב של קבע.

מי הם ה-700 — 800 הנמצאים במרכזי הקליטה? יש משפחות שבהן שני בני הווג עובדים והם יכולים לצאת ולרכוש דירה. הם מסרבים. איפה הם? הם לא במרכזי הקליטה בנצרת, הם לא במרכזי הקליטה בבאר-שבע, הם לא במרכזי הקליטה בחדרה. אלה שיושבים תקופות ארוכות במרכזי קליטה הם עולים מאזור ירושלים ותל-אביב ומספרם מגיע ל-500; עם חיפה זה כשני-שלישים. מדינת ישראל לא התחייבה ולו פעם אחת שמי שגר בירושלים, המדינה תיתן לו דירה במתנה בירושלים. אני יכול להביא לך מסמכים: הצענו 40 דירות במעלה-אדומים למשפחות הגרות בירושלים, ואף אחת מהן לא עברה. אני יכול להראות לך תיקים של אנשים במרכזי קליטה הזקוקים לדור ציבורי, ושל כאלה שיכולים לצאח לדור משלהם.

מה אתה מדבר על עשרות אלפי שקלים? אתה יודע מהי המשכנתה לעולים? היום מקבל עולה מעל 60,000 שקל משכנתה, כפליים ממה שמקבל ישראלי. הוא מחזיר לא יותר מ-150 דולר לחודש. לדור ציבורי זכאי עולה שהכנסתו היא סביב 1,000 שקל לחודש. מי שהכנסתו גבוהה יותר — ילך ויקנה דירה במשכנתה של עולים, שאין שום דמיון בינה לבין המשכנתה לישראלי. אף-על-פי כן תחרימים ונאמרים על דברים שאין להם כל בסיס.

מי רכש דירות השנה? אתן לך נתונים. מיוני, המועד שבו הפעלנו את תוכנית השיכון החדשה, כ-2,900 משפחות עולים

כבר החזר בעבר הלא-רחוק, רבותי חכרי הכנסת, השם של הגברת לידיה גורביץ', אשר עלתה מברית-המועצות ארצה ב-1974 עם שני ילדיה. היא עובדת ב"קול ישראל" ומשתכרת 500 ש"ח בחודש. עד לפני שנה שילמה לעמידר 11 ש"ח בחודש, אבל מאז הרקיעו המחירים שחקים, ועל-פי החלטת הממשלה הוקצו תעריפי שכר הדירה שלוש פעמים. כעת היא משלמת 140 ש"ח בחודש. כל פניויה היו לריק, התשוכה: אין מה לעשות, הממשלה אישרה את ההעלאה; את נמצאת כבר שמונה שנים בארץ ואין לך עוד זכויות עולים. הגברת גורביץ' מתגלגלת זה כבר חודשים ארוכים — והיא רק דוגמה אחת בין אלפי הנאבקים האילמים — ככדור משחק ממשרד למשרד, מלשכת השר לפקיד ותורר חלילה. משלחות העולים שפנו אלי בנושא זה בימים האחרונים אובדות עצות.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שואל את שר הקליטה שאלה פשוטה: האם באוירה כזאת ניתן לדבר על עלייה? הלוא הדיו של מצב זה מגיעים למחקים. באיזו זכות אנו יכולים להאשים את מי שמחליטים, לצערנו הרב, לנשור בוונה לארצות-הברית, כאשר אין לנו רגישות לנושא זה, ובשרירות לב אנו מחליטים החלטות אשר בשום פנים ואופן אין להן הצדקה?

לא אננס כעת, כמוכן, למכלול בעיות הקליטה והעלייה, כי רבות הן. אבל לא ניתן גם להשלים עם המצב הקיים. על כן אציע כמה הצעות, ואבקש לבדוק אותן ולהחליט. הצעותי הן: לספק לעולים, הנמצאים במרכזי הקליטה יותר משנה והם עונים על הקריטריונים המקובלים, דירות מבנייה ציבורית; לפטור את העולים הגרים במרכזי הקליטה ובהוסטלים מההעלאות האחרונות של שכר הדירה; לחדש את שיטת הסכסוד של שכר דירה לדירות השייכות למדינה, כמו דירות "עמידר" ו"עמירור"; לבחון מחדש את החלטת הממשלה להפסיק בניית דירות כשכר דירה על-ידי חברות ממשלתיות לעולים, ולבנות דירות המיועדות לשכירות מסובסדת; לקבוע שכר דירה מינימלי לעולים המתקיימים מקצבאות הביטוח הלאומי; לחזור לשיטה של פינני עולים ממרכזי קליטה בתוך חצי שנה עד שנה מיום עלייתם ולדאוג להם לדור מתאים; למצוא פתרון מידי לבעיית העולים הבודדים והקשישים, על-ידי רכישה או בנייה של הוסטלים; לחדול מאכלוס עולים בכתי-מלון, כי זה פתרון בוכני ולא יעיל; למצוא פתרון לבעיית הנוצרות אצל עולים הנאלצים לשכור דירות כשוק החופשי עם עלייתם ארצה; להפסיק את השיטה של שיכון משותף בחדר אחד של שני אנשים זרים במרכזי הקליטה, ואני מתכוון לרווקים.

הצעות אלה ניתן ליישמן, אם רוצים אנו להיות שלמים עם מעשינו ואחראים להם. ולא — כל הבכי והזעקה על כך שאין כאים עולים לארץ ויהודי ברית-המועצות פונים ברובם לארצות-הברית אינם יותר מהעמדת פנים. מצב זה של אוהלת-יד בשטח הקליטה איננו יכול להימשך, יש לשנות אותו, ויפה שעה אחת קודם.

אני מקווה ששר הקליטה והגורמים הממלכתיים האחראים לכך יבדקו גם את ההצעות האלה אשר הצעתי כאן. תודה.

היו"ר מ' כהן אבידב:
תודה לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מזמין את השר לקליטת העלייה להשיב.

השר לקליטת העלייה י' צור:
אדוני היושב-ראש, אני הייתי מצפה שחבר הכנסת ורדיגר

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
לא נותנים להם לקבל את העולים. הם עומדים שעות ומחכים.

השר לקליטת העלייה י' צור:
אתה פשוט לא יודע. אני מציע לך, במקום להתווכח —

—
אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
הייתי במקום.

השר לקליטת העלייה י' צור:
מתי היית?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
לפני חודש.

השר לקליטת העלייה י' צור:
לפני חודש זה עוד לא עבר.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
אתה מדבר כאילו — — —

היור"ר מ' כהן אבידב:
אדוני השר, יש לי בקשה אליך, יש כאן חברי כנסת שרוצים לשמוע, ולא ייתכן ששניכם תנהלו ויכוח.

השר לקליטת העלייה י' צור:
אתה יודע מה, מותר לי לכעוס.

חבר הכנסת ורדיגר, לפני שאתה גוזר גורדין — נכשל לא נכשל — תשאל, תבוא ותראה מה הנתונים. מגיעים עולים לא רק מברית-המועצות. השנה יגיעו 15,000 עולים. תראה מה קרה לעולים מדרום-אפריקה. קל מאוד להציג — — —

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
גם לגבי העולים מדרום-אפריקה יש בעיה.

השר לקליטת העלייה י' צור:
קל מאוד להצית בזה אש.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
אין כוונה להצית אש.

השר לקליטת העלייה י' צור:
עשית את זה.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
הכוונה היא לתקן.

השר לקליטת העלייה י' צור:
השיטה היום ברורה. אם אני טועה, נדון כה ככנסת. אדם מגיע לישראל. כשמדובר בעולים מברית-המועצות, בעולים מרומניה ובעולים מארצות מצוקה אחרות, שאינם יכולים לעשות סידור מוקדם, אנחנו מודיעים קודם לקרובים — — —

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
למה אתה מצביע על ארצות מצוקה אחרות?

השר לקליטת העלייה י' צור:
אני לא שמה להתבדח אתך מעל כמה זאת.

היור"ר מ' כהן אבידב:
אני מבקש להפסיק את הוויכוח ביניכם. זמן עומד להסתיים.

רכשו דירות במשכנתאות — 2,870; 900 משפחות קיבלו דיוור ציבורי; כלומר, המספר מתקרב ל-4,000. עוד 900 משפחות מקרב עולי אתיופיה קיבלו שיכון ציבורי. אם כן, בשנה שבה עלו 11,000, סיפקו קרוב ל-5,000 פתרונות דיוור, וכזה פתרונות לפחות את מחולי העבר של שנתיים.

השינוי כשיטת המשכנתה הוא שינוי נכון, אני מצפה שתגן עליו. מה ההבדל בין זה לבין חלוקת דירות? אני לא רוצה לקבוע בשביל העולה היכן הוא יגור. הוא ייקח משכנתה, ואם אין לו כסף, הוא יקנה דירה בכאר-טבע או בכית-שמש, וזה לא סיבירי. הוא יקנה דירה כמו כל אורח בישראל, ונפסיק לשלוח את העולים למקומות אלה ואחרים.

מהו הסיפור על כתי-המלון? איזה פשע פשענו? לפני שלושה חודשים נפסקה השיטה שפעלה במדינת ישראל במשך 40 שנה, כאשר בלוד שלחו עולים למקומות שונים. לא שולחים עוד עולים. כשעולה מגיע לשרה-התעופה בלוד, אומרים לו, תבחר אחת משלוש אפשרויות: תלך למרכז קליטה ישש בו מקום; תלך לישון אצל קרובים או במלון קרוב, ומחר בוא ונדבר; תלך לבית-מלון לשבוע-שבועיים ותשכור לך דירה כאדם עצמאי, ואני אשלם לך את שכר הדירה לשנה. מה הם הדיבורים על ביוורקטייה?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

השר לקליטת העלייה י' צור:
אני אספר לך. חבל שלא שאלת אותי לפני כן.

בירושלים, בחודש וחצי האחרונים, שכרו 30 משפחות דירות. הם ישבו שבועיים-שלושה שבועות בבית-מלון, ואני שמח על כך. אני רוצה אדם משוחרר, שאינו תלוי בפקיד. מה זו ביוורקטייה? ביוורקטייה זה שאתה נותן לי ולפקידים סמכות להגיד לאדם היכן הוא יגור. היום אנחנו עומדים עם דירות ששכרנו אנחנו כדי להציע אותן לעולים, והם לא רוצים כהן. הם רוצים לשכור דירות בעצמם, ואני גאה על כך, גם אם הם יצטרכו להיות 10 ימים בבית-מלון. אני מגיע לכך עלי-ידי הפסקת השיטה של מתן החלוקה. אני נותן את האמצעים, את ההדרכה — העולה ינהג כאדם עצמאי. זו השיטה.

יש מי שמתחבא מאחורי עולים נצרכים וזועק את זעקתם. אתה חושב שידרשו מעולה שחי מקצבת הביטוח הלאומי לשלם שכר דירה?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):
דורשים.

השר לקליטת העלייה י' צור:
לא נכון. לא לקחו גרוש מאדם כזה. אני לא הסוכנות ולא אייצג אותה. עשו טעויות בצורה שפנו לעולים. מאז, וזאת ידעו כל אלה שבאו אליך, נקבעו קריטריונים: מי חייב ומי לא חייב, מי חייב כסכום מלא ומי חייב בחצי. הוקמה ועדת ערעורים בהשתתפות איש ציבור. לבוא ולהציג פה את הנושא כאילו נכשלנו, עם מי נכשלנו?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

השר לקליטת העלייה י' צור:
רגע, עכשיו אני מדבר. עם מי נכשלנו? השנה יגיעו 15,000 עולים. טע לשרה התעופה וראה איך זה מתנהל. היום הקרובים מקבלים אותם כשרה התעופה. אנחנו מציעים לקרובי המשפחה, וכמעט לכל העולים יש קרובים — — —

השר לקליטת העלייה י' צור:

כמו בכל שיטה, גם בשיטה היו זו קשיים בהתחלה. אני בטוח שזאת הדרך הנכונה ביותר, ובסופו של דבר הזולה ביותר, הצורקת ביותר, הדרך ההופכת את העולה מאדם חלוי לאדם עצמאי; גם אם זה קשה אשה להיות עצמאי.

אני אתמורד עם העולים ועם דכריהם. זאת השיטה, ועובדה שזה פועל. היה קשה בתורש הראשון, ובכלל קשה לשנות שיטות במדינת ישראל.

בשנה האחרונה הכפלנו את שיעור המשכנתה לעולים. אנחנו נותנים היום סובסידיה לשכר דירה. בשנה הראשונה — 100%; בשנה השנייה — כ-70%; והיתר, עד ארבע שנים סובסידיה גבוהה בשכר דירה. אנחנו לא שולחים עולים. אנחנו מומינים את נציגי עיריות הפיתוח אליהם, כדי שיסבירו להם למה כדאי להם לעבור לעיר פיתוח. יש לנו 100 דירות ריקות בערד. נו? אני נגד שליחת עובדים אדמיניסטרטיביים אל העולים, אף-על-פי שאני רוצה שהעולים יגורו בערד. אני אומר לראש מועצת ערד: כוא לדבר אתם פה. לא על-ידי שליחים אדמיניסטרטיביים. אני נגד שיטת מרכזי הקליטה. אני חושב ששיטת מרכזי הקליטה יוצרת תלות של האדם. העולה הוא אדם עצמאי, תן לו — ילך, ישכור, יעלה יותר — אני אשלם. יקבע הוא את חייו כאדם עצמאי ולא ייצור סביבו מערכת שרק הופכת אותו לאדם חלוי ולסוג בתהליך הקליטה.

בתוך העניין הזה יש גם טעויות ריש בעיות.

אני רוצה לסיים ולומר: לא הייתי נוגע בכל זה, אלמלא פרס המציע את כל היריעה. ואני אומר: גם תוספת שכר הדירה צודקת, עקרונית, לגבי אנשים שכבר הגיע הזמן שיצאו ממרכזי הקליטה ויפנו את המקום. אם נעשו משגים, לא לגבי כולם יש לי סמכות לקבוע. אין לי סמכות לקבוע לגבי מרכזי הקליטה. אני ממליץ שוועדת העלייה והקליטה תדון בפרטים, אם כי לגבי עיקרי הדברים, המהלך היה צודק ונכון. אחרי 10 שנים שהם אזרחי מדינת ישראל סביר שעולים ישלמו שכר דירה, אם הם יכולים לעשות זאת. ולא גרים שם נצרכים. כרוכ שכונת גילה הדיור הוא ציבורי. אתה יכול לומר שגרים שם רק נצרכים? ואם אדם הוא מהנדס ואשתו פקידה בבנק או במקום אחר, הוא אינו צריך לשלם 100 שקלים שכר דירה. למה?

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה.

היז"ר מ' כהן אבידב:

אני מודר לשר לקליטת העלייה. אני שואל את המציע, חבר הכנסת ורדיגר, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

כן.

היז"ר מ' כהן אבידב:

הצעה אחרת לחבר הכנסת שכח וייס.

שכח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מרוצה מחשבותי של שר-הקליטה, ואף-על-פי-כן אני מבקש, לפי הכללים המקובלים, להסיר את ההצעה מסדר-היום של הכנסת. ואני אומר מדוע.

במקרה המיוחד הזה, אותה קבוצת עולים שהפגינה פנתה גם אלי. זה בסדר. הדמוקרטיה הישראלית היא כה כובשת לבבות, כה מלבבת, כה מרגינה, שכל מי שבא בשעריה נדבק בה מייד ופועל על-פי כללי המשחק המקובלים בה. ומאחר שהשיטה המשגשגת באופן מיוחד, ואנחנו מעוררים אותה, היא להפוך את גבעתיים לגבעת קבע של הפגנות, יפה עשתה אותה קבוצה שבאה לכאן, ושוחחתי עם כמה וכמה אנשים. גם אני התרשמתי שמה שחסר שם זה ה"פיניש". זה קורה לנו לא אחת בכמה וכמה נושאים רגישים: אנחנו מומחים ממדרגה ראשונה לעשיית דברים גדולים, פה ושם אנחנו נושלים ומוערים בשלב של ה"פיניש" של ה"פוליש". ואני מכיר תרבויות שכל כוחן הוא בפחה, ודברים גדולים לא יודעים לעשות. ועל כן אני אומר, כמי שמשוכנע שאתה עושה עבודה יוצאת מן הכלל בשך הקליטה: לעובדה שנקלעת לתקופה שאין בה עלייה גדולה — מה שמצער את כולנו — יש תוצר לוואי "זעיר" טוב, זה נותן לנו הזדמנות להתמודד עם כמה בעיות לעומק, לא לטפל בחטף בבעיות יסוד, ואולי להכשיר כלים לקראת עלייה גדולה יותר. אבל פה ושם יש מעידות, והן כרוכ תוצאה מכך שבשלב כלשהו, בקטע כלשהו, אינו החלטה קטנה, לא נבונה, של אדם לא-מרכזי יכולה לקלקל לנו מלאכת קודש שעושים השר והמשרד. ונדמה לי שזהו המקרה הזה.

עליתי לכאן פשוט כדי להציע לנסות למצוא את הטכניקה הנכונה, כיצד להימנע משגיאות קטנות בתקופה שאחם עושים בה מעשים גדולים ומצוינים. תודה רבה.

היז"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת שכח וייס.

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה, והשנייה — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום. אנחנו נצביע עליהן האחת מול רעותה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדת העלייה והקליטה — רוב

בעד ההצעה שלא לכלול

את הנושא בסדר-היום — מיעוט

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העלייה

והקליטה נתקבלה.

היז"ר מ' כהן אבידב:

אני קובע שברוב קולות החלט להעביר את הנושא לוועדת העלייה והקליטה.

ט. הצעה לסדר-היום

הצורך בהקמת בית-דין למשפחה

נאוה ארד (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בדצמבר 1982 מינה שר המשפטים דאז, משה נסים, ועדה לבחינת דרכי יישומם של דיני המשפחה ולהצעת דרכים להקלת סבלם של בעלי הדין.

היז"ר מ' כהן אבידב:

חברי הכנסת, אנו נייגשים להצעה לסדר-היום מס' 5496: הצורך בהקמת בית-דין למשפחה — מאת חברת הכנסת נאוה ארד. בבקשה, חברת הכנסת נאוה ארד.

אחת השאלות שהועדה היתה צריכה לבדוק היא שאלת התנהגותם של עורכי-הדין. הרבה פעמים אפשר היה אולי להגיע לשלום-כית בין בני זוג הנמצאים במשבר אילולי השתמשו בכל ה"טריקים" שאפשר להשתמש בהם ואילולי ניצלו את החלוקה הקיימת בין הערכאות השונות של המערכת השיפוטית. אבל מי שנוקק ומי שנמצא במצוקה, נופל הרבה פעמים קורבן לעוברת, שאין הוא יודע לאן לפנות, ופעמים רבות הוא פונה למקום הלא-נכון.

הוועדה קבעה באופן חד-משמעי, שכל הנושא שאנחנו קוראים לו כ"ת-דין למשפחה, המדור לנושאים השייכים לענייני משפחה, צריך להיות בבית-המשפט המחוזי. הוועדה קבעה בפרטי פרטים, כיצד על מערכת זאת לפעול. הוועדה גם אמרה באופן חד-משמעי, שהיא רואה את כל המלצות שלה כמקשה אחת. היא גם קבעה כדור — אני אומרת זאת לשר המשפטים — שאף-על-פי שהיא ציינה במפורש מה צריך לשנות, אילו חוקים צריך לשנות, מה צריך להיות סדר הדברים — היא לא רצתה להציע בפירוט הצעות חוקים. משום שהיא יצאה מהנחה, שאנשי משרד המשפטים, שהתמחותם בכך, יהיו אלה שיגישו לכנסת את החקיקה. אני רוצה להגיד לך, אדוני שר המשפטים, שזאת היתה הציפייה של כולנו. הרי כולנו מעוניינים, שממשלת ישראל והכנסת ישתמשו בסמכויות שיש להן כדי להפסיק את הסיט הזה, וצויה גם כדי למנוע הרס של הרבה מאוד משפחות בישראל — ואינני מדברת כרגע על כ"ת-הדין הרבניים, אלא על אותם דברים שאנחנו מופקדים עליהם.

אחד הדברים שהוצעו היה מוסד ליעוץ, מחייב. יש ניסיון מהעולם, מארצות-הברית, מאנגליה, מאוסטרליה, מקנדה ומיפן. על-פי הניסיון באוסטרליה, לאחר התערבות המוסד ליעוץ נמנעה התדיינות משפטית של רוב-רובם של הזוגות, שנמצאו בהליכי גירושין. רק 40% מהם הגיעו להתדיינות משפטית. אולי הדבר אפשרי גם בארץ? אולי אפשר שגם בארץ יהיה לכל הפחות שלב אחד, שבו לא יהיו מעורבים עורכי-דין אלא עובדים סוציאליים ופסיכולוגים?

כל ההצעות אמרו במפורש, שהפנייה למוסד ליעוץ, או השימוש בהליכים אחרים, לא ימנעו פנייה לבתי-משפט, אם יתעורר צורך לעשות זאת כשלב ביניים.

לדעתי, אחת המלצות החשובות של הוועדה היתה: חשוב שבבית-המשפט המחוזי, שבו יקום כ"ת-הדין הזה, ישבו שופטים שהתמחו בנושא. גם חשוב שהמשפחה לא תצטרך לעבור משופט לשופט. גם חשוב שיהיה גורם מתאם. אני רוצה לומר, שמתוך ניסיוני קצצנית מבחן לנוער, הגענו מומן למסקנה ששופט כ"ת-משפט לנוער צריך להיות לא רק בעל גישה משפטית, אלא גם בעל התמחות מיוחדת וגישה מיוחדת לנושאים האלה. פעמים רבות סגרנו חוקים, כשנרמה היה שצריך להמשיך בהליכים משפטיים, ולא סגרנו חוקים, כשראינו שיש נזר או נערה במצוקה, ולטובתם עדיף טיפול של קצין מבחן.

לדעתי, על הכנסת להתערב בנושא הזה. אני מודיעה שהגנתי לכנסת בשם "נעמת" עשרה חוקים העוסקים ביישום דוח ועדת-שינברום. אני מקווה מאוד, שהממשלה תהיה הגורם שיממש את המלצות הוועדה, כי אם הממשלה לא תעשה זאת, הכנסת תעשה זאת. רק בשבוע שעבר הוכחנו, שעם כל הכבוד לממשלה, כאשר מתלכדים חברי כנסת — הכנסת היא המחליטה והמוקקת.

הוועדה הזאת לא הוקמה במקרה. לפי נתונים סטטיסטיים, אחד מתוך חמישה או שישה זוגות נשואים היה מעורב מתחילת שנות ה-80' בהליכי גירושין. במחצית הראשונה של שנות ה-70' רק אחד מתוך תשעה או עשרה זוגות היה מעורב בהליכים אלה. מאז אמצע שנות ה-70' חלה ירידה במספר הגירושין בכל שנה, ולעומת זאת חלה עלייה במספר הגירושין. נתונים אלה מצביעים על כך שצובר גדל הולך של בני זוג, ילדים ובני משפחה אחרים מוצאים עצמם במשבר משפחתי.

כעית המשבר כמשפחה הפכה לבעיה ציבורית וחברתית. לכן, אני מניחה, מינה אז שר המשפטים את הוועדה. אני חושבת שאין חילוקי דעות בינינו, ומי שרואה את המשפחה כייחידה הבסיסית של חברה ומי שרוצה לעזור לקיום המשפחה ולעזור לבני הזוג כאשר הם בתקופת משבר, צריך להבין מה שהבין גם שר המשפטים דאז: כמערכת המשפטית הקיימת היום במדינת ישראל אנחנו יוצרים מצב, שכשנכנס זוג למשבר משפחתי, בחלק גדול של המלצות הועדה וכן הגורמות, בסופו של דבר, לגירושין. זה סיט, זו הלא-מאות, ועצוב לראות איך אנחנו מנהלים את המערכת; ואני מדברת כרגע רק על המערכת האזרחית.

הוועדה כראשונה של השופט אלישע שינברום, שמונתה על-ידי שר המשפטים, עבדה מדצמבר 1982 עד דצמבר 1986, קיימה 28 ישיבות, קיבלה הרבה מאוד חוות-דעת ועשתה עבודה יסודית ביותר. לצערי הרב, בתוך שמונת חבריה היתה רק אשה אחת — דבר מאוד אופייני. נציגות ארגוני הנשים אמרו: די באשה אחת. אבל הנשים היודעות מה קורה להן כמכנים הפורמלים האלה הבינו כסך-הכול, שאם הנשים לא תתארגנה על-מנת להצטרף להמלצות הוועדה ייושמו, יכול גורל המלצות ועדה זו להיות כגורל המלצותיהן של יתר הוועדות שדנו בנושאים חברתיים, ככלל זה הוועדה למעמד האשה. המלצות הוועדות נשארות בדרך-כלל כמגירות, ולמשך הרבה מאוד זמן.

בהודמנות זו אני רוצה לברך את "נעמת", תנועת הנשים הגדולה בישראל, שמייד עם קבלת הדוח של ועדת-שינברום לא הסתפקה בהכאתו לידיעת הציבור, אלא המשפטניות שבה ישבו וניסחו הצעות חוקים — שאני ציפיתי שממשלת ישראל תנסח אותן.

הוועדה קבעה באופן חד-משמעי, שהמצב המשפטי הקיים היום מתאפיין בפיצול סמכויות כענייני המשפחה בין בתי-משפט אזרחיים שונים. הוועדה הביאה דוגמאות מזועזעות על מקרים של אנשים שנופלים קורבן לשיטה זאת. בין היתר היא ציינה, שמשפט לגבי קטין אחד יכול להתקיים בשבע ערכאות משפטיות שונות. היא הביאה דוגמה נוספת: אב שצריך היה, על-פי פסיקת כ"ת-הדין הבהנה לדק, לקבל ילד כשהיה בן שנתיים וחצי, קיבל את הילד, כתוצאה מניצול חוקים אחרים, בהיותו בן חמש, ואינני רוצה להיכנס ליתר הרוגמאות.

כיום יש לנו כ"ת-המשפט העליון הדין בערעורים, וכשבתו כבית-הדין הגבוה לצדק הוא דן בעד של הביאס קורפוס ושל פנינה כוכביות הקטנים והוריהם. בית-המשפט המחוזי דן בענייני מזונות, אבהות, כשרות משפטית, אפוטרופוסות, החזקת ילדים, אימוץ, היתר גישואין, רכוש, אישור הסכמים בין בני-זוג וכיוצא באלה. בית-משפט השלום דן בענייני מפגרים, בחוסים, בענייני חזקה ופירוק שיתוף במקרקעין ובענייני ממון שונים. כ"ת-משפט השלום לנוער דן בעניינים פליליים ובענייני טיפול והשגחה על קטנים. אנחנו יודעים היטב שחלק גדול מהמחייבים לא כליך מתמצא כסכך הזה.

כמרכזן הציעה הוועדה לרכז את הסמכויות בתחום דיני המשפחה, המוקנות כיום לבתי-המשפט השונים במערכת בתי-המשפט האזרחיים, כפי שאת פירטת אותם, בידי בית-המשפט המחוזי. הוועדה גם הציעה לפשט את הדין המשפטי בסכסוכים בתחום המשפחה, ולערוך שינויים אחדים בתחום יחסי הממון בין בני זוג.

כפי שאמרתי, סמכתי את ידי על המלצות הוועדה וקיבלתי אותן. עתה שוקד הצוות שהקימתי במשרד המשפטים על ייזום ההליכים הכרוכים במימוש המלצות. בהליכים אלה כלולים שינויים בחוק, בתקנות, ובהיערכות המינהלית בבתי-המשפט, והיערכות אדמיניסטרטיבית הכרוכה בהקמת המוסד לייעוץ.

אני רוצה להבטיח לבית, אני רוצה להבטיח לחברת הכנסת נאווה ארד, שנעשה את מירב המאמצים לקדם את הנושא ולהביא את החקיקה המתבקשת. אין פה חילוקי דעות בין הכנסת לבין הממשלה. אנחנו נביא לכנסת את הצעותינו, והכנסת תתייחס כמובן ותפסק בנושא זה כפי שתמצא לנכון, ועל-פי הרוח שייווצר בה. אני מקווה, שכל הגופים הנוגעים בדבר ייתנו את ידם לכך. אני מקווה שאוכל להביא את ההצעות בסתיו, עם חידוש עבודתה של הכנסת לאחר הפגרה.

לא נותר לי אלא להודות לחברת הכנסת נאווה ארד, שהעלתה את הנושא. אני חושב שטוב שהוא נמצא על סדר-היום, וטוב שהוא יקבל תהודה בציבור הישראלי. אני רוצה לחזור על הכתפתי, שנעשה הכול כדי להביא את החוקים והשינויים האחרים בהקדם האפשרי ביותר. אני מבקש מחברת הכנסת נאווה ארד להסתפק בדברי תשובתי.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לשר המשפטים. אני רוצה לשאול את חברת הכנסת נאווה ארד, אם היא מסתפקת בדברי השר.

נאווה ארד (המעריך):

כן.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה רבה.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחברת הכנסת נאווה ארד. אני מזמין את שר המשפטים להשיב על ההצעה.

שר המשפטים א' שריד:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, טוב עשתה חברת הכנסת נאווה ארד, שהעלתה נושא זה על סדר-יומה של הכנסת. זה נושא חשוב מאוד ורציני ביותר. זה נושא, שטוב שהכנסת והציבור הישראלי ישמעו אותו. אני, כמו שאר חברי הכנסת, מזדהה לחלוטין עם דבריה על קדושתו של התא המשפחתי, חוזקו ותירומתו לחינוקה של החברה הישראלית. חישוקיה של החברה הישראלית כנויים מחוקם של התאים המשפחתיים. לצערי הרב, גם על החברה הישראלית, כמו על יתר החברות המערביות והאחרות, עובר משבר של דיכוי גירושין, והוא בוודאי מוצא את כיסויו בתחומים רבים מאוד.

כפי שאמרה חברת הכנסת ארד, בשנת 1982 מונתה עליידי קודמי כתפקיד ועדה, ואחרי עבודה מאומצת וממושכת סיימה הוועדה את עבודתה והגישה דין-וחשבון מקיף ובו המלצות חשובות, העשויות להקל את מצוקתם של המתדיינים, ואולי גם לגרום לכך, כפי שאמרה חברת הכנסת ארד, שחלקם — אחוז זה או אחר, אנחנו מקווים שאחוז גבוה — לא יגיע לכלל גירושין. בהזדמנות זו, אני רוצה להביע את תודתי ואת מלוא הערכתי על עבודת הוועדה.

אני רוצה לומר לכנסת, שכאשר הובאו בפני לפני יותר מחצי שנה המלצות הוועדה, סמכתי את ידי עליהן. מייד מיניתי צוות בראשותו של אחד הוותיקים במשרד המשפטים, פרופסור נחום רקובר, והוא בוודאי מוכר וידוע לחברת הכנסת נאווה ארד, הוא המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, וביקשתי ממנו להגיש לי המלצות ליישום המלצות הוועדה בצורה של חוק.

בין המלצות הוועדה יש המלצה להקים מוסד לייעוץ ולרווחת המשפחה, שכני הוגג יוכלו לפנות אליו ללא ייצוג משפטי, לפרוק מעליהם את כל המפריע להם, לקבל עצה כדי להימנע מפירוק המשפחה, ולהגיע להסדר הוגן אם יתעורר הצורך להתגרש.

י. הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (חיסיון עיתונאי), התשמ"ז — 1987*

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

היו"ר מ' כהן אבידב:

אנחנו עוברים להצעת חוק ת"ק, של חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי: הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (חיסיון עיתונאי), התשמ"ז — 1987.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מעלה כזה חוק לתיקון פקודת הראיות (חיסיון עיתונאי), שהוא חוק הבא לתקן פגם שהתגלה בחקיקה שלנו תוך כדי דיון בעתירה. של שני עיתונאים כבית-הדין הגבוה לצדק — לא נגד בתי-המשפט אלא נגד בית-הדין של לשכת עורכי-הדין. שני העיתונאים, שעתרו נגד הרכבים שונים של בית-הדין המשמעתי של לשכת עורכי-הדין, הוזמנו, חויבו לגלות מידע עיתונאי שהגיע אליהם, סירבו, נקנסו על-ידי בית-הדין המשמעתי ועתרו לבית-המשפט העליון. כהחלטה מפורטת ומנומקת ביטל

* נספחות.

בית-המשפט העליון את ההרשעה של העיתונאים בפני בית-הדין המשמעתי, וגם קבע הנחיות כיצד לנהוג כעניין החיסיון העיתונאי. הוא קבע כללים כלשהם, וציין שאין חקיקה כעניין הזה. מתוך קריאת פסק-הדין אפשר להבין, שרצוי היה שהפגם הקיים בחוק יתוקן על-ידי חקיקה מתאימה של הכנסת.

אני חושב, שמשום שיש לנו בפקודת הראיות סעיפים על חיסיון — מתי צריך ומתי לא צריך למסור מידע — ומשום שהנושא של החיסיון העיתונאי לא הוסדר בחקיקה, מן הראוי שבמדינת ישראל, שהיא מדינה דמוקרטית המתגאה בחופש העיתונות שלה — אם כי לפעמים היא עושה זאת ככאב — יוסדר הדבר על-ידי חוק.

מובן שהחוק האמור להבטיח את סודיות מקורות המידע של העיתונאי לא צריך להיות טוטלי, כלומר אין צורך לומר: עיתונאי אינו חייב למסור את מקורות המידע הנכללים בפרסום

ומשמעות מהותיים, ומעשה עולה חמור שלגביו נדרש גילוי המקור. מאחר שאין אפשרות לעשות משפט צדק ללא קבלת המידע. במקרה כאמור יוכל בית-המשפט שלא להכיר בחיסיון של העד. ברוח זו ניסחתי את הצעת.

אני מבקש שהצעה זו, שהיא בשלה לדעת לדיון יסודי, אולי על-ידי הרחבתה, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני מעלה זאת דווקא עכשיו, כדי שהנושא, המצריך עיון ומחשבה והעמקה, יידון בוועדה בימים סוערים פחות, כפגרות, ולא בזמן המושב. שכן בזמן המושב אנו — כפי שגם אדוני היושב-ראש יודע — שטופים בדברים היומיומיים, ואין זמן להתעמק בנושאים בצורה יסודית. אני חושב, שכראי להתעמק בנושא הזה, ואולי לקבוע מסגרות נוספות ודברים נוספים.

העיקרון הזה חשוב, ואני מבקש גם משר המשפטים, המגלה פתיחות לחקיקה של חברי הכנסת, שיאפשר להעביר את החוק הזה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, וכה יהיה אפשר להתייחס לנושא ברצינות. הנושא ראוי לדיון יסודי, ואני חושב שהוא יסתם לקונה לא נאותה בחקיקה שלנו. במדינת ישראל הנאורה צריך חופש העיתונות על מגבלותיו להיות מעוגן בחוק.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לחבר הכנסת מרדכי ירושובסקי, אני מבקש משר המשפטים לעלות ולהשיב על הצעת החוק.

שר המשפטים א' שריר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כפי שהזכיר כאן חבר הכנסת ירושובסקי, בית-המשפט העליון קבע בפסק-דין מיום 7 באפריל 1987 בעניין בן-ציון ציטרין ויפעת נבו נגד בית-הדין המשמעתי של לשכת עורכי-הדין, שעל-פי הדין במדינת ישראל יש לבית-המשפט שיקול דעת שיטתי לתת חיסיון מסוים — ואני מדגיש, אף שפסק-דין זה לא הדגיש, את המלה "מסוים" — לעיתונאים, שלא לגלות בהליכים משפטיים את מקורות המידע, אשר שימשו כסיס לכחובותיהם בעיתונאים שהם עוכרים בהם.

כך פסק בית-המשפט, אף שהחוק הקיים היום בישראל אינו כולל הוראה מפורשת המעניקה חיסיון מיוחד לעיתונאים. בית-המשפט מצא, כי הוראות פקודת הראיות — ועוד מעט אומר כמה מלים בקשר לכך — המסדירות את עדותם של עורכי-דין, רופאים, פסיכולוגים או כוהני דת, ואינן מסדירות חיסיון עיתונאים, אין בהן הסדר שלילי, שיש בו כדי למנוע באופן ממצה את הזכאים לחיסיון, ולהוציא מכלל אלה את כל סוגי המקצועות שלא נמנו בהן.

פסיקת בית-המשפט העליון התבססה על תפיסתו החוקתית בדבר הצורך לבסס את חירות היסוד בישראל, וביניהן את חירות הביטוי ואת חופש העיתונות הנובע מחירות זו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, פסק-הדין של בית-המשפט העליון הוא בעל חשיבות רבה, שכן הוא קובע נתיים מסוימים שבהם עדיף העיקרון של חופש הביטוי מהעיקרון של החובה להעיד, שהוא אחד מאבני היסוד של ההליך המשפטי. האינטרסים האחרים, אשר את כולם יש ליישב עם ההגנה על מקורות המידע; הם עשית משפט צדק, מניעת עכריות, הימנעות מפגיעה בזולת על-ידי עוולה או מעשים חמורים נגד הסדר הציבורי. לפי קביעת בית-המשפט גם אלה הם אינטרסים חיוניים, אשר ללא שמירה נאותה עליהם אין קיום לחברה מתורבתת השומרת על כבוד האדם ועל זכויותיו.

עיתונאי, או את המקורות למידע שהגיע אליו. נקודה. אין זו הכוונה, וגם בית-המשפט העליון, שניתח את החוק וקבע את גבולות ההיתר והאיסור בתחום הזה, קבע במפורש באילו מקרים יש להגביל את החיסיון, ובאילו מקרים יכול בית-המשפט לחייב את העיתונאי לחשוף את מקורות המידע שלו.

היו"ר מ' כהן אבידב:

חבר הכנסת ירושובסקי, יש לי הצעה: הואיל ונוכחים כאן כל כך מעט חברי הכנסת, לצערי הגדול, ובוודאי מדובר פה רק בהצבעות על חוקים, אני מציע שלהבא כל ההצעות תנוסחנה בלשון — מי כעד ומי נגד. הגענו למצב כזה, ואני אומר את זה בכל הצער, אינני בא אליך בטענות, אבל עליך להבין אותי. תסתכל, יושבים פה ארבעה חברי הכנסת. בוא נצביע מי כעד ומי נגד ונעביר את הצעת החוק.

מרדכי ירושובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, ייחן מאור, שאם נשכלל את ההצעה של אדוני היושב-ראש, אני אשב בכיתי עם מחשב קטן, אלחץ הצעת חוק מספר ת"ק, שזה 500 — מי כעד, ואני נגד. אף אחד לא יהיה כמליאה, כל אחד ילחץ על כפתור, והמצב יגיע לכך שהעוזרים הפרלמנטריים ילחצו על כפתור, ואולי אחר-כך ידרשו העוזרים הפרלמנטרים תוספת והכול יהיה בסדר. אם לא רוצים להקשיב, אספר כמה בדיחות. אני מכין את הרמז של אדוני היושב-ראש —

היו"ר מ' כהן אבידב:

הזמן שלך עור לא תם.

מרדכי ירושובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני יודע, אבל אני מוכן לקצר, ואני מוכן לקבל עלי את הבקשה לקצר. המטרה שלי אינה לנאום כאן — לפעמים מטרתו היא בהחלט לנאום ולהשמיע את דברי — ואני רוצה להגיע לתכלית. אני גם לא אקרא את ההצעה, מפני שהיא פשוטה ומתוחתת לפני כל החברים הנמצאים כאן, והם יכולים לעיין בה. אני רק רוצה לקרוא קטע קטן אחד מפסק-הדין, מההחלטה, ולומר שלמעשה נוסח ההצעה הוא ברוח הדברים שנאמרו על-ידי בית-המשפט.

שבה רייס (המערך):

של מי פסק-הדין?

מרדכי ירושובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

פסק-הדין הוא של בית-המשפט העליון.

שבה רייס (המערך):

של איזה שופט?

מרדכי ירושובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

הוא ניתן על-ידי השופט שמגר, כהחלטה על ערעור על החלטת בית-המשפט המשמעתי של לשכת עורכי-הדין. זאת אומרת, שההחלטה הייתה בבית-המשפט העליון — אם אמרתי בג"ץ, אני מתקן, אני מודה על ההערה. זה היה ערעור על החלטת בית-הדין המשמעתי של לשכת עורכי-הדין. ההחלטה ניתנה לא לפני הרבה זמן, כמאי 1986. כפי שאמרתי, פסק נשאר בית-המשפט העליון השופט שמגר את פסק-הדין, המסתמך על פסק-דין של בית-המשפט העליון, והוא אומר: "בשל כך אין זה מתיישב עם שמירת מעמדה של הזכות, כי עיתונאי ייאלץ לגלות מקורות מידע בשל כל מעשה אך ורק מאחר שהוא מוגדר כעבירה, ויהיה זה, למשל, עיון קל ערך או אולי אף עבירה, אשר על-פי מהותה נושאת עמה אחריות דווקאית. נושא מהותי פירושו כי מדובר בפשע או בעוון בעלי תוצאות

— הצעת חוק לחיקון פקודת הראיות (חיסיון עיתונאי) —
 חוברת ל"ד, ישיבה שמי"ו

מרחיכה את החיסיון ומכופפת את עקרונות עשיית הצדק מעבר למה שאולי מתבקש לצורך הגנה על עקרון חופש הביטוי.

שנית, ההצעה אינה נותנת תשובה ברורה לחלות העיקרון — על מי הוא חל, מיהו העיתונאי הנהנה מן החיסיון? האם נבטיח את העיקרון רק לאנשי מקצוע העיתונות, וכיצד נגדירים אם הם נעדרו רשיון מקצועי? האם הוא חל רק על אנשים העובדים באופן קבוע בעיתון, או אולי הוא צריך לחול על כל מי ששולח ידו בכתיבה או מתבטא בדרך אחרת באמצעי החקשורת ומפרה את הציבור במידע?

שלישית, ההצעה אינה נותנת תשובה ברורה על היחס שבין החיסיון המוצע לעיתונאים לבין החסינות הקבועים היום בפקודת הראיות, הבאים גם הם לסיג את הכלל החשוב של החובה להעיד. האם נקבע לענין חסיון העיתונאים כללים שונים מאלה הקבועים היום בחוק להגנת היחסים שבין הציבור לבין עורכי־דין, רופאים, פסיכולוגים או אנשי דת?

הי"ד מ' כהן אבידב:

אדוני השר, אני חייב להזכיר לך, שיש לך גם כן רק עשר דקות. עם כל הכבוד והרצון הטוב, זה המצב.

שר המשפטים א' שריר:

עוד דקותיים ואני מסיים, אדוני היושב־ראש.

שאלה נוספת, שיש לתת עליה את הדעת — האם החיסיון יחול על גילוי מקורות המידע או גם על המידע עצמו?

אדוני היושב־ראש, כפי שאתה רואה, אלה שאלות מסובכות מאוד ומעמיקות מאוד. משרד המשפטים עוסק עתה בהצעת חוק ראיות חדש ומקיף, שיעסוק בין השאר גם בנושא החסינות מעדות ויביא בוודאי בחשבון את פסיקת בית־המשפט. הנושא מצריך לימוד ובדיקה מעמיקים, ואני מציע לתת לעוסקים במלאכה במשרד המשפטים את הזמן הדרוש לליבון ולבידור הראויים לסוגיה חשובה זו.

מאחר שאין מדובר בנושא בעל חשיבות חקיקתית דחופה ומיידית, הרי עתה, משהובטח העיקרון גופו בפסיקת בית־המשפט העליון, אני חושב שראוי שהנושא יידון במתינות וכישיב הדעת במשרד המשפטים, ולאחר בדיקה וראייה כוללת ומקיפה, יובא לנכנסת לחקיקה.

אני מציע לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי להסתפק בדברי חשובתי, מאחר שיש בהם הבטחה בצדה של הכרת הנושא, וכאשר יובא הנושא לנכנסת על־ידי משרד המשפטים, תינתן אפשרות לחבר הכנסת וירשובסקי ולחברי כנסת אחרים להביע את דעתם, להתייחס, להצביע ולהכריע לפי מה שימצאו לנכון.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב־ראש, אפשר לשאול את השר שאלה?

הי"ד מ' כהן אבידב:

בבקשה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני השר, האם אתה יכול להעריך את פרק הזמן? אני מבין, שמשרד המשפטים רוצה לשבת על המדוכה, גם אני לא ממהר עד כדי כך, וממילא יש פגרה, אבל הייתי רוצה לדעת אם אתה יכול להעריך כמה זמן ייקח הדבר, כי אם הוא יהיה קשור בחוק דיני הראיות החדש, הרי זה פרויקט לשנים ונראה לי, שהוא יידחה לזמן רב; והואיל וזו ממילא קריאה טרומית, אני מציע, שהצעת החוק תועבר לוועדה, ונאחזנו לא נקדם אותה עד שנקבל את עמדת משרד המשפטים בסוגיה הכוללת או בנושא הספציפי הזה.

על החובה להעיד אמר בית־המשפט: "אין גם לשכוח כי החובה להעיד היא אחת מאבני היסוד של ההליך המשפטי. בלעדיו יהפוך ההליך מביור על יסוד כל המידע הרלבנטי, לאיסוף אקראי של נתונים מפי אלה המוכנים לנדבם מרצון". משמע, שהאיון בין האינטרס הציבורי, שייצגה צדק בריבוי של פרט אחד עם רעהו או במחלוקת בין הפרט לרשות, ובין האינטרס שכקיומה של חירות מרכזית כחירות הביטוי, מחייב שהחיסיון העיתונאי לא יהיה מוחלט, אלא כפוף למבחנים ולסייגים, שיבטיחו כי ניתן יהיה לחייב עיתונאים למסור מידע על מקורותיהם, כשהדבר חיוני ובעל חשיבות לעשיית צדק בנושא מהותי.

אדוני היושב־ראש, הצעת החוק שהביא חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי באה להלביש את פסיקת בית־המשפט העליון בענין חסיון עיתונאים בלבוש חקיקתי, והיא מבקשת לקבוע את הסייגים שבכדור. השאלות הבסיסיות הנשאלות בקשר להצעה זו הן שתיים: האחת, האם עתה, אחרי שפסק בית־המשפט מה שפסק — יש לנו צורך לחוקק את החוק בנושא זה? השנייה, האם ההסדר המוצע על־ידי חבר הכנסת וירשובסקי אכן נותן ביטוי לעיקרון ולסייגיו בדרך הטובה ביותר להגשמתו?

שבח וייס (המערך):

יש תקדים — —

שר המשפטים א' שריר:

חבר הכנסת הפרופסור שבח וייס, זוהי השאלה שאני מעלה: האם לאחר שבית־המשפט העליון קבע מה שקבע, ולאור הפרקטיקה במציאות היומית שלנו — האם אנחנו צריכים לחוקק את החוק או להסתפק בכך, שהקביעה שקבע בית־המשפט העליון תהיה קביעה מנחה בהתנהגות היומיומית שלנו, והאם יש מקרים שאנחנו צריכים לטפל בהם היום, כי הפרובלמטיקה שהם מעלים טופחת על פנינו?

אדוני היושב־ראש, כפי שאמרתי, השאלה אינה פשוטה ואינה קלה. לא הרחבתי את הדיבור בהבאת ציטוטים מפסק־דינו של בית־המשפט העליון, אלא כדי להראות את חשיבות האינטרסים המתנגשים ואת מידת הזהירות שאנו חייבים לנקוט בגיבוש הסדר חקיקתי, הבא לבסס איוון בין שני עניינים חשובים אלה, תוך פגיעה באתד מהם, כי ודאי אחד מהאינטרסים ייפגע.

בית־המשפט העליון, בקובעו את העקרונות המנחים, הסתמך על חוק אנגלי ועל פסיקה אמריקנית. אנחנו טרחנו ללמוד את הפסיקה הזאת במשרד המשפטים, ומהסקירה עצמה עולים הקשיים שבמציאת נקודת האיוון הראויה. עובדה היא, שסוגיה זו מצאלה תשובה חקיקתית רק בחלק מארצות העולם התרבותי, ואילו באחרות היא מוסדרת בפסיקה ונבנית מתוך התייחסות קונקרטית לכל מקרה לגופו. אין זה מסוג ההסדרים, שניתן לומר עליהם, כי כל המדינות בנות־התרבות כבר כללו אותן, את פרטיו ואת סייגיו בספר החוקים שלהן כדבר דבור על אופניו.

קביעה בעניין זה מחייבת לימוד משקלו ותכליתו של כל אחד מהאינטרסים הנוכחים, והבנת הנוק הכרוך בפגיעה באינטרס זה או אחר. זאת, על בסיס מאפייניה וצרכיה המיוחדים של חברתנו.

הצעתו של חבר הכנסת וירשובסקי מעוררת כמה שאלות נוספות. ראשית, אין היא נותנת ביטוי מלא לכללים המסייגים את החיסיון, כפי שקבע אותם בית־המשפט העליון. בכך היא

שהכוונה היא להביא לידי סיום של פרק הראיות בזמן סביר, בתוך חצי-שנה — שנה, ואני מקווה שאיני טועה כאן בהערכת. נושא זה הוא נושא חשוב בהחלט, יש כוונה להתייחס אליו בצורה רצינית ולא אגב אורחא. לכן, אני מציע לתת לנו את פרק הזמן הזה כדי שנביא דבר מושלם, עד כמה שהצוות המקצועי והמיומן של משרד המשפטים יוכל לעשות זאת, ואז תוכל הכנסת לעסוק בסוגיה, לדון ולהחליט בה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אין לי ברירה, אלא לקבל את ההצעה.

הי"ר מ' כהן אבידב:

תודה לשר המשפטים. אני מבין, חבר הכנסת וירשובסקי, שאתה מסכים לדברי הסיכום של שר המשפטים.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אני מסכים — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מאונס.

הי"ר מ' כהן אבידב:

הדבר נרשם בפרוטוקול, ובודאי תהיה הזדמנות לזרז את משרד המשפטים בנושא הזה.

לכן, אם הייתי יכול לקבל תשובה — לא הייתי מתנגד שהנושא ייבחן שנית, אבל לא הייתי רוצה להסתפק בהבטחה כללית, שבדוקים את העניין במסגרת דיני הראיות, כי אנחנו יודעים כמה זמן נמשכות הבדיקות הללו.

שר המשפטים א' שריר:

חבר הכנסת וירשובסקי, ברשותך, אדוני היושב-ראש, איני רוצה לנקוב כאן מעל הבמה בפרק זמן מסוים, ואחר-כך אולי נמצא שאיננו יכולים לעמוד בו.

שנית, איני חושב שמן הראוי לדון בנושא זה בכנסת ובמשרד המשפטים באופן מקביל.

שלישית, אני מעז לומר, ואני מקווה שתתמוך בדברי, שיש לך אמון בצוות המקצועי של משרד המשפטים.

שבח וייס (המערך):

אולי בכנסת הזאת, כי ייתכן שבכנסת הבאה "שינוי" לא תהיה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

שר המשפטים א' שריר:

הרשה לי, חבר הכנסת וירשובסקי, אני יכול לומר כאן,

יא. הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבורי, התשמ"ז — 1987*

(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)

כולנו מכירים את הסיפור של שלושת קציני שירות כתי"ה-סוהר, ואת הגיהינום שהם עברו רק בשל תלונתם; תלונתם נמצאה צודקת ותוצאותיה הכריאו בסיכומי של דבר את שירות כתי"ה-סוהר בצורה משמעותית. האמינו לי, קראתי כל מלה ועקבתי אחרי מה שעברה דבי שגיא, וכאילו אינני ולחצים היא היתה נתונה. אותו דבר לגבי שני הקצינים האחרים.

כולנו יודעים, מה עבר מר יצחק כהן העובד כמכבי-האש בחולון: שנתיים וחצי של התעללות, הרס משפחה, פגיעה בילדים, ובסופו של דבר מצא בית-המשפט, שתלונתו היתה צודקת לחלוטין. עד היום אדם זה אינו משוקם וכבודו נרמס, אף שכל תלונותיו נמצאו צודקות.

יש פרשייה הנחקרת ממש בימים אלה. אני מכיר כל פרט ופרט בה, אדוני השר. בבית-חולים עלי-שם הלל יפה העז אדם בשם מנחם תנוכיבי להתלונן. תאמין לי, הוא עשה את כל מה שצריך: הלך כחשאי לשרת הכריאות, דיבר אתה בארבע עיניים, התלונן בצניעות המקובלים, קיבל חיסיון והגנה. היום אני כבר יכול לומר לך, שיש ממצאים חמורים של הוועדה שהקימו השרה והמטרה. האדם נרדף.

יש פרשייה נוספת, ובה איסיים לספר על פרשיות. כ"סולכור" יש פקידה אחת שהעזה להתלונן על מעשי שחיתות. מס ההכנסה וירא כל תלונה שהגישה, ואף נתן לה פיצוי כספי על התלוננת. היא פוטרה ממקום עבודתה, מחעללים בה, רודפים אותה היום במקום עבודתה החדש. מה היה שכרה מלבד התעללות וסבל, מה היא קיבלה?

כאילו צורה אנחנו מעודדים היום, אדוני השר, אדם להתלונן על מעשי שחיתות שהוא מגלה, כשהוא רואה ממש

הי"ר מ' כהן אבידב:
ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק מס' תכ"ח: הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבורי — מאת חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, אני מתכבד להציע מעל דוכן זה את הצעת החוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבורי.

אני מבקש לומר כבר בראשית הדברים: בשירות הציבורי כמדינת ישראל עובדים עשרות ומאות אלפי אנשים ישרים והגונים, העושים מלאכה קשה וגאמנה. אם הצעת חוק זו נועדה לסייע, הרי היא נועדה לשתי מטרות: ראשית, לסייע להפיכת החברה הישראלית למוסרית יותר, נאורה יותר וצודקת יותר. שנית, להגן על דמותם של אלפי אנשים העובדים בשירות הציבורי, שמיעוט קטן מאוד ובהחלט סוטה וחריג עלול להדביק להם תווית שאינה מגיעה להם.

אני מתכבד לומר, שהצעת חוק זו באה להשלים את החוק שהתקבל ביוזמתו של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. חוק זה הסמיך את מבקר המדינה לסייע לאנשים החושפים מעשי שחיתות ומינהל בלתי תקין ולהגן עליהם מפני כל פגיעה בעבודתם, קל-יחומר מפני פטוריהם. אדוני השר, עובדה היא שחוק זו אומנם קידם את המצב, אך לא מנע את שרשרת ההתעללות, שהמתלוננים עוברים כמשרדיהם.

הלוא אנחנו מכירים את המציאות. במצב הדברים הנוכחי, אדם החושף מעשה או מגלה מעשה שיש בו חריגה או שחיתות הופך לעתים קרובות — לא תמיד — לקורבן, וסובל סבל קשה ביותר אפילו הוא נשאר במקום עבודתו.

איש לא יחלוק על כך שעובר ציבור החושף מעשי שחיתות בגוף שבו ועוד ראוי לכרכה ולחודה על גילוי אורחות טובה. מכאן ועד לעידוד של עובדי ציבור להגיש תלונות — בכל הכבוד, חבר הכנסת רן כהן — רחוקה הדרך. ולא משום הדופי שהוטל בעבר במלשינות ובמלשינים.

בשנת 1980. מינה שר המשפטים דאז, שמואל תמיר, זיכרונו לברכה, ועדה שכראשה עמד עורך-דין משה כן-זאב. היועץ המשפטי לממשלה לשעבר, וחבריה היו: שלמה גוברמן ממשד המשפטים; חנה הירש מהמשטרה; עורך-דין ישראל פיקל; ד"ר אברהם פרידמן. נציב שירות המדינה לשעבר; ופרופסור אמנון רובינשטיין. הוועדה הוקמה לעניין הגנה על עובדי ציבור החושפים מעשי שחיתות. והיא כוננה בעקבות הצעת חוק שהגיש באותו עניין חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

כך כתבה הוועדה, בין השאר, בדוח שהגישה — אדוני היושב-ראש, אני מצטט מדוח הוועדה: "הוועדה בחנה היבטים שונים של הנושא והגיעה למסקנה כי אכן קיים חשש מהתנכלות לעובד ציבור החושף ליקויים מינהליים או מעשי שחיתות. מכל מקום — עובדי ציבור עלולים להימנע מלהתריע על תופעות שליליות מחשש שייפגעו זכויותיהם כתוצאה מכך. הוועדה סבורה כי יש להכביד הגנה נאותה מפני התנכלות כזאת. עצם קיומה של הגנה כזאת עשוי כשלעצמו להרתיע יסיון של התנכלות. עם זאת, נראה לוועדה כי מן ההכרח גם להגן על המינהל הציבורי מפני עובדים אשר עלולים לנצל לעליה את ההגנה המוצעת, על-ידי הטחת האשמות בלתי מבוססות מתוך מניעים של יתרונות או נקמות. ואכן, הוכח בעבר שהיו מקרים כאלה. קיים גם חשש שעובד, שעומדים אקוט נגדו אמצעים מינהליים או משמעתיים בשל אי-כוש או בשל התנהגות לקויה — יעלה האשמות-שווא כלפי עובדים ביחידתו כדי לזכות בהגנה המוצעת".

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רן כהן, בעקבות הדוח הגישה הממשלה הצעה לחקיקה, והכנסת אכן תיקנה את חוק מבקר המדינה על-ידי הוספת סעיפים 445 עד 445 לחוק, ולפיהם הוסמן נציב תלונות הציבור להושיט סעד לעובד ציבור שהתלונן על שהתנכלו לו כתגובה על כך שחשף מעשי שחיתות בגוף שבו ועוד. אף הסעד יינתן, בדרך כלל, רק לעובד שהודיע על מעשי השחיתות "בתום לב ועל-פי נהלים חקיינים". הכוונה היא לכך שאם העובד רץ לאמצעי החקשורת עם התגלית שלו, במקום למסור את המידע שבידו לרשויות המוסמכות לכך — אין לו, בדרך כלל, לבוא ולבקש הגנה אם כתוצאה מן הפומביות הבלתי חקיינה נוצר מצב שבו נפגעו ללא חקנה יחסי האנוש ביחידה.

הנה כי כן, הנושא רגיש, רבגוני. הסממה של עידוד עובדי ציבור להתלונן על מעשי שחיתות, כפי שמציע חבר הכנסת הנכבד, עלולה לגרום כתנאים מסוימים נוק יותר מאשר תועלת. לכן, המטרה של החוק המוצע אינה ראויה, לצערי, לתמיכה.

בדברי החסבר להצעת החוק קובע חבר הכנסת רן כהן, כי "הצורך בחוק נובע — — כאשר הממסד ניסה להתנכל לעובדי ציבור שכל רצונם היה לחשוף מעשי שחיתות ולגלות אורחות טובה, ואשר תלונותיהם נמצאו צודקות". אינני יודע, אדוני היושב-ראש, מהו "הממסד". אין לממשלה הזאת, ולא היתה לקודמותיה, מדיניות של התנכלות לעובדי ציבור החושפים מעשי שחיתות. אינני חושב שיש משהו בבית שיאשים בכך את הממשלה, או ממשלות קודמות. נהפוך הוא, הממשלה היא שהגישה ב־1981 את ההצעה לתיקון חוק מבקר המדינה, והיא נאמנה לכל אות כסעיפים שמטרתם להגן על עובדי ציבור החושפים מעשי שחיתות.

נגד עיניו את הדוגמאות, שבעקבותיהן הוא הולך להתלונן, אם הוא רואה מה צפוי לו בעקבות תלונתו — האם עליו לעבור שכעת מדורי הגיהינום, לעבור את השרשרת הזאת של הסבל?

אני רוצה להרגיש, אדוני השר, שבהצעת החוק שלי — אבקש מאוד שחשים לב לפני שאתה עולה להשיב — אני מבחין הבחנה חותכת וחדה בין אנשים שתלונותיהם נמצאו צודקות לבין אנשים שהגישו תלונות שווא. כי אינני רוצה לעודד תלונות שווא. ההיפך הגמור הוא הנכון, אני רוצה ליצור מצב, שבו יהיה עידוד להתלונן רק כשהתלונה צודקת. לראיה אני אומר: תעודת ההוקרה ניתנת רק לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה או בית-המשפט או מבקר המדינה הכירו בכך, שהתלונה שהוגשה אכן היתה תלונה נכונה ומוכחת כשיעור שאין למעלה ממנו. רק במקרה כזה יקבל אדם אותה תעודת ההוקרה.

הלא, אדוני השר, מה אפשר באמת לתת לאדם שעבר את כל הסבל הזה? אני מתנגד להטבה כספית, אני מתנגד לטובות הנהא. איני רוצה ליצור מצב, שבו יהיה משום עידוד הניסיון להרוויח רווחים מופלגים על-חשבון הדאגה לטוהר המידות. בסך הכול אני מבקש, אדוני השר, שאדם כזה שכבודו נרמס, שמשפחתו נפגעה וסביבתו נפגעה, יקבל מידי המדינה, השואפת לטוהר המידות — כך אני מקווה — תעודת ההוקרה לאחר שביח-המשפט, היועץ המשפטי לממשלה או מבקר המדינה הכירו בתלונתו כתלונה צודקת.

אדוני השר, התארחתי אך לפני שבועות אחדים אצל נשיא המדינה, והוא הפליג בשבחים, ובצדק, על הנושא של "אות המתנרב". אפשר היה לשאול: לשם מה "אות המתנרב"? לאיזו מטרה הוא ניתן? הרי אדם שמתנרב — מתנרב שלא על-מנת לקבל פרס ושלא על-מנת לקבל טובת הנהא. הנשיא הסביר את כל שרשרת ההטבות לחברה ש"אות המתנרב" יצר, ובצדק, כמדינת ישראל במשך 14 שנה.

כל מה שאני מבקש, אדוני השר, הוא שנהיה מסוגלים לעודד בדרך זו תהליך כלשהו, לפתוח בהליך כלשהו שיעזור לאנשים הללו להתגבר על מה שקורה להם, וגם לעודד את החברה להתקדם בהתאם לכך.

אם תימצא דרך טובה יותר להביא את הרבר הזה לידי ביטוי, אהיה הראשון לכבד לך. אבל כרגע זה לא קיים. אם יעבור העניין לטיפול רציני בחקיקה, אפשר יהיה כמובן להעלות כל דבר נוסף, תודה רבה.

היז"ר מ' כהן אבידב:

לאיזו ועדה אתה מציע להעביר את הצעת החוק הזאת?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אקבל כל ועדה שהשר ימליץ עליה, או לחלופין, תקבע ועדת הכנסת את הוועדה. אני מניח שהצעת החוק צריכה להידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אבל אני אינני משפטן, ואשאל את חברתי, חברת הכנסת שולמית אלוני.

היז"ר מ' כהן אבידב:

אני מודה לך, חבר הכנסת רן כהן. אני מומין את שר המשפטים להשיב.

שר המשפטים א' שרי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטרת החוק המוצע הוסברה על-ידי המציע הנכבד בדברי החסבר כולקמן: "לעודד עובדי ציבור להתלונן על מעשי שחיתות או מעשים אחרים כשירות הציבור הנוגעים בטוהר המידות".

הואיל והנושא מוסדר כיום בחקיקה, כפונקציה מיוחדת ומסוימת, ואני משוכנע שכולנו מכירים ומקירים אותה, אני סבור שאין צורך בחוק נוסף.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

איוז הכרה מקבל אדם כאשר הוא מעביר את הדברים לפי התקנות, לא בניגוד לתקנות?

שר המשפטים א' שריר:

הכר הכנסת רן כהן, הכרה במעשה של אזרחות טובה היא, לעניות דעתי, ככך שהפגם שעליו הצביעו בא על חיקונו. הרי כולנו מעוניינים בחברה נאמנה, ראויה, תקינה, ועצם חיקונו של פגם הוא שכרו של כל אחד מאתנו, גם של זה שהצביע והתלונן על כך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

האם אסור להוקיר אותו על העובדה שגם לך שהמינהל הציבורי הפך להיות תקין יותר?

שר המשפטים א' שריר:

אני אשתמש פה במלה שאחה השתמשת בה — ממסד — ואציע שלא ליצור מסדר של הנושא. אני משוכנע ככך שבעצם העובדה שהמונים עליו כיתירתו, והציבור כולו, יראו שלתלונתו היה צידוק והיתה חקנה לכך. יש משום מתן אות הכבוד הנעלה ביותר אדם ללבוש על דש כגדו.

משום כך, איוזי היושב-ראש, מתוך הכרה בכך שאין צורך בחוק נוסף והנושא מוסדר, אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום, או אולי יסתפק חבר הכנסת רן כהן בדברי תשובתי.

היו"ר מ' כהן אבידב:

תודה לשר המשפטים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הסדה היא הכלימה הגדולה ביותר.

היו"ר מ' כהן אבידב:
חבר הכנסת רן כהן, אני שואל אותך: האם אתה מוכן להסתפק בדברי השר, או שמא אתה רוצה להשיב, או משהו אחר?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני לא מוכן להסתפק בדברי השר.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אתה רוצה להשיב? וכוחך להשיב.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא.

היו"ר מ' כהן אבידב:

אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר מ' כהן אבידב:

את לא יכולה, רק המציע יכול להשיב. זו הצעת חוק, לא הצעה לסדר-היום.

חברי הכנסת, אני מעמיד את הנושא להצבעה.

ה צ כ ע ה

כעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — מיעוט

כעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום של הכנסת — רוב

ההצעה להסיר את הצעת החוק לעידוד טוהר

המידות בשירות הציבורי, התשמ"ז — 1987,

מסדר-היום של הכנסת נחקקה.

יב. הצעה לסדר-היום

הפגיעה בבית-העלמין העתיק בקיסריה על-ידי חפירות ארכיאולוגיות

יהודים גרו במקום הזה במשך תקופות ארוכות. ידוע שגם רבותינו האמוראים חיו בקיסריה. לפי דבריו של פרופסור שאול ליברמן ז"ל, הירושלמי על סדר נזיקין חובר גם הוא בקיסריה.

אני רוצה שיהיה ברור, שאני בעד חפירות ארכיאולוגיות, החושפות את העבר שלנו בארץ, ובל יוצג הנושא כצורה מסולפת, כאילו אנתנו מתנגדים לחפירות ארכיאולוגיות. התנגדותנו היא לפגיעה בקברים. הייתי רוצה שכל אחד ישווה לנגד עיניו איך היה מתייחס אל העניין אילו ראה שפוגעים, חלילה, בקברי הוריו ויקיריו האישיים.

כפי שאמרתי, אין כל ספק בכך שבקיסריה היה יישוב יהודי, קראו את ספרו של ד"ר משה גיל על ארץ-ישראל בתקופה הערבית הראשונה, בשנים 639 — 1099. הוא קובע שבחקופה זו היה בקיסריה יישוב יהודי. המומחים יכולים גם להבחין לפי צורת הקברים שהם קברי יהודים.

אולם חשוב מאוד שנקבע, כי על-פי ההלכה היהודית ועל-פי דרכי ימינו, ידענו כל הדורות שיהודים הקפידו לנהוג כבוד גם בלא-יהודים ולהביאם לקבורה. ארשה לעצמי לצטט ממה שנאמר בשמואל ב', פרק ח', פסוק י"ג: "ויעש דוד שם בשבו מהכותו את אדם בגיא מלח שמונה עשר אלף". ורשיי

היו"ר מ' כהן אבידב:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6075, בנושא: הפגיעה בבית-העלמין העתיק בקיסריה על-ידי חפירות ארכיאולוגיות — מאת חבר הכנסת מנחם פרוש, בבקשה, אדוני.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין לי ספק בכך, שכל אחד מחברי הכנסת שיש בו רגש מינימלי לגבי משמעותם של קבר, קברים או בית-קברות כלשהו — על אחת כמה בית-קברות עתיק כלשהו, ועל אחת כמה וכמה בית-קברות יהודי עתיק — מתקומם ומודעוץ מההסתערות של הקבוצה מתוך-לארץ, כראשותו של פרופסור כול מאוניברסיטת ניר-ג'רסי, על בית-העלמין בקיסריה. הם הסתערו בצורה רצחנית, הוציאו עצמות בבזיון משוער, התעללו בגולגולות שלמות שנתגלו; וכך, זה ימים, הם מתחילים קברי קדמונים בבית-העלמין היהודי העתיק בקיסריה, הורסים אותו הרס ונדלי.

הקברים בקיסריה עתיקים מאוד, בנויים שורות-שורות, סדר הקבורה נראה מכוון מתאים למנהג קברי ישראל,

שלטון של מדינה יהודית, ירשה לעצמו מי שמייצג את מדינת ישראל לתת יד להתעללות בקברי קדמונים?

הקשיבו מה שקורה בקיסריה: הגיעה קבוצה בראשותו של פרופסור רוברט ג' בול מאוניברסיטת דרו בעיר מדיסון שבמדינת ניו-ג'רסי, אוניברסיטה אשר נשיאה הוא ד"ר פול הרדן. וכך כותב אלי הרב זאב ברלין, מראשי "אתרא קדישא": בקיסריה העתיקה גילינו בימים האחרונים חילול מכהיל של קברים עתיקים, מחזה מזוועה של קברים חצויים שמתוכנס מבצבצים חלקי גולגולות ועצמות אדם. הרב זאב ברלין ממשיך וכותב: מסרו לי שכאחד הקברים ראו יתר המחזיקה חבל, סימן תקוע של הארכיאולוגים. הקשיבו איפה היא תקועה — היא לעצמו, אילו היה רואה כיור גופת אביו או אמו, האם היה מחרש?

כשנתגלתה שערוריית כית-הקברות בקיסריה, אמר ראש הקבוצה פרופסור בול, שאם יקבל הודעה מהרב הראשי, שאומנם זה בית-קברות — יפסיקו לפגוע בבית-הקברות. והרב הראשי, הגאון הראשון לציון הרב מרדכי אליהו שליט"א, פנה במכתב לפרופסור בול, שאכן קיים חשש שלפניו קברי ישראל. אולם, לצערנו, קיבל פרופסור בול עידוד — ואחם יודעים ממי? מאגף העתיקות — והוא המשיך לפגוע בקברים.

רכנים אישי ציבור מפורסמים פנו בפניות מרגשות לנשיא האוניברסיטה בניו-ג'רסי, פרופסור הרדן, גם אני שוהחתי ארוכות עם פרופסור פול הרדן. פרופסור הרדן פנה לפרופסור בול והורה לו להפסיק את ההתעללות בקברים בקיסריה. לתדהמתנו, זה לא הועיל. נשיא האוניברסיטה, פרופסור פול הרדן, הודיע לראש קבוצת החוקרים, פרופסור בול, שהוא מפטר אותו מתפקידו באוניברסיטה. ומעניין שגם זה לא הועיל. פרופסור בול וקבוצתו ממשיכים להרוס ללא רחמים, בכשיל ובלפות פוגעים בקברים —

היזיר ח' גרוסמן:

אני מבקשת לסיים.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

אני מסיים. — עצמות נזרקות בבזיון משורע. ומי מעודד אותם? מי עומד מאחוריהם? אנשי אגף העתיקות של משרד החינוך.

התמונה בקיסריה נוראה ומבישה. בושה תכסה פנינו והלב מתפלץ לראות כאילו אכזריות עומדים גרים צעירים וחופרים הורסים ומתעללים בקברי קדמונים, והם מוקפים בחבלים ובמשמרות של כ-150 שוטרים, ואלה אשר לבם נקע למראה בזיו קברי קדמונים לא יוכלו לגשת אליהם.

היזיר ח' גרוסמן:

לא, לא, אני מצטערת.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

עוד משפט אחד.

היזיר ח' גרוסמן:

עוד משפט אחד, בכקשה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

משרד החינוך והמשרדה מתעלמים מהסעיף הברור בתוק דיני עונשין (פגיעות ברגשי רח ומסורת), אשר אומר: "הנכנס שלא ברשות למקום פולחן או קבורה או למקום שיחוד לצורכי לווית המת או לשמירת עצמותיו של מת, או נוהג כמת שלא ככבוד, או גורם הפרעה לאנשים שנחלקו ללויית המת, דינו מאסר שלוש שנים".

אומר: שקבר את ההרוגים שהרג באדם הוא — כך אומר רש"י — שם טוב לישראל שקוברין את אויביהם. מעניין לצטט גם מה קובע הרמב"ם. אני מצטט מהרמב"ם, סוף פרק י', הלכות מלכים: חכמים ציוו לבקר חוליהם של הגויים ולקבור מתיהם עם מתי ישראל ולפרנס עניהם בכל עניי ישראל מפני דרכי שלום. הרי נאמר: טוב השם לכל ורחמיו על כל מעשיו. ונאמר: דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

כיוון שכן, אין אנו מקבלים את הטענה, כאילו בקיסריה יש כית-קברות לא-יהודי. אל לנו לשכוח חומרת הדברים שנאמרו על-ידי ראש אגף העתיקות, כאילו מאחר שזה בית-קברות לא-יהודי, אפשר להרוס ולהתעלל בקברים ובאלה שנקברו בקברים אלה. כשאנו פוגים אל הפולנים בפולניה — וכימים אלה נמצאת שם משלחת של "אגודת ישראל" העולמית ועוד חוגים נכבדים אחרים — ומבקשים שהפולנים לא יפגעו בכתי-הקברות, איך נישא פנינו אליהם? מה נענה להם כאשר כאן, במדינת ישראל, מכריז דובר רשמי, איש אגף העתיקות של משרד החינוך והממשלה, שמוחזר לחלל ולהרוס קברים לא-יהודיים? הרי חייבים אנו להבין את ההשלכות החמורות שהתיעה להרוס הקברים, בין שאלה קברים יהודיים ובין שאין אלה קברים יהודיים, כפי שהם טוענים.

אני חייב לציין בהערכה רבה הדברים ששודרו אתמול ב"גלי צה"ל", ואני מחכוון לריאיון עם הארכיאולוג מר מאיר בן-דב, חבל שבומני המצומצם לא אוכל לצטט מדבריו, שהתייחסו להשלכות שיהיו להרוס הקברים. ולא משנה — כך הוא אומר — אם זה קבר של לא-יהודי. איך אנחנו יכולים להסביר בפולניה, אומר מר מאיר בן-דב, שאכן מותר לחפור כתי-קברות או לפנות אותם, להעפף אותם ולסלק אותם, כי אין שם יהודים? הארכיאולוג מאיר בן-דב מציין את הרגישות שאנו מגלים לעצמות של חללי צה"ל, כמה מאמצים משקיע צה"ל בחפוש עצמות חללי צה"ל, ומוכיח גם איך אנחנו מתרגשים כאשר מגיעה אלינו ידיעה על חילול בית-קברות באיזה מקום בחוץ-לארץ. ידיעות כאלה מעוררות אצלנו סערה גדולה.

הארכיאולוג בן-דב מודה בצדקת הטענות שהיו בעבר לראשי "אתרא קדישא", שלא באים אל כל החפירות ואל כל המקומות. הם באים, כנראה, רק לאותם מקומות שבהם יש אבן כית-קברות. וכך הוא גם קובע בחתולטיות, שכעיר דוד היה בית-קברות. הארכיאולוג בן-דב עמד בדבריו על הצורך לבוא לידי הבנה עם אנשי "אתרא קדישא", כי, לדבריו, יש שם אנשים קשובים. מר בן-דב מדגיש, שעם ישראל מגלה הרכה יחס ומקדיש הרכה זמן לנושא המתים, ומוכיח רגישות רבה לחילול כתי-קברות בחוץ-לארץ. אפילו במקומות נידחים.

מצער מאוד מאוד שראש אגף העתיקות, מר אבי איתן, הכריז שאין אנו מתייחסים לשאלה אם זה בית-קברות. הדבר הקובע הוא רק אם זה חשוב לחקר העבר של הארץ. מר אבי איתן מתעלם בכחזרתו מסעיף 172 לחוק דיני העונשין. חמורה מאוד גישתו של ראש אגף העתיקות, שהוא הריש לכל מרעין כשיש, בכל הסערות המתעוררות, כאשר מסתערים על קברים ובאכזריות מתעללים בגופות ובצממות של נוחי נפש. הוא פוגע עמוקות באחד מיסודות אמונתנו — היות גופו של האדם כנרתיק לספר תורה.

דורות על דורות היו בארצנו גדולי מאורי ישראל. כמשך דורות שאפו כל אלה שלא יכו לעלות בחייהם לארץ ולחיות בה, שעצמותיהם תובאנה לקבורה בארץ הקודש. מי היה מעלה אי-פעם על דעתו שדווקא כאשר נחיה כאן, בארץ הקודש, תחת

היו"ר ח' גרוסמן:
סליחה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה. הצעה אחרת לחבר הכנסת רן כהן.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אני שואל, היכן החוק ומי שומר על החוק?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, וזה משלושה נימוקים.

היו"ר ח' גרוסמן:
סליחה.

אורה נמיר (המערך):

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אני קורא לכנסת להרים קולה ולבקש להפסיק מייד את ההתעללות בקברים בקיסריה.

היו"ר ח' גרוסמן:
חברת הכנסת אורה נמיר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש להסיר.

אורה נמיר (המערך):

אם עוזר פרלמנטרי קרא לחבר כנסת "אנטישמי", אני חושבת שצריך להעיר על זה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה. נרשמו לפניה.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אפשר לבקש שכל הערה תהיה לעניין? חברת הכנסת עדנה סולודר, אני שומעת עד כאן מה את רוצה מחבר הכנסת מצא, עד כאן אני שומעת את הדברים.

אורה נמיר (המערך):
מי משיב?

היו"ר ח' גרוסמן:

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ברשות היושבת-ראש, אני מבקש להציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום, משלושה נימוקים. הראשון, אין כל ספק שההצעה הזאת הועלתה כהצעה לסדר-היום כדי לייצג עמדה במסגרת מלחמת תרבות, ולא בתור עמדה "נקייה" לעצמה. וגם כשלעצמה אין עמדה זו נקייה. כאשר מדובר בחפירות ארכיאולוגיות, הרי מדובר בערך תרבותי, היסטורי וחינוכי, וכאשר מעמידים מול הערך הזה —

אני מחפשת מי משיב. חברת הכנסת אורה נמיר, לא כתוב פה מי משיב. לפי הסדר צריך להיות דיון במליאה או הסרה. לעת עתה אף אחד לא הציע הצעה אחרת. אם כן, הצעה אחרת לחבר הכנסת מאיר כהן אכידב. כיוון שהוא איננו, רשות הדיבור לחבר הכנסת אמנון לין.

אורה נמיר (המערך):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אם הוא יציע להעביר לוועדה, אני מציע להסיר.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מבקשת שלא להפריע.

אמנון לין (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהעלה ככוד הרב חבר הכנסת פרוש הוא דוגמה יוצאת מן הכלל ליכולתנו להסתבך אפילו מתוך כוונות טובות. ממה נפשך? ב-1948 שוחרר האזור, והערכים פינו את המקום. לא אכנס לסיבה לכך.

מאיר כהנא (תנועת כך):
גורשו. טרנספר.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, מה קורה פה?

אמנון לין (המערך):

עד היום, במשך 40 שנה, הם פונים למוסדות הממשלה וטוענים שביתי-הקברות שלהם שם חולל: מאות בשנים גרו שם ערבים, נוצרים ומוסלמים. העניין לא הגיע לידי הכרעה. עכשיו, כאשר אנחנו מעלים את השאלה הזו על רקע של חפירות ארכיאולוגיות, בהנחה שיש שם קברים יהודיים עתיקים, יבואו כל אותם הטוענים, משפחת ג'ובראן, משפחת חג'אר ומשפחות אחרות, ויטענו: אתם מדברים על עצמות מלפני 800 ו-1,000 שנה, ואנחנו על קברים מלפני 40 שנה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הרי מדובר במלחמת תרבות שצריך לחתום אותה בעודה באכה.

הנימוק השני: אופן העלאת הנושא, חבר הכנסת לין, כידי חבר הכנסת פרוש, היה בו משום מתן הגנה מוחלטת — אם שמעת את הנאום — לכיצוע עבירות על החוק ולמעשי התעמרות באנשי מדע וחוקרים; ויותר מזה, התקפה חריפה על אנשי המשטרה שכאו לקיים שם את החוק.

מאיר כהנא (תנועת כך):

מדוע אני מציע להעביר לוועדה? מפני שחבר הכנסת פרוש צודק. אם כבר מעלים את השאלה, אין במדינת ישראל שום הברל בין עצמות של יהודים לעצמות של גויים שחוללו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

היו"ר ח' גרוסמן:

אני קוראת אותך לסדר כפעם הראשונה.

אמנון לין (המערך):

ואם אנחנו טוענים שיש סכנה או אפשרות לכך שכמדינה, עליידי החפירות הארכיאולוגיות אנחנו נחלל קברים של ערבים או נוצרים או אחרים — כיהודים, חוכתנו להעביר נושא זה לוועדה כדי שגדון בו ונלמד אותו עד חום ואז נסיק את המסקנות הנכונות. אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מבקשת שלא להפריע, חבר הכנסת פרוש. אצטרך לקרוא גם אותך לסדר, אל תכריח אותי.

היו"ר ח' גרוסמן:

יש לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדה, והשנייה — להסיר את הנושא מסדר-היום. אני מעמידה אותן להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת — 10
בעד העברת הנושא לדין
בוועדה — 9

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
היושבת-ראש צריכה להצביע.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה שאתה מזכיר לי שאני קיימת.

יג. הצעה לסדר-היום

בעיות תעבורה ותחבורה במחוז השרון

לשר התחבורה, ובה הצעה אחת לפתרון חלק מהבעיה, וזו בעיית הדרך האזורית 531.

אין ברגע זה צורך להרבות במלים כדי לתאר את סבלם של תושבי השרון, הנאלצים לנסוע יום יום לעבודתם ולעבור שבעה מדורי גיהנום במרכזי הערים ובצמתים המובילים לחל-אביב וממנה.

למעלה מ-300,000 איש גרים באזור השרון, אזור צפוף אוכלוסין, שהתפתח בצורה מהירה בשנים האחרונות. לצערי הרב, התפתחות זו לא היתה נחלתה של תשתית הכבישים הקיימת. זו לא הדביקה את קצב ההתפתחות של האזור, וכמוכן אינה עונה על הצרכים המרובים.

המצב החמור הזה אינו מביא לכך שבמשרד התחבורה ישבו ויחשבו על פתרונות אפשריים. הבעיה מחריפה עוד יותר בצמתים המהווים צוואר בקבוק ביציאות ובכניסות לערים. וכך נוצר מצב שבו אין לתושבי האזור אפשרות להגיע בזמן, שלא לדבר על נוחיות, למחוז הפצם.

בשיחותי עם אנשי מחלקת העבודות הציבוריות של משרד הבינוי והשיכון נמסר לי, שהם עומדים לסיים את עבודות הפיתוח בצומת-מורשה, עבודות הפיתוח נעשו, הכביש חובר לכביש חוצה-שומרון. היתה שם השקעה גדולה, אבל היתה רדושה השקעה נוספת בצומת כזו, החולשת על פרשת דרכים, לשם הקמת מחלף עילי שיאפשר לתנועה לזרום. התקינו רמזור נוסף, ואומנם מגיעה על כך תודה, אבל יש כאן שוב משום העברת עומס התנועה והפקקים מצומת לצומת.

מנכ"ל מע"ץ, כשיתחתי אתו, וגם השר כחשובתו היום, הכטיחו והתוכנית הקיימת של כביש 531 תתבצע בזמן הקרוב. אני מתכוון בעיקר להפקדת התוכנית. אני רוצה להודות לו על כוונתו לפתח את התשתית בצומת רעננה-כפר-סבא. שני הדברים האלה עוזרים כמקצת לשיפור מערכת הכבישים והצמתים.

שר התחבורה, הממונה על בעיות התעבורה במדינה, חייב למצוא פתרונות חלופיים למצוקה מעין זו. היא גורמת הפסדים

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקש לסיים, לא יעלה על הדעת שהצעה כזאת תעבור לוועדה ומשטרת ישראל, ששמרה שם על החוק, תהיה מוחקת.

הנימוק השלישי והאחרון: אני סבור שאם מדובר בכנות על הגנה על כבודם של המתים — יהודים, מוסלמים, נוצרים ואחרים — לא ההשתוללות הפרועה שם היא שהגנה על הכבוד, לא של המתים ולא של החיים. אם יש בידי חבר הכנסת פרוש הצעת חוק שבאה לתקן את הנושא, יציע את הצעת החוק, ולא ישלח את האנשים לעשות שם מה שהם רוצים.

מנחם פרוש (אגודה ישראל):
— — — י"ש חוק.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת פרוש, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

מנחם פרוש (אגודה ישראל):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 5767, בנושא "בעיות תעבורה ותחבורה במחוז השרון". מאת חבר הכנסת יצחק פרץ, בכקשה.

חברי הכנסת, היתה הצבעה, אני מבקשת שקט. חבר הכנסת מצא, אולי תהדין במקום אחר?

יהושע מצא (הליכוד):
שמעתי אותך, גברתי.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת מצא,

יהושע מצא (הליכוד):
שמעתי אותך, גברתי.

היו"ר ח' גרוסמן:
מה אתה צועק עלי?

יהושע מצא (הליכוד):
מה את צועקת עלי?

היו"ר ח' גרוסמן:
כי אתה מפרע.

אורה נמיר (המערך):
אני אבקש להתלונן על כך.

היו"ר ח' גרוסמן:

אתה מדהים אותי, יש לך חשבון קואליציוני, חפנה לקואליציה, למה אתה צועק במליאה? אני מעידה לך, אתה אומר: שמעתי אותך, מה זה? אני אפנה לוועדת הכנסת או ליושבת-ראש, בכקשה.

יצחק פרץ (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאני מעלה היום, נושא התעבורה באזור השרון, עומד על הפרק כבר שנים. אומנם קיבלתי היום חשוכה על שאלתא שהגשתי כ-12 במאי

להעמיד את פתרון בעיית התחבורה במקום ראשון בסדר העדיפויות. לשם פתרון בעיות התחבורה, הזרימה למקומות העבודה ומניעת תאונות הדרכים, על החיסכון הגרול למשק המשתמע ממנו, חייבים לעשות הכול.

חייבים להביא בחשבון גם את העלויות הנוצרות כתוצאה מכובד הזמן של כולנו, ועצבים. אני לא מאחל לאיש לעבור אותם תהליכים כדי להגיע הביתה כתל-אביב, אם האיש עובד כתל-אביב, ובדרך כלל רוב הערים מסביב הם ערי שינה יותר מאשר ערי תעסוקה ותעשייה, ולכן אלפי אנשים נוסעים יום יום.

אינני רוצה להיכנס שוב לבעיה הקשה והחריפה ביותר של זיהום הסביבה, בגלל הפיח והחול, וכל מה שמתרחש סביב זה.

אדוני השר, אני פונה אליך. רצונך גדול. אני מוכן, יחד אתך, ואני רוצה שפה, כנסת, לא רק נקבל החלטה אלא גאלץ את הממשלה לקחת את הנושא הזה של בעיית התעבורה, שהיא גורם לתאונות דרכים, בעיית הצפיפות הזאת, לקחת את הבעיה הזאת ולהעמיד אותה במקום גבוה בסדר-העדיפויות, למען כולנו. צריך להתחיל מייד בכיצוע פתרונות מעשיים, כפי שמשרדך יודע עליהם. תודה רבה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. אדוני שר התחבורה, אבקש להשיב.

שר התחבורה ח' קורפו:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תהליך העיור, האורבניזציה, של אזור המטרופולין של תל-אביב וגידול רמת-המינוע של האוכלוסייה יוצרים לחצי תנועה בין העיר תל-אביב לבין יישובי הסביבה: פתח-תקווה, כפר-סבא, רעננה, הרצלייה וראשון-לציון. התגברות שני תהליכים אלה בשנים האחרונות החמירה בצורה קשה ביותר את עיכובי הזמן באזור המטרופוליטני, ובעיקר בשעות השיא כעת הנוסיעה לעבודה וממנה.

במגמה להתגבר על בעיה זו גיבש משרד התחבורה את הפתרונות האלה:

א. הקמת רכבת פרכים, אשר תהווה את עמוד השרדה של התחבורה הציבורית בין תל-אביב לבין פתח-תקווה, הרצלייה, לוד ורמלה.

ב. תוכנית חומש לפיתוח הכבישים העורקיים באזור המטרופולין, הכוללת הקמת מחלפים בצומת-מורשה; צומת הכפר-הירוק; צומת-אכדיה וסלילית כבישי רוחב העוקפים את כפר-סבא, רעננה והרצלייה, כביש 531, את פתח-תקווה — כביש מכבית — ואת ראשון-לציון — העוקף הדרומי. על ביצוע המחלפים וכבישים אלה מופקדת מע"ץ שבמשרד הבינוי והשיכון.

ג. מע"ץ השלימה בימים אלה התאמת הרמזור בצומת כפר-סבא הפונה לתל-אביב, דבר שיקל הקלה מסוימת על התנועה במקום. כמו-כן נמצאת מע"ץ עכשיו בתכנון ראשוני של ציר 531, עוקף רעננה-כפר-סבא.

ד. זירוז סלילת המשך "נתיבי איילון" כלפי צפון עד גלילות. פרויקט זה, הכולל הקמת גשרים על הירקון ומחלף עם דרך-רוקח, נמצא בכיצוע ריושלם בשנת 1990.

קידום הפתרונות האמורים דורש הן התארגנות מתאימה והן מימון מתאים. כתקציבי המדינה לא נמצאו עד עתה הסכומים הדרושים, ורק עלידי שינוי בראיית העדיפויות הלאומיות ניתן יהיה לקדם את העבודה בקצב הדרוש.

כספיים גדולים למשק יום יום ושעה שעה, ואינני רוצה לדבר על תאונות הדרכים הרבות באזור הזה ובכלל. הנושא הועלה גם בישיבת הממשלה האחרונה. לצערי, עם כל חומרתו של הנושא, הממשלה לא הספיקה אפילו לסכם את הדיון ולהשיב תשובות מספקות.

מתוך שיחותי עם השר אני יודע שיש לו רצון לקדם את הנושאים, אבל הוא טוען, ובצדק מבחינתו, שאין די תקציב לדרכים האלה, שהם משמעותיים בחיי היום-יום שלנו.

ברצוני לציין בהודמנות זאת לטובה את העיתון "צומת השרון", עיתון אזורי מקומי, שלקח על עצמו לטפל בנושא כאוב זה. הוא ערך מבצעים, ובעצם עשה את מה שכולנו צדיכים היינו לעשות — העיר את האנשים הישנים משנתם, האיר את עיניהם ואת עיני האחראים לצורך הרחוק למצוא פתרונות שיוכלו להקל את המצב הקיים. במבצעים אלה הצליח, כאמור, העיתון לעורר את כל הציבור באזור ואת מנהיגיו — ועל כך אני מברך אותו.

וכאן ברצוני להעלות שתי הצעות לפתרון, שהובאו בעיתון זה עלידי מומחים לתחבורה, ביניהם מנכ"ל הרכבת, מנכ"ל משרד התחבורה לשעבר והיום חבר הכנסת, ועוד אנשים. מה הם אומרים? הצעה אחת — הפעלת מסילת הברזל הקיימת והבלתי-מנוצלת בשרון המזרחי, תוך חיבורה מכפר-סבא דרך רעננה. הדבר יכול לספק פתרון בהשקעה קטנה יחסית, אם נשווה אותה למה שהמשק מאבד יום יום. זה יכול להקטין את הנוק הכספי וגם את הנוק הנפשי הנגרם לכל אחד מאתנו.

מזר בעיני שמשרד התחבורה לא חשב על פתרון כזה. אם כן חשבו על כך ואם יש "תוכנית מגירה" — חבל שלא הוציאו אותה אל הפועל. הפתרון אינו בהרחבת הצמתים האלה, כי כל הרחבה של הצמתים טובה בקושי לכמות כלי הרכב הקיימת היום. מה יהיה מחר, בעוד ארבע שנים, בעוד חמש שנים? על דברים כאלה אנו צריכים לחשוב כמה שנים קדימה, ולא כמה שנים אחורה.

לא פעם אחת ולא פעמיים שמעתי את השר מדבר על רכבת פרכים. אני מברך אותו על כך ואני מקווה שנגיע לכך. אבל בואו ננצל קודם כול את מה שיש לנו היום: המסילה קיימת, ולדעת בעלי הדעה — אני לא אומר בעלי המאה — הדבר אפשרי ויכול לחסוך, כי נוסף על החיסכון הכספי הרב העומן בפתרון זה, אין לי שום ספק שייחסכו אכרות בנפש. הן רבות מאוד לאחרונה, לצערי.

הצעה שנייה — קיימת אומנם על הנייר התוכנית, שעל-פי התחזיות העששויות אינה עתידה להתממש בזמן הקרוב, והיא פרויקט "נתיבי איילון". על הפרויקט הזה הוחלט במשרד התחבורה בשנות ה-60. מטרתו היתה פתרון בעיות התחבורה של העיר תל-אביב על-ידי פיתוח כביש מהיר בעיר נחל-איילון וכן פיתוח עורקים נוספים בעיר עצמה. לשם כך הוקמה חברת "נתיבי איילון", שעליה הוטל ביצוע הפרויקט ואליה הועברו תקציבי הממשלה. ב-1975, לאחר התחלת ביצוע הפרויקט באזור תל-אביב ולאחר שהוכחה יעילותו, הוחלט להרחיב את הפרויקט גם לאזורים נוספים. אם לשפוט על-פי התקציב המזורס כיום לחברת "נתיבי איילון", פתרון בעיות התחבורה של האזור הנדון, דהיינו הרחבת הפרויקט עד צומת הרצלייה ועד צומת רעננה-כפר-סבא עתיד להתבצע אולי רק בשנות ה-90.

כמוכן, תמיד עולה בעיית התקציב. בעיה זו מובנת לי היטב, אבל לאור מה שקורה היום, אני חושב שהיינו צריכים

יצחק פרץ (המערץ):
מסכים.

היור"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אין לפנינו הצעה אחרת, ואני מעמידה הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

הכספים נתקבלה.

היור"ר ח' גרוסמן:

ההצעה תועבר לדיון בוועדת הכספים, ללא התנגדות.

מבחינת ההתארגנות אישרה לאחרונה הממשלה את שילוב רכבת ישראל ברשות הנמלים, דבר שיביא לתנופה בפיתוח הרכבת ולהקמת רכבת הפרברים.

כדי שהצעתו של חבר הכנסת יצחק פרץ והתוכניות שלנו יהיו בנות-מימוש, אני מציע לכנסת להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הכספים של הכנסת. תודה.

היור"ר ח' גרוסמן:

תודה. חבר הכנסת פרץ, האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדת הכספים?

יד. הצעה לסדר-היום

סכנת טביעה כחופי ישראל

כאנשים בריאים, שאנו משאירים אותם לנפשם, ביודעין, שיטבעו וקפחו חייהם כחופי הים.

חברי הכנסת, התנהגות המצילים היא התנהגות מזוהה ואכזרית. התנהגות זו היא הכרות גור-דין מוות על המתרחצים בחופי תל-אביב. התייחסותם דומה לאדם שמחויק אקדח טעון מול רגת הציבור ודורש ממנו כסף, כסף וכסף.

אינני בא לומר שמשכורתם של המצילים גבוהה או לא גבוהה. אם יש בעיה כזאת — שני הצדדים חייבים לשכת ליד שולחן ולפתור את הבעיה, ולא על גבם של המתרחצים.

גברתי היושבת-ראש, האם לית דין ולית דיין? האם העירייה הנושאת באחריות יכולה להתנער מאחריותה? האם המצילים אינם בני-אדם? האם אינם אחראים למעשה זדוני של נטישת תחנות וסגירתן? על זה נאמר, אדוני השר, "מעשי ידי טובעים כים ואתם אומרים שירה".

התנהגות העירייה המצילים היא לא רק אמירת שירה אלא יותר גרוע. על הכול יכולה עיריית תל-אביב להתגבר, על הריסת בתים, על אכיפת חוקי העזר, על סנדול כלי הרכב, אכיפת כל חוקי העירייה. על כל זה היא מסוגלת להתגבר. אבל כשמדובר על הללת חיי אדם, היא אינה מסוגלת. ולא רק שאינה מסוגלת, אלא היא מתנערת מאחריותה.

חברי הכנסת, אנו נמצאים בתודשי חופשת הקיץ וחיי ילדים ומבוגרים נחונים בסכנה. כשנה שעברה הוקמה ועדה במאשורתו של חבר הכנסת מרדכי ירושובסקי, שהוא גם חבר עיריית תל-אביב. הוועדה קיימה כמה ישיבות, קיבלה מסקנות. הן הונחו על שולחן הכנסת. אך כל מסקנותיה של הוועדה היו כלא היו.

איפה אנחנו חיים, בארץ מסודרת או בנינג'ל? גם במקום פרוץ לא יכולים לחיות כך. האם אין מי שיכפע על שני הצדדים הסדר שיכטיח הצלת חיי אדם? האם לא די במספר תאונות הדרכים אשר הולכות ומתרחבות מדי שבוע? על אלה אנחנו אומרים: אין שליטה, אין כסף לשיפור הכבישים. על טביעה בים, אדוני השר, יכולה להיות לנו שליטה, אם אנחנו רוצים בכך, ואם האחראים לכך ישבו ליד שולחן לפתור את הבעיה הכספית. אם איננו רוצים, ניתן לציבור להמשיך לטבוע בים, והעניין יידרדר.

אני מוכן לומר גם מלה טובה: פיתוח חוף תל-אביב הוא מעשה חשוב, הוא שיפר את תדמיתה של העיר תל-אביב, הוא גורם רציני לחיירות, חיירות פנים וחיירות חוץ. אך מה התועלת

היור"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום. מס' 6000: סכנת טביעה כחופי ישראל — מאת חבר הכנסת דוד דינו. חבר הכנסת דינו, בכקשה.

דוד דינו (הסיעה הדתית-לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, תשובת הגורמים האחראים על טביעת שבעה אנשים בתוך שבוע היא האשמות הדדיות. חברי הכנסת, האם זאת התשובה על אובדן חיי אדם? לדעתי זאת דמגוגיה, זו היסטריה.

העירייה מאשימה את המצילים, וכך היתה גם תגובת דובר העירייה — הם ממשיכים כצעדים דרסטיים ומפקירים את חופי תל-אביב. זהו אסון כבר, וחבל — זאת היתה הודעת הדובר. המצילים, לעומת זאת, אומרים: "אנחנו עובדים לפי סידור העבודה של העירייה. לפני שנה הכריז ראש העיר, ואני מצטט, שהוא "פטור את תושבי העיר ממטרד המצילים". איש הוועד ממשיך ואומר: "שלא ירוק עכשיו את האחריות על המצילים", עד כאן הציטוט. מה אנו לומדים, אדוני השר, מה הודעות אלה? רבותי חברי הכנסת, אנחנו לומדים שיש זלזול, הפקרות ואי-נשיאה באחריות.

חברי הכנסת, האשמות הדדיות אינן הפתרון לבעיית חופי תל-אביב. הן מכבידות עוד יותר, וכמיוחד כאשר אנחנו רואים נקיטת צעדים מרחיקים לכת על-ידי המצילים, כדוגמת נעילת תחנות הצלה ונטישת המקום המיועד לשמור על חיי אדם — אלה הן הדוגמאות מן החמורות ביותר. הפקרת מתרחצים אשר בטוחים כי יש מי שציל אותם בשעת צרה היא חמורה.

ביום 9 ביולי 1987 אוישו ש תחנות מתוך 11. האיוש היה של 18 מצילים. מתוך תקן של 43 מצילים. זאת אומרת, ניצול והפקרות במקום הצלה.

רבותי חברי הכנסת, יש לשים קץ לסכסוך ולצעדים החריפים מסוג אלה שציינתי. מדי שנה בשנה חוזרת התופעה, ושני הצדדים חוזרים על אותו "תרגיל" — העירייה מאשימה את המצילים והמצילים את העירייה. עד מתי, חברי הכנסת, ימשך הדבר הזה? עד מתי יהיו חיי אדם הפקר?

רק אתמול התנהל כאן דיון על כריאות הציבור. כל חברי הכנסת, מימין ומשמאל, ממזרח וממערב, מתחו ביקורת על הטיפול בחולים. כולנו דואגים לבריאותם ולרווחתם של הזקוקים לטיפול. כאן, אדוני השר, לא מדובר על חולים שפעמים מצליחים להיפא ממחלתם ופעמים לא. כאן מדובר

חוק הסדרת מקומות רחצה מאפשר לשר הפנים, הממונה על ביצוע החוק, להוציא צווים להסדרת מקום רחצה. ואומנם שר הפנים הוציא צו כאמור, ואני קורא מהצו שהוצא על-ידי שר הפנים ביחס למקומות רחצה, ואני מתייחס לאסון המחריד שאירע בכינרת. הצו קובע — — —

גדעון גדות (הליכוד):

אדוני השר, מה קורה כאשר אדם הולך בחוף רחצה עם גלשן רוח על כתפו, ומישהו עלול להיפגע? בעניין זה אין חוק.

שר התחבורה ח' קורפו:

יש חוק שקובע מנבלות לכל כלי שיט מכל סוג שהוא, גם מפרשית וגם אופנוע וגם סירה. כל כלי השיט נכללים בתקנות וחל עליהם האיסור שציינתי על-פי תקנות הנמלים, הבטחת שיט, והשטחם אסורה כמקום שהוא מקום רחצה מוכרז עד למרחק של 300 מטר מהחוף.

גדעון גדות (הליכוד):

לרבות גלשן רוח?

שר התחבורה ח' קורפו:

הכול. מתוך לקבוע להם מסדרונות מאושרים ליציאה על-ידי הרשות המקומית.

בצו שהוציא שר הפנים על-פי חוק הסדרת מקומות רחצה נקבע, שאלה הם מקומות רחצה מאושרים בים כינרת: הגדה המערבית — המועצה האזורית עמק-הירדן, כריד-ראש, נוף-גינור, המועצה המקומית מגדל, חמר, אילנות, ילה-מלצ'ט; עיריית טבריה — חוף "רון", "חוף התכלת", "החוף השקט", חוף "לידו", חוף "גלי כנרת", חוף "גיא", חוף "סירונית", עירוני חחנה 1, עירוני חחנה 2, חוף "גני-חמת"; מועצה אזורית עמק-הירדן — אוהל, ים כינרת, הגדה המזרחית — משק עין-גב, חניון עין-גב, האון, מעגן; נהר הירדן — מועצה אזורית עמק-הירדן, דגניה א', רשימה זו כלולה בצו שהוציא שר הפנים על-פי חוק הסדרת מקומות רחצה, אלה הוכרזו כמקומות רחצה ובהם חלים כל האיסורים שציינתי קודם.

גדעון גדות (הליכוד):

יש גם גדה מזרחית?

שר התחבורה ח' קורפו:

בוודאי, יש גם גדה מזרחית.

הי"ר ח' גרוסמן:

הגדה המזרחית של הכינרת.

שר התחבורה ח' קורפו:

כן. אנו רואים לפי צו זה, כי כל החופים בעיר טבריה, לרבות חוף "לידו", הוכרזו כחופי רחצה שבהם חל האיסור להפרעה לרחצה ואיסור שיט סמוך על-פי תקנות בטיחות השיט.

מהירות השיט בחופים השונים נקבעת על-פי סעיף 6 לחוק הסדרת מקומות רחצה בסמכותה של הרשות המקומית, אשר בין היתר לפי סעיף 66 לחוק זה מוסמכת לקבוע סדרי שיט לשם מניעת הפרעות לרחצה.

עשרות חופי רחצה נמצאים בסמכויות הרשויות המקומיות באיסור שר הפנים. לא ברור האם כולן הוציאו חוקי עזר בהתאם לכך.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הנושא שהעלה חבר הכנסת דנינו בולט בחריפותו נוכח האסון שאירע

בחופים זה, אם האדם אינו בטוח שיחזור כערב לכינתו? העירייה הכריזה על חופי תל-אביב. הכרזה זו היא התחייבות בינה לבין המתרחץ, המתרחץ סומך על מצילי העירייה, והעירייה סומכת על המתרחץ. התוצאה היא, המתרחצים טובעים ולאיש לא אכפת. איפה האחריות? איפה ההתחייבות?

מציל פנסיונר אומר, שכשהוא היה מציל והיה כראש ארגון המצילים הארצי, הוא "החזיק אותם קצר". אינני אומר להחזיק עובדים קצר. ועוד הוסיף: שום עיצומים לא היו. אנשים צריכים להיות עם לב, לא מברזל. כך הוא מסר לעיתונות.

אני שואל מעל כמה זו: האם לבו של ראש העיר מברזל? האם לבותיהם של המצילים מברזל והם אינם רגישים לחיי אדם ולגורל המשפחות אשר יקריהן טובעים בים?

רבותי, חברי הכנסת, חיי אדם כסכנה, ועל הכנסת לתת את התשובה המבטיחה את חיי המתרחצים, ויפה שעה אחת קודם.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה לחבר הכנסת דנינו. אבקש משר התחבורה להשיב.

שר התחבורה ח' קורפו:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנושא של הסדרת השיט בכינרת ובמקומות רחצה בכלל וקביעת סדרים במקומות רחצה מעוגנים במערכת מסועפת של חקיקה. חוק העונשין, התשל"ז—1977, קובע כסעיף 304 לאמור: "הגורם שלא בכוונה למותו של אדם מחוסר זהירות או במעשה פזיז או לא אכפת, שאינם עולים כדי הטרשלות פושעת, דינו — מאסר שלוש שנים". ואילו סעיף 338 לחוק קובע: "המשיט כלי שיט" — "בדרך נמהרת או רשלנית, שיש בה כדי לסכן חיי אדם או לגרום לו חבלה — דינו מאסר שלוש שנים".

חוק הסדרת מקומות רחצה קובע בסעיף 5: "חובת רשות מקומית — רשות מקומית שבתחומה נמצא מקום רחצה מוכרז, חייבת לקיים בו את הוראות השר כמפורט בסעיף 4 לחוק". וסעיף 4 לחוק קובע: "שר הפנים יקבע בצו הוראות בדבר אמצעים לשמירת הבטיחות והתברואה במקום רחצה, לרבות מתקנים ומכנים הדרושים בקשר לכך; סדרים לשימוש במקום רחצה, לרבות איסור הרחצה בו בזמנים ובנסיבות שיש בהם משום סכנה לכטיחותם ולבריאותם של המתרחצים; איסור או הגבלת פעולה שלדעתו עלולה להפריע לרחצה; דרכי הפיקוח על סדרים ואיסורים כאמור; שירותם, סמכויותיהם וחובותיהם של סדרנים, פקחים, מצילים ומגישי עזרה ראשונה שהתמנו לעניין ביצוע חוק זה וכל צו, חוק עזר או הוראה אחרת על-פיו, וכן דרכי פעולתם; תקנים של סדרנים, פקחים, מצילים ומגישי עזרה ראשונה שיוצבו במקום רחצה". כל אלה הם מחובתה של הרשות המקומית על-פי הוראת חוק הסדרת מקומות רחצה.

הוראה ספציפית לעניין זה נמצאת בתקנות הנמלים (בטיחות שיט), התשמ"ג—1982, והיא קובעת: לא ישיט אדם כלי שיט במקום שהוכרז כמקום רחצה מוכרז בצו הסדרת מקומות רחצה וזאת בתחום של 300 מטרים מנקודת שפל המים. היינו, קיים איסור מוחלט להשיט כלי שיט במקום שהוכרז כמקום רחצה עד למרחק של 300 מטר מן החוף. בשונה מהוראת האיסורים על-פי חוק העונשין, המתייחסת לאופי ההשטה ומותנית בהתנהגות המשיט או תוצאות מעשיו, הרי כאן האיסור הוא מוחלט. הפרה של איסור זה עונשה לפי תקנה 100 לתקנות בטיחות השיט הוא מאסר שישה חודשים וקנס שנע בין 2,500 ש"ח ל-37,500 ש"ח.

חוכרת ל"ד, ישיבה שמ"ז
— הצעה לסדר-היום; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון) (סידורים לנכים — מדרכות) —

היו"ר ח' גרוסמן:
שר התחבורה הציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

דוד דנינו (הסיעה הרתית-לאומית):
לוועדת הכלכלה?

היו"ר ח' גרוסמן:
האם אתה מציע להעביר את הנושא לוועדה אחרת?

דוד דנינו (הסיעה הרתית-לאומית):
לוועדת הפנים.

היו"ר ח' גרוסמן:
אם יש יזכות, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכנסת.

שר התחבורה ח' קורפו:
אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

היו"ר ח' גרוסמן:
יפה. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

ה צ כ ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הפנים ואיכות הסביבה נחקקה.

דוד דנינו (הסיעה הרתית-לאומית):
כן.

טו. הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון) (סידורים לנכים — מדרכות), התשמ"ז — 1987*

(הצעת חבר הכנסת מ' כהן אבידב)

גברתי היושבת-ראש, אני סבור שיש להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת הפנים כדי למצוא פתרון לכביה, ולגבי מדרכות קיימות, אני מציע שיינתן פרק זמן של שנתיים או שלוש שנים לשיפורן. אני מוכן להיות רחב-לב ולחסכים שלרשויות המקומיות ולעיריות שנמצאות במצוקה כספית יינתנו לשם כך אפילו ארבע שנים.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה רבה. רשות הדיבור לשר התחבורה לדברי חשובה.

שר התחבורה ח' קורפו:
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אומר מראש שאני מסכים להעברת הצעתו של חבר הכנסת כהן אבידב לוועדה, לשם הכנתה לקריאה ראשונה. אני רוצה רק להעיר שתי הערות.

חבר הכנסת כהן אבידב מציע, שהצעת התיקון שלו תיכלל בחוק התכנון והבנייה. אומנם בחוק התכנון והבנייה יש התייחסות לבניית סידורים מיוחדים לנכים בבנייני ציבור, אבל זה שונה מההצעה שלו, המתייחסת לחבות של רשויות מקומיות. ולכן, אולי אין חוק התכנון והבנייה האכסניה המתאימה לתיקון הזה, צריך לעשותו בחוק אחר, כי זה מחייב את הרשויות המקומיות.

לעצם הרעיון — צריך לזכור, שהשיפועים הללו יכולים להיות גם לרועץ. לעתים קרובות מהורים השיפועים הללו מכשול לקשישים או לאנשים שיש להם קשיי הליכה. הם עלולים להחליק ולמנוע. הניסיון כעניין זה אינו מבטיח, שהנמכת המדרכות אכן תסייע להעלאת עגלה של נכה ולא תגרום לפניעות ופציעות של אנשים אחרים המהלכים על המדרכות.

כחוף הכינרת, הפגיעה כשוער של קבוצת הכדורגל "מכבי חיפה", אבי רן, זיכרונו לברכה. המחיר בתאונה הזאת הוא שהפוגע כבר גילה בעבר התנהגות אלימה וכלתי אחראית כחופי רחצה מאושרים. על התנהגות זו כלכד אפשר היה להעמיד אותו לדין. אילו הוגשה תלונה למשטרה, אפשר היה להעמיד אותו לדין על התנהגות כלתי אחראית, המסכנת חיי ציבור. אילו היה מובא לדין ונענש, ייתכן שהיתה נמנעת התאונה המחרידה שאירעה לאחר מכן.

הדבר הזה מחייב אותנו למשנה אחריות ולמשנה זהירות, ונרמה לי שכל הרשויות המפקדות על כך חייבות לשמור על הסדר ולתת את דעתן בעוד מועד על תופעות אלה, אשר אם אין מקרישים להן תשומת לב מספקת, בסופו של דבר הן עלולות לגרום לתאונות, ברומה לתאונה המחרידה הזאת.

אני מציע להעביר את הנושא הזה לוועדת הכלכלה של הכנסת, כדי שזו תרן בו ואולי תגיע למסקנות אופטימיות.

דוד דנינו (הסיעה הרתית-לאומית):
לא אמרתי שאין חוק. הבעיה היא מה עושים כדי ליישם את החוק.

היו"ר ח' גרוסמן:
בסדר, אז ידונו בזה. האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

דוד דנינו (הסיעה הרתית-לאומית):
כן.

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים להצעת חוק שצ"ה: הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון) (סידורים לנכים — מדרכות), התשמ"ז — 1987, מאת חבר הכנסת מאיר כהן אבידב, בבקשה.

מאיר כהן אבידב (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אינני רוצה להלאת אתכם בדברים, החוק מדבר בעד עצמו. כאשר רשויות מקומיות מתקינות היום מדרכות חדשות ליד רמזורים, הן ממילא מנמיכות את המדרכות כדי לאפשר עלייה נוחה לעגלות נכים, לאמהות עם עגלות ילדים, לעיוורים ולכל מי שיש לו בעיות הליכה. אבל זו איננה חובה. אם הן רוצות, הן עושות זאת. החוק שאני מציע בא להסדיר את הדבר הזה. הוא בא לחייב את הרשויות המקומיות, כעת התקנת מדרכה כמעברי חצייה, להנמיך את המדרכות.

יש בעיה לגבי המדרכות שכבר קיימות. השאלה היא מה לעשות לגביהן. אני חושב שצריך לתת לרשויות המקומיות ולעיריות תקופה של שנתיים, או שלוש שנים, כדי שישנו זאת לאט לאט. יאמרו לי פה שהדבר יעלה הרבה כסף לרשויות המקומיות. רבותי חברי הכנסת, רשויות מקומיות רבות משופעות היום בכספים, יש להן עודפים. ואל אמרו לי שלא ניתן לעשות זאת. אם בעבר לא היה מי שישים לב לכך, יש לעשות זאת עכשיו. ניתן להן פרק זמן של שנתיים או שלוש שנים כדי לעשות זאת. יש היום עיריות שעושות כל מיני פעולות ראויה של ציפי מדרכות בבלוקים וכדומה. לזה יש כסף, ואל יגידו לי שבשביל התאמת המדרכות לצרכים של נכים, עיוורים ואמהות עם עגלות ילדים אין כסף.

מחצית רוחב מעבר החצייה מותאמת לנכים ומחצית להולכי רגל רגילים.

מאיר כהן אביב (הליכוד):

הנכים ביקשו ממני להגיש את החוק הזה.

שר התחבורה ח' קורפו:

שר התחבורה ח' קורפו:

יבדקו את זה בוועדה. הנושא איננו שנוי במחלוקת, ואני מסכים שהוא ייבדק.

כדרך כלל, כאשר נכה מוסע בעגלה, אין שום קושי להרים את הגלגלים הקדמיים ולהעלות את העגלה על המדרכה, ואז המדרכה שומרת על המסגרת שלה, היא במפלס אחד, בלי שיפועים, והיא אינה מהווה מכשול. אני לא בטוח כלל אם זה רצוי מבחינה מעשית. אבל, אינני מתנגד שהנושא יעבור לוועדה, ושם אפשר יהיה לבדוק עם אנשי מקצוע אם אכן יהיו השיפועים האלה לעזר ולא למכשול.

היו"ר ח' גרוסמן:
אם כן, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים.

אני מסכים שההצעה תועבר לוועדה, ושם ייבדקו הנושאים הללו.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. אם מותר לי להעיר, ראיתי מקומות שבהם

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון) (סידורים לנכים - מדרכות), התשמ"ז-1987, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

טז. הצעה לסדר-היום

ממצאי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על ירידת השכר במחצית השנה האחרונה

ירד השכר בתעשייה ב-15%. בינואר-מרס 1986, מייד לאחר מכן, עלה השכר ב-1%. היו עוד עליות קטנות ב-1986, ורק באפריל 1987 הוא השתווה לשכר שהיה ב-1985. הווי אומר, עובדי הייצור במדינת ישראל איבדו את כל "הכסף" של השכר מאז ירידתו ביולי 1985 ועד שהוא השתווה היום לשכר שהיה אז. וגם זה, חיקף נראה, רק כעירובן מוגבל.

היו"ר ח' גרוסמן:
אנו עובדים להצעה לסדר-היום מס' 5989 בנושא: ממצאי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על ירידת השכר במחצית השנה האחרונה. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מתי חלה הירידה הזאת ברבע הראשון של השנה? - כאשר רמת הייצור התעשייתי עלתה ב-3%. תבדקו את זה בממצאים של סקרי התפוקה והפיריון במשק.

גברתי היושבת-ראש, רבותי השרים וסגני השרים, חברות וחברי הכנסת, ביקשתי להעלות את הנושא הזה על סדר-היום, כיוון שלעניות דעתי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על ירידת השכר כרבע הראשון של השנה והפגיעה בעובדים מחייבים דיון רציני. אני סבור שתוכתנו גם לברר מה מקורותיו וממצאיו של שר האוצר, ומה מקור העוינות שנוהגים משרד האוצר ופקידיו כלפי העובדים; עוינות שנחשפת בפרסומים שלהם ובדבריהם. הייתי אומר שחשוב גם לנסות למצוא את הפתרון לחידה: כיצד קורה שמצד אחד השכר יורד, ומצד שני יש עלייה מדהימה בצריכה ובייבוא? מנין המקורות של כל אלה שקונים כל כך הרבה, אם השכר באמת יורד?

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן השר, מן הנתונים הללו אנו למדים, ראשית כולל, כי לא זו בלבד שהשכר שילם את מלוא מחיר התוכנית הכלכלית - קורבן שעדיין לא הוחזר לציבור העובדים, שאיבד חלק משכרו - אלא שמישהו אחר קיבל בעצם את התוספת הזאת. הווי אומר, בתוכנית הכלכלית התרחש תהליך של העברת הכנסה מכיסייהם של העובדים לכיסייהם של אלה שאינם עובדים, ולא רק תהליך של הבראת משק טהורה ונקייה. ומדובר בשיעורים של כמיליארד וחצי שקלים חרשים.

אני מבקש להזכיר לסגן שר האוצר, שבי-29 בינואר שנה זו אמר שר האוצר ככנסת, בנאומו על חוק יסודות התקציב, את הדברים האלה: "בחודשים האחרונים עלה השכר כמותחים נומינליים וריאליים. זאת בעקבות הסכמי השכר הכלליים ועליות שכר ספציפיות כמגורים ומפעלים שונים, בעיקר במגזר הפרטי. עליית שכר זו הגדילה את עלות העבודה, פגעה ברווחיות הייצוא ובמחלופי היבוא, וגרמה להאטה בקצב עליית הייצוא ואף לירידתו בחודשים האחרונים, וכן להגדלת הייבוא". משמע, כל ההאטות כלפי עליית השכר - מייד נבדוק איפה הממצאים שעליהם הוא מסתמך - השכר הוא אבי אכות הטומאה, אויב הציבור, העם והמשק.

יחירה מזאת, פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הם ממוצעים. זה לא שכר אחיד לכול, כאשר מורדים את השכר כוללים בו בעלי שכר גבוה ובעלי שכר נמוך, וידידי חבר הכנסת יאיר צבן כבר העלה אתמול את התופעה של הפערים בשכר ושל השכר הגבוה, שהלך ועלה וגאה. אם הממוצע ירד כאשר בעלי השכר הגבוה קיבלו יותר, משמע שהשכירים הבינוניים והנמוכים איבדו חלק ניכר מאוד משכרם. זה לא מצב של אוכזן לגבי כל השכירים במכה אחת. שיעור הירידה הזאת, אצל שכבות מסוימות של שכירים, ייתכן שמגיע ל-10% - 12% לעומת 1986.

מתי האמת? האמת שעכשיו מתגלית לנו היא, שהשכר הכולל במשק ברבע הראשון של 1987 נמוך ב-4% לעומת הרבע שלפניו, וב-2.7% מאשר במחצית הראשונה של 1985, לפני התוכנית הכלכלית. מצב השכר בשדותים הציבוריים חמור עוד יותר, לאחר שנה שלמה של ירידות רצופות, מאז יולי 1986. כיום הוא עוד יותר נמוך כמותחים ריאליים מאשר היה לפני התוכנית הכלכלית. זה המצב בשידורים הציבוריים.

אני רוצה לומר משפט אחד: הממצאים הקיימים עד היום הם עד 1 באפריל 1987. לדעת רוב הכלכלנים שאני מכיר, לאחר 1 באפריל 1987 חל רק המשך תהליך של ירידה, שהרי אין הסכמי שכר, ותוספת היוקרה לא שולמה. היום הזה ממש צריכים השכירים לקבל 5.8% של עליות שכר, שהואיל ולא הצטברו ל-7% הם לא קיבלו עלייה פיזית. אם כן, השכר היום נמצא במצב חמור יותר מאשר היה ב-1 באפריל, התאריך

מה קורה בתעשייה, שבה המצב מבחינה זו קצת יותר שפיר? במחצית השנייה של 1985, בגין התוכנית הכלכלית,

בשנת 1986 כולה עלה השכר ברוטו בשיעור של כ-8% לעומת שנת 1985, וחזר פחות או יותר לרמתו בשנת 1984, בממוצע שנתי. בשנה התקציבית 1986/87 עלה השכר במשק בשיעור של 11.2%. כל אלה הם נתונים במונחים ריאליים, כלומר תוספת השכר היתה גבוהה מעליית המחירים שהתרחשה בחקופה זו. גם לאחר הירידה שהתרחשה כרביע הראשון של שנת 1987, היה השכר כרביע זה דומה לממוצע של השכר בשנת 1986 כולה.

אבל, אני רוצה להזכיר ולהבהיר, שבהתפתחות השכר יש תופעות עונתיות. לדוגמה, ערב הגשת מאזנים נהגו חברות רבות להעניק לעובדיהן הטבת שכר הקשורה לתוצאות המאזן. מכיוון שבשנת 1986 הוחלט על שינוי מועד סיום שנת המס, עברו חברות רבות למאזנים המסתיימים בחודש דצמבר, ועל כן שילמו במקומות עבודה רבים את בונוס המאזן במועד זה. זו אחת הסיבות לכך שכרביע האחרון של שנת 1986 עלה השכר הריאלי בשיעור של 23.6% על השכר ברביע הרביעי של שנת 1985. למעשה, זוהי גם הסיבה לירידה שחלה בשכר כרביע הראשון של שנת 1987 לעומת הרביע האחרון של שנת 1986, או לעלייה הקטנה יחסית לעומת הרביע המקביל.

מעניין לזכור, ששנת 1986 כוללת בתוכה שתי תקופות של מאזן — האחת במרס 1986 והשנייה בחודש דצמבר של אותה שנה. העובדה שבמועד המאזן ניתנת תוספת שכר, וזו ניתנה פעמיים בשנת 1986, עלולה לגרום לכך שבשנת 1987 תחול, טכנית, ירידה בשכר אף שבפועל אין זה כך.

אין לשכוח שמאז חלה ירידה חריפה באינפלציה, חלה גם ירידה מקבילה בנטל המס הממוצע על השכר, ולמעשה גדל השכר בניכוי מס הכנסה בשיעורים ניכרים. כוח הקנייה של השכר עלה אף יותר. גם הרפורמה במס הכנסה, שהופעלה החל מחודש מרס האחרון, הגדילה את שכר הנטו של מרבית העובדים במשק, ועל כן אין להתייחס אל השינוי בשכר ברוטו לעצמו.

מן התחזיות של משרד האוצר עולה, שאם נצליח להמשיך לייצב את האינפלציה בשנה זו — ואפילו אם לא תינתן כל תוספת שכר בשנת התקציב 1987/88, אלא רק תשולם תוספת יוקר מחחיכות, הרי שבנקבות וחילת השכר הרגילה הקיימת ממילא במשק, יעלה השכר בשנה זו בשיעור ריאלי של יותר מ-3%. על רקע זה יש להבין את התנגדות משרד האוצר לתוספת שכר גלובליות בשנת 1987/88.

למרות כל מה שאמרתי, הואיל ומדובר קודם כול בבירור שלוש שנים, אינני רוצה להסיר הצעה מסדר-היום שכשכך מדובר. אם הנושא יועבר לוועדה, יופיעו בוודאי בפני חברי הכנסת אנשי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, והם יוכלו להסביר לחברי ועדת העבודה והרווחה את הנתונים. והואיל ואני מאמין ומקווה, שעד שידון זה יתקיים ייחממו כינתים הסכמי השכר לשביעות רצון שני הצדדים, אני מציע להעביר את הנושא הזה לדין בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת רן כהן, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): כן.

היו"ר ח' גרוסמן:

אם כן, אין הצעה אחרת, ואני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לדין בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. מי בעד? מי נגד?

שלביו קיבלנו את הממצאים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש לסיים כממצאים התמורים שבידי שר האוצר, כיוון שלעניות דעתי המגמה כאן חמורה ביותר. דוגמה ראשונה הבאתי מדברי שר האוצר בתחילת דבריו. דוגמה שנייה, ואביא אותה ממש בתמצית — ב"11 במאי 1987. בהודעת הממשלה בנושאים כלכליים, אמר שר האוצר כמליאת הכנסת כדברים האלה: "נקודת המוצא של השכר היום היא נקודה נוחה יחסית לשכירים. בשנת 1986 עלה השכר הריאלי הממוצע במשק בשיעור של כ-8%", וכן הלאה. והוא סיים ואמר: "כך חזרה ועלתה רמת השכר לשיאים שלא נודעו". זה לאחר שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה באה היום ואומרת לנו, שהשכר בעצם ירד.

יותר לי באמת לבוא ולשאול: מי מפרנס את שר האוצר בנתונים? לא זו בלבד שהוא טועה, הוא גם מטעה — מיהו מטעה את שר האוצר. מיהו במשרד האוצר חושב שאובי העם הוא השכירים ולכן הוא נתן לו את הנתונים הללו.

אדוני סגן השר, אם במשאו-מתן המתנהל היום לא יהיה פיצוי נאות לשכירים על השכר שנשחק, על תוספת היוקר שמשולמת רק כ-70%; אם לא ייעשה צדק כלפי הגמלאים — לא רק כרמות הצעת החוק שעברה לפני שבוע, ואפשר "למשוך לה את הנשמה" אף במשך שנתיים, אלא כבר עכשיו, בפיצוי על אובדן חלק ניכר מהפנסיה שלהם — לעניות דעתי אנחנו נמצא את עצמנו בושים ונכלמים, כיוון שההסכר היחיד לכך שהיום קונים יותר, אף שהשכר ירד, הוא בכך שיש גירול ברווחים על ההון הלבן ועל ההון השחור. אלה שמרוויחים על הון ועל ספקולציות יכולים להגדיל את כוח הקנייה שלהם ולהעלות את רמת הצרכנות במשק. לא השכירים. תודה רבה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. אבקש מסגן שר האוצר להשיב.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כראשית דברי אני רוצה להעיר לחבר הכנסת רן כהן בקשר להערה האחרונה שלו. על-פי הממצאים של המוסד לתפוקה, המשותף להסתדרות ולמעסיקים — הממשלה כלל לא בעניין — מתוך התמורה לתפוקה בשנה שעברה, 97% ממנה היו תמורה לעבודה, ו-3% — להון. גם בעיני זה קצת תמורה, וההסבר היחיד שלי לתופעה הזאת יכול להיות, שכל כך הרבה גורמים עסקיים הפסידו. היו במינוס. שגם אם היו אחרים שהרוויחו, אולי הרוויחו טוב — זה קיזז בהפסדים של האחרים, ומי כמוך, כבן שנמנה עם יחידת משק ששייכת לענף החקלאות, מכיר את העניין. לכן, אי-אפשר לומר שההון בכללותו הרוויח. דווקא ב-1986 כמעט כל התמורה מהתפוקה הלאומית יצאה על שכר, וזאת על-פי נתוני ההסתדרות, לא על-פי נתונים שלנו.

אבל, על השאלה שאתה העלית אני רוצה לענות כדלקמן: נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שפורסמו לאחרונה, אכן מורים על ירידה של כ-4% בשכר ברוטו במשק ברביע הראשון של שנת 1987, לעומת הרביע האחרון של שנת 1986. השכר ברביע הראשון של 1987 היה גבוה בכ-4% בהשוואה לרביע המקביל של שנת 1976 — כל זה ריאלי. בהתחשב בעליית המדר בין שני הרבעונים הנ"ל בשיעור של כ-5%, משחמע מכך שנומינלית עלה השכר כרביע הזה בכ-1%.

יש לזכור, שבמשך כל אחד הרבעים של שנת 1986 עלה השכר בשיעורים ניכרים: רבע ראשון — 14.4%, רביע שני — 4.8%, רביע שלישי — 0.5%, רביע רביעי — 2.5%.

ה צ ב ע

הצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' גרוסמן:

הצעתו של חבר הכנסת רן כהן תועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

יו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

עדת הוועדה הודיעה שר התעשייה והמסחר בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: התגברות האבטלה במשק; והודעת שרת הכריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: הגברת הילודה והפחתת תמותת התינוקות במערכת הכריאות. תודה.
חייקה גרוסמן (מפ"ס):
תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:

הודעה למוכיר הכנסת.

מוכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק שירותי חיירות (תיקון). שהחזירה ועדת הכלכלה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

יח. הצעת חוק לכיטול פקודת שיווק פרי-ההדר, התשמ"ו — 1986*

(הצעת חבר הכנסת מ' שיטרית)

אחרי כל זה רוח, או הפרדסן מקבל אותו. זה אכסודר שאין כדוגמתו.

לערכים חושבי רצועת-עזה ויהודה ושומרון יש הזכות שאין לפרדסנים חושבי מדינת ישראל ואזרחיה היהודים, ואלה האחרונים רוצים שיווין זכויות כמו לערכים, היינו שגם להם יהיה מותר לשווק למי שהם רוצים. מדוע נמנעת מהם הזכות הזאת? המועצה לשיווק פרי הדר רוצה להתקיים? — בבקשה, אבל לא על-פי חוק, לא על-פי כוח, לא באילוף. אם היא כל כך טובה ויעילה ומביאה רווחים לחברה, ארובה, יצטרפו אליה כצורה וולונטרית. הרי אם לחברים כדאי, הם ישארו חברים בה, ומי שהדבר לא כדאי לו יילך ושיווק את הפרי בעצמו.

ברוסיה הסובייטית, שהיא מדינה טוטליטרית — אין בה דמוקרטיה — גורבצ'וב עושה היום רפורמה שלמה ומאפשר לחקלאים שם לשווק באופן פרטי 30% מהתוצרת שלהם; כך ברוסיה הסובייטית. אצלנו, במדינת ישראל הדמוקרטית, אין לפרדסן זכות לשווק את הפרי שלו. לשם מה ההגדר הזה, האם כדי להגן על הפרדסן? — הם אינם מבקשים הגנה, וחבריהם יושבים כאן. היום, עכשיו, בימים אלה, עוקרים במדינת ישראל 3,500 דונם פרדס — עכשיו, בימים אלה. מה יהיה גורל החקלאות? מה יהיה גורל הפרדסנות ופרי ההדר, שישראל התגאתה בו כל כך? מדוע אין זה כרוז מאליו שהרבר פוגע בחופש הפרט בחברה הישראלית?

ראו מה קרה למועצות שיווק אחרות — מועצת הירקות והפירות. מי צריך את כל האורגניזטור הגדול הזה, שכולו, גברתי היושבת-ראש, יושב על גבו של החקלאי וגובה ממנו מחיר קבוע, וכסופו של דבר החקלאי יוצא נפסד? לדעתי, זהו אחד הגורמים למשבר ולהתמוטטות המערכת החקלאית בארץ. הדוגמה של מה שקורה היום בתחום הפרדסנות בארץ וזעקת לשמים ומחייבת תיקון, לדעתי.

אילו סברתי שההסדר עם ארגון המועצה לשיווק פרי הדר הוא הסדר מאלף, שנותן פירות יוצאים מן הכלל לפרדסנים, הייתי אומר: נחא, אבל, כווא נעשה השוואה, על-פי נתונים אובייקטיביים, לאחר שבדקו את המצב בשוק פרי ההדר —

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה שלפני האחרונה, מס' ש"י: הצעת חוק לכיטול פקודת שיווק פרי הדר, התשמ"ו — 1986 — מאת חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק המונחת לפני הבית ולפני חברי הכנסת נועדה למעשה להציע כיטול פקודת שיווק פרי הדר משנת 1947, דהיינו, לבטל את המצב האנכרוניסטי השורר בתחום הזה בפרדסנות כמו בענפים אחרים בחקלאות, שבו הפרדסנים במדינת ישראל והחקלאים הפכו להיות אריסים המשועבדים למועצות ייצור למיניהן. בדומה למועצה לשיווק פרי הדר.

יסודו של החוק הזה, הוא בתקופת המנדט הבריטי, כאשר רצו הבריטים למנוע מישראלים לשווק את הפירות שלא לצבא הבריטי. החוק אומץ וממשיך להיות קיים במדינת ישראל עד היום הזה.

חשבו נא רגע, רבותי חברי הכנסת. מדובר במדינה דמוקרטית, שמושם בה הדגש בחירותו של האזרח. אזרח קונה אדמה, נוטע עליה פרדס, מעבד אותה, משקה אותה, מזבל את האדמה ומשקיע בזה את כל נפשו — ויש אלפי פרדסנים כאלה; ואני שמח שניציגיהם יושבים כאן, נציגים של למעלה מ-1,000 פרדסנים, החברים בעמותה שמטרתה לנסות ולהביא לשינוי המצב הנוכחי. הפרי, ביום שהוא נמצא על העצים, כבר איננו שייך לפרדסן. אסור לו לקחת את הפרי ולשווקו בעצמו. אסור לו לקחת פרי הביתה. אם הוא יתפס כשהוא לוקח הביתה פרי, את הפרי שלו, הוא יועמד לדיון. הוא חייב לתת את הפירות למועצה לשיווק פרי הדר. המועצה לוקחת את הפירות, ממיינת אותם, אורזת אותם, שולחת אותם לחוץ-לארץ. משווקת אותם. רק אם נשארו רווחים אחרי שניכו את כל ההוצאות של העבודה הזאת — הוצאות השיווק, המשלוח, גם הוצאות שנגרמו בשל "פשלוח": נניח ששכחו אונייה עמוסה פרי כמשך שבוע ימים כנמל, נניח שארזו לא טוב, נניח שמכרו לא טוב, נניח שהסוכן בארץ אירופית מסוימת, שתפקידו לשווק את הפרי, עשה עבודה גרועה, והוא עוכד של המועצה לשיווק פרי הדר — קודם כול מנכים מההכנסות את כל ההוצאות האלה, ואם נשאר

שהחלקאים מקבלים יתרון שארית בלבד, המורידות את פעולתם ומשקיהם ביגון שאולה.

על כן, רבותי חברי הכנסת — — —

אהרן הראל (המערך):

מדוע אינך מגיש הצעה לסדר-היום?

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה יודע כמוני שהצעה לסדר-היום נדונה במליאה, מועברת לוועדה ונקברת, ובוה מסתתים הטיפול.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש את תמיכתכם על בסיס ההיגיון שבהצעת, לא על בסיס המשמעת הקואליציונית שחבר הכנסת אדרי מנסה לכפות. אני מבקש שתפעילו את ההיגיון שלכם לגבי הדברים שהזכרתי כאן. אני רוצה לבקש מכם, שנעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת הכלכלה, על-מנת שזו תידון שם ותקבל את היחס הרציני שלו היא ראויה.

אני רוצה לומר, שאין לי דבר נגד המועצה כמועצה. היא יכולה להישאר מועצה וולונטרית. אני מתנגד לכפייה על האזרח.

גברתי, הרשי לי לומר משפט אחד אחרון נוסף, קצר מאוד.

היור' ח' גרוסמן:

המשפט האחרון שבנית היה ארוך כל כך.

מאיר שטרית (הליכוד):

חברי הכנסת, כואו נלמד ממרוקו. חבר הכנסת אדרי, אתה כן-כית שם. במרוקו בוטל לאחרונה המונופול שהיה בידי מועצת ההדרים על ייצוא פרי הדר. התוצאה: מועצת ההדרים שנחשפה לתחרות הכינה תוכנית מקיפה, ייעלה את עצמה, היא מציעה לפרדסנים מחיר מראש, כשער הפרדס. זה כל מה שאני רוצה. כואו נקבל את הצעת החוק בקריאה טרומית, בקריאה ראשונה, ואז תבוא המועצה לפרי הדר לדבר עם הפרדסנים, ולא, אין לאנשים האלה אל מי לדבר ואל מי לפנות.

היור' ח' גרוסמן:

חודה. חברת הכנסת עדנה סולודר מבקשת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. בבקשה.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני יודעת אם לחבר הכנסת שטרית יש פרדס. אני מודיעה שאני חלק מחברה המגדלת פרדסים, ואני מכינה שמולי יושבים אנשים שגם הם פרדסנים. נכון שהחוק חוקק ב-1947, נכון שהחוק אינו כליל השלמות ונכון שיש בעיה במועצות הייצור, אבל צריך להיזהר מאוד מאוד מלשפוך את מי האמבטיה עם התינוק.

משמעות החוק שמציע חבר הכנסת שטרית היא ביטול השיווק הבלעדי של המועצה לשיווק פרי הדר בחוץ-לארץ, הגורם, לדבריו, לסרכול השיווק ולניצול הפרדסנים.

קיים קושי אמיתי בייצוא תוצרת טרייה לארצות אירופה, עקב העובדה שזה מחייב לוגיסטיקה מורכבת בתנאי משלוח אופטימליים — קירור, לחות ועוד. קשיים אלה גדולים במיוחד לעומת ארצות אירופה הדורמות, איליה וספרד בעיקר, המתחרות בנו בייצוא פרי הדר. אלה קשיים אובייקטיביים, ואנו מחפשים להם פתרון לאורך זמן. אין שום מוצר חקלאי טרי, שחיי המדף שלו קצרים, שאפשר לשווקו מעבר ליס שלא ביר אחת ולהגיע להישגים. אומנם חבר הכנסת שטרית הביא כאן דוגמאות מארצות רבות, אבל נרמה לי שאין

הנתונים שאני מביא בפני חברי הכנסת מקורם באגף התכנון הכללי, לפי דוחות המועצה עצמה — מחירי מכירה בשנים האחרונות — שימולב מה קורה: בשנת 1978/79 — אם ניקח את השנה הזאת כבסיס — ייצאה מדינת ישראל 100% ב-1979/80 — 86%; ב-1980/81 — 85%; ב-1981/82 — 75%; ב-1982/83 — 70%; ב-1983/84 — 59%. הרי חלה ירידה מתמדת בכמות הפרי שמדינת ישראל מוכרת בשווקים בחוץ-לארץ. ולא רק זאת, גם המחירים שבהם מכרו היו כירידה מתמדת.

לעומת זאת, ניקח לצורך ההשוואה ארצות אחרות שאין בהן מועצה לשיווק פרי הדר. ספרד באותה שנה, ב-1978/79, ייצאה 100%, ב-1979/80 — 96%, ב-1980/81 — 102%. ואחר כך 87% ו-119%. זאת אומרת — הייצוא כקו עלייה, פחות או יותר. מרוקו התחילה ב-100% ב-1979, 163% ב-1980, 114% ב-1981, 130% ב-1982, 148% ב-1983 וב-1984 — 115%. קפריסין: ב-1979/80 — 100%, ב-1980/81 — 107%, ולאחר מכן 119%, 138%, 140% ו-145%. יוון — גם אצלה חלה עלייה בייצוא מ-100% ל-186% ב-1983/84. כלומר דווקא בארצות שבהן אין מועצה לשיווק פרי הדר יש עלייה בהיקף הייצוא יש עלייה במחירים, ואצלנו יש ירידה בהיקף הייצוא, יש ירידה במחירים.

אבל, אני גם אתלה באילן גדול. אני רוצה לצטט את שר החקלאות.

היור' ח' גרוסמן:

אני מבקשת לסיים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני עומד לסיים, גברתי היושבת-ראש. אצטט עוד שני נתונים בלבד.

אהרן הראל (המערך):

למה לא הגשת הצעה לסדר-היום במקום הצעת חוק, כדי לאפשר דיון בהצעה לסדר-היום בוועדה?

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת הראל, מדובר בסך-הכול בקריאה טרומית. אתיחס לזה בסוף.

ועדת-פיהוריל מתחה ביקורת קשה ביותר על תפקוד מועצת ההדרים, והיא קובעת שיש ריכוזיות יתר בקבלת החלטות, העדר גמישות במערכת השיווקית, היענות אטיה להתפתחויות בשווקים ומדיניות שיווק ומחירים שאינה תואמת את התמורות שחלו בשוקי הייצוא. כן הואשמה המועצה בניגוד אינטרסים בין החברות הקבלניות לשיווק השיווק.

חברת הכנסת עדנה סולודר, חשמעי: שר החקלאות, אריק נחמקין, הודיע ב"מעריב" מ-3 באפריל 1985, וב"ידיעות אחרונות" ב-26 במרס 1985, "כי יפרק את המועצה לשיווק פרי הדר אם זו לא תצליח להתארגן ולהתייעל בתוך השנתיים הקרובות". מדובר על שנת 1985. אנחנו בשנת 1987 ולא התרחש דבר. לכן אינני חושב שאני חוטא אפילו לאמת של שר החקלאות עצמו, שהודיע כי יפרק את המועצה לשיווק פרי הדר.

דובר אחרון, אני רוצה לצטט את מבקר המדינה, שכתב בדוח שלו לשנת 1985: "במבנה זה של ענף ההדרים כרוך, שהאינטרס העליון, אשר נשמר בענף כמשך כל השנים, הוא האינטרס של הקבלנים. כשיטה הקיימת עובדת המערכת, השיווקית לפי עיקרון של "קוסט-פלוס", והתוצאה היא,

צינתי בנאומי הקודם, שאפילו ברוסיה הסובייטית היום עושה גורבצ'וב רפורמה ונותן אפשרות לחקלאים לשווק 30% מתוצרתם באופן פרטי.

גדעון גדות (הליכוד):
נותן להם אפשרות לשווק תפוזים.

מאיר שטרית (הליכוד):
אולי תפוזים, מה שהם מגדלים. אצלנו מגדלים תפוזים.

דיברתי על כך שלערכים בארץ-ישראל, ביהודה, כשומרון וברצועת-יעוה יש זכות שאין לפרדסנים היהודים שלנו. למה פרדסן ערבי יכול לשווק את התוצרת שלו באופן חופשי, למי שהוא רוצה, ופרדסן ישראלי אינו יכול? מה זכותו? האם אתם יכולים לתמוך בכך כזה?

אני מציע לכם, חברי, דווקא בליכוד, אל תתמכו, לפחות הימנעו, כדי שההצעה תרד באצבעותיהם של חברי סיעת העבודה. אורבה, אני רוצה שכל הפרדסנים בארץ ידעו מי מצביע נגד הצעת החוק הזאת, מי תומך בהם ומי אינו תומך בהם. למה לכם להצביע בעניין הזה? החוק ייפול — ייפול. אני את שלי עשיתי.

ציטטתי את דברי שר החקלאות משנת 1983 ב"מעריב" וב"ידיעות אחרונות". הוא אמר — בשנת 1985: אם בתוך שנתיים לא ישתנה המצב כמועצה לשיווק פרי הדר, אני אפרק את המועצה לשיווק פרי הדר. עכרו שנתיים, דבר לא השתנה. אם כן, שר החקלאות עצמו אמר זאת. אל תיכנעו ללחץ. הצביעו פעם אחת לפי היגיון.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה.

חיים קופמן (הליכוד):
תגיש הצעה רגילה.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת קופמן, אני יודעת רק מה שהמציע מציע, לא מישוהו אחר. אני לא יכולה לקבל הצעות של חבר כנסת אחר, שאיננו חבר הכנסת שהגיש את הצעת החוק. אם הוא יאמר לי שהוא הופך את הצעת החוק להצעה רגילה לסדר-היום — תהיה הצעה רגילה לסדר-היום. אם הוא לא יאמר לי זאת — אני מעמידה את הצעת החוק להצבעה.

קראה:

היו"ר ח' גרוסמן:
לא, אנחנו גמרנו את הדיון.

מאיר שטרית (הליכוד):
האם יעבירו זאת לוועדה כהצעה רגילה? אפשר לעשות דבר כזה?

היו"ר ח' גרוסמן:
כן, אתה יכול לעשות זאת. אם אתה עושה זאת ולא חבר הכנסת קופמן, רק אתה.

מאיר שטרית (הליכוד):
אני מסכים.

היו"ר ח' גרוסמן:
לא די בהסכמה, אתה צריך להציע. אני לא הצעתי זאת. אין לי זכות להציע לך זאת. אתה מציע.

ההנושא היחיד שבו איננו יכולים להשוות את עצמנו עם ארצות אחרות.

היו לנו, לצערנו, ניסיונות מרים בעבר, כאשר פעלו בחתום ייצוא פירות, ירקות ופרחים כמה יצואנים ישראלים, שגרמו לחקלאי הישראלי נזקים, לעתים ללא חיקון. למעט יצואנים ברודים, פשטו האחרים את הרגל, נמצאים כהליכים משפטיים, ולאחרונה אף נכלא אחד מהם מאחורי סורג ובריח בגין מרמה והונאה. כתוצאה מכך נותרו חקלאים רבים בלא תמורה לתוצרתם.

למיטב ידיעתי, שר החקלאות, ראשי משרדו ומועצת פרי הדר מודעים היטב לבעיות הענף, ומשום כך ננקטו כשלוש השנים האחרונות צעדים לשיפור תהליכי השיווק ולייעול המערכות. עקב כך צומצמו ההוצאות כ-20%, ופעולת הייעול נמשכת גם במועצה וגם בגופי השיווק הפועלים בארץ.

שיווק ביד אחת של תוצרת טרייה לייצוא הוא חנאי הכרחי, שיש להקפיד על הפעלה נכונה שלו.

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת שילנסקי.

עדנה סולודר (המערך):
במקרה כזה אף ייהנו החקלאים היעילים. החקלאי הטוב מקבל בשנה האחרונה תמורה — — —

סליחה, חבר הכנסת שילנסקי, חבר הכנסת מאיר שטרית יודע גם שיש החלטות מסוימות של גוף שהוא חייב לו.

דב שילנסקי (הליכוד):
יש בינינו חילוקי דעות. אנחנו רוצים להצביע עם חבר הכנסת שטרית ומכריחים אותנו להצביע אחרת.

עדנה סולודר (המערך):
החקלאי הטוב מקבל בשנה האחרונה תמורה גבוהה יותר בגין הכנסת שיטה של שלום לפי איכות. אלה צעדים ככיוון הנכון, ושר החקלאות הורה להרחיב מגמה זו.

אל לנו להתפתות לניסיונות שאין אחר כך דרך לתקנם. פירוק המערכת עלול להמיט שואה על הענף. לכן, כל עוד לא הרמנו ידיים באשר לאפשרות של ייעול מערכת השיווק הגדולה שלנו — יש ללכת בדרך זו.

כפי שאמרתי בראשית דברי, צריך להיזהר מאוד מלשפוך את מי האמבטיה עם החינוק. על כן אני מבקשת להסיר את הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת שטרית, בבקשה, כקצרה.

מאיר שטרית (הליכוד):
צר לי שחברת הכנסת עדנה סולודר מציגה עמדה זו. אני רואה את פעולת הגיוס של חברי גם בקואליציה. אני רוצה לומר לחברים, מאחר שלא שמעתם את החלק הראשון של הדיון — זה חוק אנקרונטיסטי, בלתי דמוקרטי, הפוגע בכוניותיו של האזרח, הורס את החקלאות, גורם לכך שהפרדסנים שנציגיהם יושבים פה, ואני מדבר על אלפי פרדסנים — העמוחה שלהם יושבת פה — ממשכים לשאת באובדן נכסיהם ופרדסיהם, ולשלם מחיר למועצה שאיש לא צריך אותה. מה הרעיון העומד מאחורי זה? להחזיק גוף שרובו מורכב, נניח, על בסיס תנועת העבודה, ובגלל זה אולי תומכים בו חברים ממנה? מה הרעיון? מדובר על עקרון הדמוקרטיה, חופש הפרט, חופש האזרח.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

ההצעה הועברה כהצעה רגילה לסדר-היום לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

* י.ט. הצעת חוק הרהיבית, התשמ"ו-1986 *

(הצעת חבר הכנסת מ' כהנא)

יך. שחררנו את ירושלים כולה. הגענו להרהיבית, וקולו המנצח של הכוח היהודי נשמע בארץ: הרהיבית בידניו.

הרהיבית בידניו? — לעג לרש, בדיחה מרה ועלוכה. הרהיבית בידיהם, שהרי כבר באותו חודש בשנת התשכ"ז נבהלו הגמדים המתייוונים והחזירו לזוקף, שם רשעים ירקב, את המפתחות, את הבעלות, את הריבונות, וכמו רגלינו דרסנו את כבודו של עם ישראל ואת קדושת אלוקי ישראל. מאז אין קץ לבושות, לחילול השם, כנופיה של כריונים, פראי-אדם ישמעאלים, יושבים על הר קודשנו בכוננות מתמדת להכות, להשפיל יהודים המנסים לעלות לתפילה. משטרת ישראל, כהוראות הגמדים של ממשלות המערך והליכוד, מונעת מיהודים לממש את זכותם, על-פי חוק הכנסת, להגיע למקום קודשם. המופתי, שונא ישראל, השואף להשמירנו, מסית, ממרד, וממשלת הנגסים הזאת מפתת להעמידו לדיון.

חברי כנסת של ועדת הפנים מגיעים לסיוור בהרהיבית, ומשטרת ישראל מגייסת לא פחות מ-800 אנשי ביטחון לאבטח אותם. זו בושה וחרפה למדינה שאיבדה כל תחושה של כושה וחרפה.

כתצהיר לכג"ץ טוען אותו מופתי. סעד א-דין אל-עלמי. לריבונות מוסלמית יחידה ומלאה על הרהיבית, וכופר בסמכות בית-המשפט העליון לערער עליה. הוא מאיים גם במלחמת דת, בדמים.

חברי הכנסת, אילז-הינו רבנים דיינים מצהירים כך, הרי יוסי שריר והכנופיה של הארבעה מר"צ היו מתרוצצים ומתפוצצים וקוראים לעריפת ראשיהם של המסתחים והממרדים היהודים.

נגע הסרטן של כיתיון הרהיבית התפשט מהר מהר בכל מורח-ירושלים, שם הטילו הערבים את אימתם על היהודים. היום חוששים יהודים ללכת לכותל דרך שערי-שכם: יהודים חוששים לחייהם בכירת מדינת ישראל.

הרהיבית מסמל את ריבונותו של עם ישראל על ארץ-ישראל. מי ששולט בהרהיבית ישלט בירושלים ובארץ-ישראל; מי ששולט בהרהיבית משליט גם את דתו ואלוהיו בעולם. חוכה קדושה לשים קץ לחילול השם של ריבונות המוסלמים על הר קודשנו; חוכה עלינו לקדש שם שמים על-ידי החלת ריבונות אלוקי ישראל על הרהיבית, מקום קדשנו.

לשם כך אני מציע את חוק הרהיבית, התשמ"ו:

הרהיבית הוא המקום הקדוש ביותר לעם ישראל, ולכל יהודי תינתן הזכות לעלות ולהתפלל בו כלא שום הפרעה.

מאיר שטריה (הליכוד):

אני מציע שהצעת החוק שלי תהיה הצעה רגילה לסדר-היום, ותועבר לדיון בוועדה.

היו"ר ח' גרוסמן:

יפה. אם זו הצעה רגילה לסדר-היום, האם יש מישהו שיש לו הצעה אחרת? רק הצעה להעביר לוועדה? לוועדת הכלכלה? מי בעד העברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה, כהצעה רגילה לסדר-היום? מי נגד? אין נגד.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה האחרונה, מס' רפ"א: הצעת חוק הרהיבית, התשמ"ו-1986 — מאת חבר הכנסת מאיר כהנא. בכקשה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, דורות ומאות שנים של שפלות גלותית, של השפלה וחוסר אונים עברו על עם ישראל בגולה. עם כוזי ושסוי גורש מארצו וממולדתו, הושלך מארץ קודשו לארצות העמים, לארצות הטומאה. משם נשאו יהודים את עיניהם בתפילה לאביהם שבשמים: קרב פזורינו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ; והביאנו לציון עירך ברניה, ולירושלים בית-מקדשך בשמחת עולם. ומספר התהלים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ; והביאנו לציון עירך קדם — — — הר ציון זה שכנת בו. הרימה פעמך למשאות נצח, כל הרע אויב בקדש, שאגו צורך בקרב מועדך. שמו אותם אתות — — — לארץ חללו משכן שמך — — — עד מתי אלהים יחרף צר, ינאץ אויב שמך לנצח.

כן, קרוב ל-2,000 שנה ישב העם האומלל הזה ויקונן את קינת ירמיהו הנביא: "על זה היה דוה לבנו, על אלה חשכו עינינו: על הר ציון ששמים, שועלים הלכו בו". הר ציון, הר הבית, הר השם, מקום מקדשנו — מוקד הקדושה הנצחית. מרכז קידוש שמו של הקדוש ברוך הוא, שהפך על-ידי גויים ארורים, שועלים קטנים שהילכו בו, למקור החילול, הביזיון, הנאצה של השם אלוקי ישראל.

חברי הכנסת, אם גדולי ישראל של המשנה, שראו שועל יוצא ממקום המקדש, געו בככי כי לא היה בידם הכוח למנוע את החילול, מה נאמר אנחנו, כאשר היום שועלים הילכו בו, והם מכלים בכל רגע את קדוש ישראל, כאשר שמו אותות הכוזבות, אותות האסלאם, אותות הריבונות שלהם בהר השם, ואנחנו, עם כוזי ושסוי, שיצא מהגלות להקים כאן מדינה יהודית, הפכנו לעם שמכזה את עצמו, ומססה ומחלל את כבודו העצמי.

בתקופת ההשפלה, כאשר ישב עם ישראל בגלות, הגיעו ארצה הישמעאלים מאותו מקור של הפסוק כבראשית "והוא היה פרא אדם, ידו בכל ויד כל בו", ובחירוף וגידוף עלו להר הקדוש של אלוקי ישראל וחיללוהו כמסגדים שסימלו את השתלטותו של אללה, ככיכול, על אלוקי ישראל וחמנא ליצלן, ואנו, בחריקות שנייים עמדנו כחרי אונים מול ההשפלה, מול חילול השם. אך בחסדי השם, כאשר בשנת התשכ"ז קמו ערבים להכחידנו מגוי, להשמיר את מדינת היהודים כדי שלא ייוכר שמה עוד, קמו האריות, צבאות השם של צה"ל, והכום שוק על

עדנה סולודר (המערך):
אני מבקשת להוריד את זה.
היו"ר ח' גרוסמן:
את מבקשת להוריד את הצעת החוק.
חברי הכנסת, אנתנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדין מוקדם בוועדה — מיעוט
בעד ההצעה להסיר את
הצעת החוק מסדר-היום — רוב
ההצעה להסיר את הצעת חוק הרה"בית,
התשמ"ז—1986, מסדר-היום של הכנסת
נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
חברי הכנסת, הישיבה הבאה — כיום שני הבא בשעה
16:00. ישיבה זו נעולה.

כל הסמכויות בעניין נוהלי זמני הביקור; כללי
ההתנהגות, קביעת המקומות המותרים או האסורים ככניסה,
קביעת סדר התפילה, יהיו כסמכותה הבלעדית של הרבנות
הראשית בישראל.

כל הזכויות בעניין הרה"בית, הניתנות לווקף המוסלמי,
לרכות הזכות להציב שומרים כמקום, חופקענה מידיו. 1
המפתחות לשערי הרה"בית ימסרו לידי הרבנות הראשית
לישראל.

ברור שחוק זה אינו אלא התחלה דלה חזירה בדרך
לקידוש השם המלא והמהודר, ואינו עונה כלל וכלל על
הדרישה הלאומית וההלכתית לסלק משם את הזרים שכופרים
באלוקי ישראל. כמו כן, שלא יהיה ספק כי ממשלה יהודית
אמיתית של תנועת "כך" תיגש מיד, בעזרת השם, לחסל את
שורש הנגע, ותוריד מהרה"בית את הזרים ואת המסגרים.

היו"ר ח' גרוסמן:
אני מבקשת לסיים.

מאיר כהנא (תנועת כך):
אך עד אז כדי כיוון וקצף, לפחות כחוק המינימלי הזה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:36.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות שמ"ד — שמ"ו

- א. שאילתות בעל-פה.
 ב. שאילתות ותשובות.
 ג. הצעת סיעת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל שתיקתה בנושא זכותו של חבר כנסת לקבוע עמדה על-פי מצפנו ההלכתי.
 ד. גידול במספר תאונות דרכים — הצעת חבר הכנסת א"י שפירא.
 ה. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 33), התשמ"ז—1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ו. הצעת חוק היטל על אשראי כמטבע חוץ, התשמ"ז—1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ז. הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 19), התשמ"ז—1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 ח. הצעת חוק הספורט, התשמ"ז—1987 (קריאה ראשונה).
 ט. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 28), התשמ"ז—1987 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר הכנסת אי' לין.
 י. סקירת שרת הבריאות על פעולות משרד הבריאות.
 יא. הצעות לסדר-היום.
 יב. הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 9), התשמ"ז—1987 (קריאה ראשונה).
 יג. הצעת חוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר (מס' 11), התשמ"ז—1987 (קריאה ראשונה).
 יד. שלטון החוק — הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי.
 טו. הצעת חוק-ייסוד: הכנסת (תיקון מס' 18), (קריאה ראשונה).
 טז. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 16), התשמ"ז—1987 (קריאה ראשונה).
 ז. הרפואה המשפחתית כמנוף לחיסול משבר הרפואה — הצעת חבר הכנסת דב בן-מאיר.
 יח. פיטורי מורים והשיבושים בעקבותם במערכת החינוך — הצעות חברי הכנסת מ' פלד, ד' דינינו, ד' מגן ור' איתן.
 יט. עיצומים והשבתות במערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת ר' איתן.
 כ. המשבר המתמשך במערכת הבריאות.
 כא. המשבר המתדיף בבתי-החולים — הצעות חברי הכנסת ו' שם-טוב ור' כהן.
 כב. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 3), התשמ"ז—1986 (קריאה ראשונה).
 כג. הצעת חוק חגורות כטיחות כרכב, התשמ"ז—1986 (קריאה ראשונה).
- כד. הצעת חוק הנוזקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3), התשמ"ה—1985 (קריאה ראשונה).
 כה. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה כנאות, התשמ"ו—1986 (קריאה ראשונה).
 כו. הצעת חוק החיילים המשוחררים (החזרה לעבודה) (תיקון מס' 8), התשמ"ו—1986 (קריאה ראשונה).
 כז. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2), התשמ"ה—1985 (קריאה ראשונה).
 כח. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה), התשמ"ו—1985 (קריאה ראשונה).
 כט. הצעת חוק לתיקון פקודת זיכיונות החשמל, התשמ"ה—1985 (קריאה ראשונה).
 ל. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 32), התשמ"ז—1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 לא. מושב חבר הנאמנים של הסוכנות בניו-יורק — הצעות חברי הכנסת ע' לנדאו, ח' דרוקמן, ג' כהן וע' סולודר.
 לב. התכטאויות של הרב פרדס כעיתון "נוחרת ראשית" — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
 לג. עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
 לד. הודעת ראש הממשלה בדבר הסדרים חדשים לניהול חיי החושבים בשטחים — הצעות חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, ב' בן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן.
 לה. נאום חוסיין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת אמ' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מיעארי וי' נאמן.
 לו. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי וח' גרוסמן.
 לז. העלאת מחירי הדלק לחעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
 לח. הצהרת ישראל כעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגת הדרגתית מדרום-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
 לט. הפסקת זרם המים לעיר אוס-אל-פחם — הצעת חבר הכנסת ת' טובי.
 מ. בקשה מארצות-הברית לכטל מעמד של פליטים ליהודים היוצאים מברית-המועצות — הצעות חברי הכנסת א' גרנות וש' בן-שלמה.
 מא. מאזן הגירה שלילי בגליל — הצעת חבר הכנסת א' נחמיאס.
 מב. המשמעות האנושית היהודית והישראלית של פסקי-הדין במשפט בארכי — הצעת חבר הכנסת ש' רייס.
 מג. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות שמה ושמי

- 144—145. משכורות מנהלים בתעשייה לעומת ענפים אחרים — הצעות חברי הכנסת "צכן ר" שמאי.
- 146. מפעלי "המגדר" — הצעת חבר הכנסת ד" מנן.
- 147. משלחת קונסולרית רוסיית בישראל — הצעת חבר הכנסת ע' לנדאו.
- 148. העדר הדריית בין המשלחת הרוסיית למשלחת ישראל — הצעת חבר הכנסת א' ולדמן.
- 149. ביטול הגיוס של בני 50 ומעלה לשירות מילואים — הצעת חבר הכנסת " ארצי.
- 150. העלאת שכר הדירה כמרכזי קליטה, בהוסטלים של
- הסוכנות ובדירות של "עמידר" — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
- 151. הצורך בהקמת בית-דין למשפחה — הצעת חברת הכנסת נ' ארד.
- 152. הפגיעה בבית-העלמין העתיק בקיסריה על-ידי חפירות ארכיאולוגיות — הצעת חבר הכנסת מ' פרוש.
- 153. בעיות העבודה ותחבורה במחוז השרון — הצעת חבר הכנסת " פרץ.
- 154. סכנת טביעה בחופי ישראל — הצעת חבר הכנסת ד' דנינו.

ג. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 33), התשמ"ז — 1987

1. תיקון סעיף 47
 - כסעיף 47 לחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט — 1959 (להלן — החוק העיקרי) —
 - (1) בסעיף קטן (א) —
 - (א) במקום הגדרת "חברת משקיעי חוץ" יבוא: "חברת משקיעי חוץ" — חברה בהשקעת חוץ, כמשמעותה בסעיף 53, שנתקיים בה אחד מאלה:
 - (1) המפעל שבבעלותה אושר ביום 1 באפריל 1985 או לאחריו;
 - (2) המפעל שבבעלותה אושר בתקופה שחליתה כ-1 באפריל 1983 וסופה ב-31 במרס 1985; לענין זה, "מפעל" — למעט הרחבת מפעל;
 - (3) הרחבת מפעל שבבעלותה אושרה לפני 1 באפריל 1985, והחברה היתה זכאית להטבות לפי פרק שביעי 3, ובלבד שיראוה כחברת משקיעי חוץ רק לגבי התקופה שמתום עשר שנים מיום תחילת תקופת ההטבות לפי פרק שביעי 3 עד תום תקופת ההטבות הקבועה בסעיף 45(ב) לגבי ההרחבה;
 - (ב) במקום הגדרת "שיעור השקעת חוץ" יבוא: "שיעור השקעת חוץ". כשנת מס פלונית — השיעור שלא היה נמוך ממנו כמשך שנת המס בשום זכות מזכריות אלה שהשקעת החוץ הקנתה:
 - (1) זכות לרווחים;
 - (2) זכות הצבעה;
 - (3) זכות למינוי מנהלים;
 - (4) הון מניות לרבות הלוואות בעלים;
 - (5) הון מניות לכדו;
2. הוראות מעבר
 - (א) על אף האמור בפסקה (2) להגדרת "חברת משקיעי חוץ" שבסעיף 47(א) לחוק העיקרי, כפי שתוקן בחוק זה, יחולו הוראות סעיף 45(ב) וסעיף 47(א) לחוק העיקרי כפי שתוקן בחוק זה, על חברת משקיעי חוץ שהמפעל שבבעלותה אושר במהלך חודש מרס 1983, אם הודיעה לפקיד השומה על רצונה בכך בתוך שלושה חודשים מיום פרסומו של חוק זה (להלן — יום הפרסום); הודיעה כאמור, לא תהא זכאית, החל בשנת המס 1985, להטבות על-פי פרק שביעי 3 לחוק העיקרי; לענין סעיף קטן זה, "מפעל" — למעט הרחבת מפעל.
 - (ב) על אף האמור בהגדרת "שיעור השקעת חוץ" שבסעיף 47 לחוק העיקרי כפי שתוקן בחוק זה, אם השיעור הנמוך ביותר שהשקעת החוץ הקנתה ביום מן הימים בשנת המס בהון המניות לרבות הלוואות בעלים (להלן — השיעור הכולל) אינו עולה על השיעור שהשקעת החוץ מקנה בהון המניות לכדו ביום י"ז בטבת התשמ"ח (31 בדצמבר 1987), יראו כאילו השיעור שהשקעת החוץ הקנתה בהון המניות לכדו ככל אותה שנת מס היה כגובה השיעור הכולל; לענין זה, "שנת מס" — כל אחת מאלה: שנת המס 1985, שנת המס 1986 ושנת המס 1987.

3. תחילה ותחלה
(א) תחילתו של סעיף 1(2) ביום כ"א באדר ב' התשמ"ו
(1 באפריל 1986).

(ב) ההטבות לפי סעיף 47(א) לחוק העיקרי, כפי שתוקן בחוק זה, ינתנו החל בשנת המס 1985.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 2

חבר הכנסת ד' תיכון מציע:

סעיף קטן (א) — בטל, והסימון (ב) ימחק.

לסעיף 3

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

כסעיף קטן (א), במקום "כ"א באדר ב' התשמ"ו (1) באפריל (1986)" יבוא "י"ד בניסן התשמ"ח (1 באפריל 1988)".

ד. הצעת חוק היטל על אשראי במטבע חוץ, התשמ"ז — 1987

"סוחר מוסמך" — מי שיש לו רשיון לפי סעיף 8 לחוק הפיקוח;

"ערכות" — ערכות או התחייבות אחרת לפירעון או לתשלום של אשראי ספקים, אף אם היא מותנית בתנאים;

"רבעון" — תקופה של שלושה חודשים שתחילתה ב"ו בינואר, ב"ו באפריל, ב"ו ביולי או ב"ו באוקטובר של כל שנה;

"תושב חוץ" — כמשמעותו בחוק הפיקוח, לרבות סניף מחוץ לישראל של סוחר מוסמך, ולמעט תושב יהודה, השומרון וחבל-עזה;

"תושב ישראל" — מי שאינו תושב חוץ, למעט סוחר מוסמך ובנק ישראל, ולרבות מי שנקבע לגביו בחיקוק שדינו כדין המדינה.

2. חיוב בהיטל

(א) סוחר מוסמך חייב בהיטל על האשראי במטבע חוץ שנתן לתושב ישראל ועל הערכויות במטבע חוץ שנתן; לעניין זה, ערכות מסוג אשראי דוקומנטרי תבוא בחשבון מן המרעד שבו הגיעו לידי הסוחר המוסמך או לידי אדם מטעמו, או לידי לקוחו, תעודות שקבלתן מהווה תנאי לגיבוש חבותו של הסוחר המוסמך (להלן — יוס תחילת הערכות).

(ב) תושב ישראל חייב בהיטל על האשראי במטבע חוץ שקיבל מתושב חוץ.

(ג) תושב ישראל וסוחר מוסמך חייבים בהיטל על אשראי הספקים שקיבלו.

3. שיעור ההיטל

(א) ההיטל יהיה בשיעור של 3 אחוזים לשנה מסכום האשראי, הערכויות או האשראי הספקים, לפי העניין, בכפוף לאמור כסעיף 4(ד).

לשם החוק

חברי הכנסת ח' רמון וד' תיכון מציעים:

אחרי "מס' 32" יבוא " — הבטחות שתוקפן למפרע".

לסעיף 1

חבר הכנסת ד' תיכון מציע:

בפסקה (1), פסקת-משנה (א), והסימון "(ב)" — ימחקו.

חבר הכנסת ת' טובי מציע:

בפסקה (1)(א), בהגדרת "חברת משקיעי חוץ", במקום "1985", שלוש פעמים, יבוא "1986".

1. הגדרות

בחוק זה —

"אשראי" — לרבות ניכיון שטרות, משיכת יתר, רכישת נכס לפי הסכם למכר חוזר, הנפקה או רכישה של איגרות חוב, שטרי הון או מניות הניתנות לפדיון, וכל עסקה אחרת שנגיד בנק ישראל (להלן — הנגיד) קבע כי היא עסקת אשראי, ולמעט אשראי ספקים;

"אשראי ספקים" — סכום שתושב ישראל או סוחר מוסמך חייב לתושב חוץ תמורת רכישה, הכירה או שכירות של טובין מתושב חוץ, או תמורת שימוש או קבלת זכות אחרת כלשהי בטובין השייכים לתושב חוץ, או תמורת עסקה אחרת שקבע הנגיד, לרבות ריבית וכל סכום אחר שנוסף לסכום כאמור, ולמעט סכומים כאמור ששולמו לתושב החוץ לפני מועד אספקת הטובין;

"היטל" — היטל כאמור בסעיף 2;

"חוק הפיקוח" — חוק הפיקוח על המטבע, התשל"ח — 1978;

"חוק מס ערך מוסף" — חוק מס ערך מוסף, התשל"ז — 1975;

"יום עסקים" — יום שבו נותן סוחר מוסמך שירות לציבור במרבית סוגי העסקים הבנקאיים;

"מועד אספקת טובין" — התאריך הרשום כשטר המטען, המעיד על מועד משלוח הטובין לישראל או לתושב ישראל או למי שהורה, או התאריך הרשום במסמך אחר שקבע שר האוצר בתקנות והמעיד על משלוח כאמור, על מכירת הטובין או על מסירתם;

"מועד החיוב בהיטל" — יום החיוב או יום הפירעון, לפי העניין, כמשמעותם בסעיף 4;

"מטבע חוץ" — מטבע שהוא הילך חוקי במדינה כלשהי ואינו מטבע ישראלי;

- (ב) שר האוצר, כהמלצת הנגיד ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי, בצו, לשנות את שיעור ההיטל.
- (ג) הנגיד, בהתייעצות עם שר האוצר, רשאי, בצו, לשנות את שיעור ההיטל, ובלבד שהשיעור שיקבע לא יהיה גבוה או נמוך לעומת השיעור שהיה לאחרונה בחוקף לפי סעיף קטן (א) או (ב) ביותר מ-2% לשנה מסכום האשראי, אשראי הספקים או הערכיות.
- (ד) הוראה בצו לפי סעיף קטן (ג) המגדילה היטל, חוקפה יפקע בתום שלושה שבועות מיום פרסומו של הצו ברשומות, אם לא אושרה או לא בוטלה ההוראה על-ידי החלטה של ועדת הכספים של הכנסת לפני תום שלושת השבועות; הוראה אחרת בצו כאמור רשאית ועדת הכספים לבטלה בתוך התקופה האמורה.
4. מועד החיוב בהיטל ודרך החישוב
- (א) היטל כאמור בסעיף (א) ו-(ב) יחושב, לגבי כל רבעון, על היתרה הממוצעת באותו רבעון וישולם ביום העסקים הראשון של הרבעון שלאחריו (להלן - יום החיוב), לפי שיעור ההיטל שבתוקף ביום החיוב; לענין זה -
- "יתרה ממוצעת" - היתרה הממוצעת של קרן האשראי ושל סכומי הערכיות, במהלך הרבעון, במטבעות החוץ השונים, על בסיס יתרות יומיות;
- "קרן אשראי" - לרבות ריבית וכל סכום אחר שנצבר על סכום האשראי אם הם לא נפרעו במועד שנקבע לכך בעת מתן האשראי, ולרבות ריבית שנצברה על סכום כאמור ומועד פירעונה הגיע.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), היטל לפי סעיף 2(ב) שמועד תשלומו חל לאחר מועד הפירעון האחרון של הקרן או הריבית, ישולם במועד הפירעון האמור לפי שיעור ההיטל שיהיה בחוקף באותו מועד ויראו את המועד האמור כיום החיוב.
- (ג) היטל כאמור בסעיף 2(ג) ישולם ביום הפירעון או התשלום (להלן - יום הפירעון) של אשראי הספקים או של חלק מפירעון, על סכום התשלום או הפירעון - לגבי התקופה המתחילה 90 ימים לאחר מועד אספקת הטובין (להלן - תחילת תקופת האשראי) והמסתיימת ביום הפירעון - לפי שיעור ההיטל שבתוקף ביום הפירעון; שר האוצר רשאי לקבוע שתחילת תקופת האשראי תהיה במועד אחר שיקבע, ובלבד שלא תקוצר תקופת 90 הימים האמורה.
- (ד) בסעיף קטן זה, "פירעון" או "תשלום" של אשראי ספקים - לרבות דרך קיוון, חליפין או מתן טובת-הנאה בדרך כלשהי.
- (ד) חישוב ההיטל לגבי חלק משנה ייעשה על-פי השיעור שנקבע לפי סעיף 3, מוכפל במספר החודשים שבחלק השנה ומחולק ב-12.

5. סיגים לתחולת ההיטל

- (א) ההיטל לא יחול אם הוכח להנחת דעתו של מנהל המכס ומע"מ (להלן - המנהל), בדרך שיוורה, כי האשראי, אשראי הספקים או הערכות ניתנו או נחקבלו כדון והם אחד מאלה:
- (1) אשראי ספקים שניתנה לגבי ערכות בסכום שאינו עולה על סכום הערכות ולתקופה שאינה עולה על תקופת הערכות, ובלבד שוחרר מוסמך חייב לשלם היטל על סכום הערכות;
- (2) אשראי שנתן שוחרר מוסמך במסגרת הקרן למימון משלוחי יצוא או הקרן למימון יהלומים, שמנהל בנק ישראל, כל עוד נתקיימו התנאים שנקבעו לאשראי כאמור;
- (3) אשראי שקיבל יצואן מתושב חוץ לפי היתר מאת המפקח על מטבע חוץ, בסכום שאינו עולה על האשראי שאותו יצואן היה זכאי לו לפי תנאי הקרן למימון משלוחי יצוא שמנהל בנק ישראל, אם האשראי שקיבל היצואן בא להחליף אשראי מתוך הקרן האמורה;
- (4) ניכיון שטרות שביצע יצואן במסגרת הקרן למימון משלוחי יצוא שמנהל בנק ישראל, כל עוד נתקיימו התנאים שקבע לענין זה בנק ישראל;
- (5) אשראי ואשראי ספקים שקיבלה חברת ספנות או חברת תעופה מתושב חוץ, וכן אשראי שנתן שוחרר מוסמך לחברה כאמור, או ערכות שנתן להבטחת אשראי ספקים שקיבלה, והכול אם האשראי או אשראי הספקים נועדו למימון פעולות הספנות או התעופה של אותה חברה; לענין זה, "חברת תעופה" ו"חברת ספנות" - כהגדרתן בסעיף 10(א)(3) לחוק היטל על שירותים מיובאים ונכסי חוץ (הוראת שעה), התשמ"ה - 1984³;
- (6) (א) אשראי שקיבל תושב ישראל מתושב חוץ וכן אשראי או ערכות שנתן שוחרר מוסמך, אם נתקיימו שני אלה:
- (1) התקופה הממוצעת לפירעון קרן האשראי, ובמתן ערבות - לפירעון סכום הערכות לרבות אשראי הספקים שלהבטחתו ניתנה, היא 39 חודשים לפחות מיום מתן האשראי או מיום מתן הערכות או מיום תחילת הערכות, לפי הענין, והם לא נפרעו בפרעל לפני תום התקופה האמורה, ולא נעשה שינוי בלות הסילוקין המקצר תקופה זו;
- (2) למקבל האשראי, ובמתן ערבות - לנותן הערכות ולמקבל אשראי הספקים שלהבטחתו ניתנה הערכות, אין זכות לפירעון, כמישרק או בעקיפין, בתקופה הקצרה מן האמור בפרט (1);

מתושב חרץ, לרבות כל סכום שנוסף לקרן האשראי, רק לאחר ששילם את ההיטל שהוא חייב בו לפי חוק זה, וסוחר מוסמך יבצע פירעון כאמור רק לאחר שהוכח לו כי שולם ההיטל, ואם שולם לאחר מעמד החיוב בהיטל — כי שולם עליו גם הפרשי הצמדה וריבית.

7. חישוב ההיטל

ההיטל יחושב במטבע ישראלי לפי השער היציג של מטבע החוץ שפרסם בנק ישראל לאחרונה לפני מעמד החיוב בהיטל.

8. תשלום ההיטל הדיוח

(א) סוחר מוסמך יעביר לאוצר המדינה את ההיטל שהוא חייב בו, לא יאוחר מתום יום העסקים השני שלאחר מעמד החיוב בהיטל.

(ב) מי שחייב בהיטל ואינו סוחר מוסמך, ישלם את ההיטל באמצעות סוחר מוסמך, לא יאוחר ממועד החיוב בהיטל; הסוחר המוסמך יעביר את ההיטל לאוצר המדינה לא יאוחר מתום יום העסקים השני שלאחר גבייתו.

(ג) מי שחייב בהיטל לפי סעיף (ב) ידווח על קבלת האשראי לסוחר המוסמך שבאמצעותו ייפרע האשראי, עם קבלתו.

9. החלת הוראות חוק מס ערך מוסף

(א) הוראות פרקים ט' ו"א עד י"ז לחוק מס ערך מוסף, למעט סעיפים 144 א' ו-144 ב' לחוק האמור, יחולו, על אף האמור בכל דין ובשינויים המחויבים, על ההיטל כאילו היה מס כמשמעותו בחוק האמור, זולת אם נקבעה בחוק זה הוראה אחרת לעניין הנדון.

(ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), הפרת הוראה מהוראות חוק זה ייחשב כדיון עבירה לפי סעיף 117(א) לחוק מס ערך מוסף.

10. ביצוע ותקנתו

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו, לרבות כללים לעריכת כל חישוב הדרוש לביצוע חוק זה.

11. תחולה

(א) ההיטל יחול מיום ה' באב התשמ"ז (31 ביולי 1987) (להלן — יום התחילה) על —

(1) אשראי במטבע חוץ וערכיות שנתן סוחר מוסמך, מיום י"ב באייר התשמ"ז (11 במאי 1987) (להלן — היום הקובע) ואילך, למעט אשראי מתוך פיקדונות למתן הלוואות למימון ייבוא ציוד שניתן לפני היום הקובע, והוסב בידי הלווה אחרי היום הקובע, כאישור בנק ישראל ובתנאים שקבע;

(2) אשראי במטבע חוץ שקיבל תושב ישראל מתושב חוץ מהיום הקובע ואילך; לעניין זה יראו תושב ישראל כאילו קיבל אשראי לפני היום הקובע רק אם סכום האשראי הופקד אצל סוחר מוסמך לפני יום זה או אם, לפי היתר מאת המפקח על מטבע חוץ שניתן

(ב) אשראי ספקים, או חלק ממנו, שנופרע לאחר תום 39 חודשים מתחילת תקופת האשראי;

(7) אשראי שקיבל תושב ישראל מתושב חוץ לצורך רכישת זכויות סוציאליות לפי היתר שנתן המפקח על מטבע חוץ;

(8) אשראי שנתן סוחר מוסמך למדינה, או ערבות שנתן להבטחת אשראי ספקים שקיבלה; לעניין זה, "המדינה" — למעט מי שדינו כדיון המדינה;

(9) אשראי שנתן סוחר מוסמך אם נתקיימו כל אלה:

(א) ניתן נגד מקבל האשראי, על-פי דין, צו פירוק או צו למינוי כונס נכסים או צו לקבלת נכסים;

(ב) סכום האשראי נרשם כחוב מסופק בספרי הסוחר המוסמך, לפי כללי החשבונאות המקובלים;

(10) סכום שחייב תושב ישראל לתושב חוץ תמורת רכישת ניירות ערך או מקרקעין מאותו תושב חוץ.

(ב) לא שולם היטל על אשראי מכוח הוראה שבסעיף קטן (א) ולא נתקיים או חדל להתקיים תנאי שנקבע בהוראה כאמור, יחושב ההיטל למפרע לפי סעיף 4 בשינויים המחויבים לפי העניין, וההיטל, כתוספת הפרשי הצמדה וריבית עליו, ישולם במועד שבו התנאי האמור היה צריך להתקיים או חדל להתקיים.

(ג) שר האוצר, בהתייעצות עם הנגיד ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי —

(1) לקבוע שההיטל לא יחול על סוגים נוספים של אשראי, אשראי ספקים וערכיות, או שהיטל ששולם לגביהם יוחזר;

(2) לפטור מההיטל סוגים של מקבלי אשראי, אשראי ספקים או ערכיות;

(3) לשנות, לעניין היטל כאמור בסעיף 2(ב), את יום החיוב ואת הדרכים לחישוב ההיטל וגבייתו, לגבי מקבלי אשראי מסוימים או לגבי אשראי מסוגים מסוימים או בסכומים מסוימים, ולצורך שינוי כאמור — לקבוע מהו פירעון של אשראי כאמור בסעיף 2(ב);

(4) לבטל, להתלות, להגביל או להתנות בתנאים את אי-תחולת ההיטל לגבי המפורטים בסעיף קטן (א), כולם או מקצתם, או את אי-תחולתו לפי סעיף קטן זה.

(ד) שר האוצר, בהתייעצות עם שר האנוגיה התשתית ועם הנגיד, רשאי לקבוע שההיטל לא יחול על אשראי, אשראי ספקים וערכיות שניתנו או נתקבלו לצורך מימון רכישת של דלק.

6. תשלום היטל לפני פירעון אשראי

תושב ישראל יפרע אשראי או אשראי ספקים שקיבל

בחשבון שוטף או אשראי למירעון עם דרישה, או אשראי אחר שהלקוח רשאי לפרוע בכל עת, יחול ההיטל -

(1) על יתרת האשראי שאינה עולה על היתרה שהיתה ביום הקובע - מתום שלושים ימים מיום התחילה;

(2) על יתרת האשראי שעולה על הסכום האמור בפסקה (1) - מיום התחילה.

12. הוראת מעבר

על אף האמור בסעיף 4(א), יהיה יום החיוב הראשון שלאחר יום התחילה, יום העסקים הראשון של הרבעון שתחילתו ב"ו באוקטובר 1987.

13. פרסום

חוק זה יפורסם בתוך שלושים ימים מיום קבלתו בכנסת.

הסתייגויות לחוק ה"ל

"(2) אשראי שקיבל יצואן מטוחר מוסמך לפי היתר מכות חוק הפיקוח";

והפסקאות שאחריה ימוספרו לפי זה.

2. בסעיף קטן (א) (6), בפסקאות משנה (א) (1) ר(ב), במקום "39" יבוא "30".

אחרי סעיף 9

חברי הכנסת ד' תיכון ו"י צבן מציעים:

אחרי סעיף 9 יבוא:

"10. קביעת ריבית

עד יום י"ג בניסן התשמ"ח (31 במרס 1988), קביעת שיעור ריבית שיגבה בנק ישראל מתאגידים בנקאיים, אשר יש בה למעשה כדי להעלות את שיעור הריבית שגובים תאגידים בנקאיים מאת סוג של מקבלי אשראי ביותר מ-5% לשנה מסכום האשראי, תיעשה בידי בנק ישראל כאישור ועדת הכספים של הכנסת או לפי כללים שקבע כאישורה."

והסעיפים שלאחריו ימוספרו לפי זה.

ה. הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 19), התשמ"ז - 1987

17. תחולת חוק העונשין

הוראות הסעיפים בחוק העונשין, התשל"ז - 1977, המנויים להלן, יחולו לגבי עבירות צבאיות, בתאומים המתורבים לפי העניין:

סעיף 12 - (אידיעת הדין);

סעיף 14 - (תביעת זכות בחוס לב);

סעיף 15 - (כוונה);

סעיף 16 - (מניע);

לפני היום הקובע, אינו חייב להפקיד את סכום האשראי אצל סוחר מוסמך, והסכום הועמד לרשותו בחוץ-לארץ לפני היום הקובע;

(3) אשראי ספקים בשל טובין שמועד אספקתם הוא היום הקובע או לאחריו.

(ב) אשראי או ערבות שניתנו או נתקבלו לפני היום הקובע, לרבות ריבית וכל סכום אחר שנוסף על אשראי כאמור, ולפני היום הקובע הוסכם שמועד פירעונם יחול אחרי היום הקובע והם הוראכו או לא נפרעו במועד, יראו כהם אשראי או ערבות חדשים, שניתנו ביום החידוש או הארכת, לפי העניין.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ר(ב), לעניין אשראי שנתן סוחר מוסמך בדרך של משיכת יתר

לסעיף 2

חבר הכנסת י' צבן מציע:

סעיף קטן (א) - יימחק, ושאר הוראות החוק יתוקנו לפי זה.

לסעיף 3

חבר הכנסת י' צבן מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "3 אחוזים" יבוא "2 אחוזים".

חברי הכנסת י' צבן וד' תיכון מציעים:

בסעיף קטן (ג), אחרי "עם שר האוצר" יבוא "ובאישור ועדת הכספים של הכנסת", וסעיף קטן (ד) - יימחק.

לחלופין

חבר הכנסת י' צבן מציע:

בסעיף קטן (ד), במקום "שלושה שבועות" ו"שלושת השבועות" יבוא "שבוע אחר" ו"השבוע".

לסעיף 5

חברי הכנסת ד' תיכון ו"י צבן מציעים:

1. בסעיף קטן (א), אחרי פסקה (1) יבוא:

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק השיפוט הצבאי, התשמ"ז - 1955, (להלן - החוק העיקרי), בהגדרת, "חיל", בפסקאות (1) ר(2), במקום "חוק שירות ביטחון, התשמ"ט - 1949", יבוא "חוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ז - 1986".

2. תיקון סעיף 2

בסעיף 2 לחוק העיקרי, במקום "בפקודת החוק הפלילי, 1936", יבוא "בחוק העונשין, התשל"ז - 1977".

3. החלפת סעיף 17

במקום סעיף 17 לחוק העיקרי יבוא:

1 ס"ח התשמ"ז, עמ' 171; התשמ"ז, עמ' 84.
2 ס"ח התשמ"ז, עמ' 107; התשמ"ז, עמ' 84.
3 ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשמ"ז, עמ' 80.

- סעיף 17 - (טעות בעבודה);
 סעיף 18 - (חוקת שפיזת);
 סעיף 19 - (אי-שפיזת);
 סעיף 20 - (שכרות);
 סעיף 21 - (כורח);
 סעיף 22 - (צורך);
 סעיף 23 - (הגנה על רשות שופטת);
 סעיף 24 - (צידוק);
 סעיף 26 - (עובדי העבירה);
 סעיף 28 - (עבירה במהלך השנת מטרה משותפת);
 סעיף 29 - (היקף האחריות של יועץ);
 סעיף 32 - (דין המנסה);
 סעיף 33 - (ניסיון - מהר);
 סעיף 260 - (מסייע לאחר מעשה)."
4. **היקן סעיף 32**
 בסעיף 32 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ג) יבוא:
 (ג) לא יטיל בית-דין צבאי בשל עבירה נוספת עונש שכולו על תנאי; אולם, אם על הנאשם תלוי ועומד אותה שעה מחכוש על תנאי בלבד, רשאי בית-הדין להטיל בשל עבירה נוספת מאסר שכולו או חלקו על תנאי."
5. **היקן סעיף 33**
 בסעיף 33 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (א), במקום "167(2)" יבוא "167".
6. **היקן סעיף 41**
 בסעיף 41(ב) לחוק העיקרי, במקום "בסעיף 7 לחוק סדר הדין הפלילי, התשכ"ח - 1965" יבוא "בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב - 1982".
7. **היקן סעיף 42**
 בסעיף 42 לחוק העיקרי, במקום "סעיף 8 לחוק סדר הדין הפלילי, התשכ"ח - 1965" יבוא: "סעיף 10 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב - 1982".
8. **היקן סעיף 75**
 בסעיף 75 לחוק העיקרי, במקום "סעיף 152(1) (א) למקדח החוק הפלילי, 1936" יבוא "סעיף 345 לחוק העתשין, התשל"ז - 1977".
9. **החלפת סעיף 77**
 (א) במקום סעיף 77 לחוק העיקרי יבוא:
 "77. הוצאת רכוש מרשות הצבא
 (א) חייל שהוציא כידועין ושלא כדין רכוש צבאי מרשות הצבא, דינו -
- (1) מאסר שלוש שנים - אם ערך הרכוש אינו עולה על הסכום הקובע;
 (2) מאסר שבע שנים - אם ערך הרכוש עולה על הסכום הקובע.
 (ב) בסעיף זה, "הסכום הקובע" - סכום השווה לעשרה שיעורים של שכר יסוד חודשי של טוראי בשירות חובה, כפי שהוא בשעת ביצוע העבירה.
10. **היקן סעיף 78**
 בסעיף 78 לחוק העיקרי, במקום "עשר שנים" יבוא "חמש עשרה שנים" והסיפא המחיל במלים "ואם היה מופקר" - ימחק.
11. **היקן סעיף 79**
 בסעיף 79 לחוק העיקרי -
 (1) בכותרת השוליים, במקום "ברכוש הצבא" יבוא "ברכוש צבאי";
 (2) במקום סעיף קטן (א) יבוא:
 "(א) חייל שהשתמש ברכוש צבאי שלא למטרות הצבא, דינו - מאסר שנתיים."
12. **החלפת סעיף 80**
 במקום סעיף 80 לחוק העיקרי יבוא:
 80. "אי-שמירתו של רכוש צבאי
 חייל שלא נקט במועד הנכון את כל האמצעים הסבירים כדי לשמור מנוק, מקלקל או מאוכרז כל רכוש צבאי שהגיע לרשותו או שהוא אחראי לו בדרך אחרת, אם ניזוק הרכוש, נתקלקל או אבד ואם לא, דינו - מאסר שנה; היה הרכוש נשק, כלי טיס, כלי שיט או כלי תחבורה אחר, דינו - מאסר שלוש שנים."
13. **היקן סעיף 99**
 בסעיף 99 לחוק העיקרי, במקום "בחוק שירות ביטחון, התש"ט - 1949" יבוא "בחוק שירות ביטחון (נוסח משולב), התשמ"ו - 1986".
14. **היקן סעיף 157**
 בסעיף 157 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ו) יבוא:
 "(ו) לא יטיל קצין שיפוט בשל עבירה נוספת עונש מתברש שכולו על תנאי."
15. **היקן סעיף 209א**
 בסעיף 209א(1) לחוק העיקרי, במקום "סעיף 218 לפקדת החוק הפלילי, 1936" יבוא "סעיף 304 לחוק העתשין, התשל"ז - 1977".
16. **היקן סעיף 230**
 בסעיף 230 לחוק העיקרי, במקום "פקודת הפרוצדורה הפלילית (מאסר וחטיפושים)" יבוא "פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיתוס) (נוסח משולב), התשכ"ט - 1969".

⁴ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשמ"ו, עמ' 112.
⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

25. ביטול סעיפים 262 עד 265
 סעיפים 262 עד 265 לחוק העיקרי — בטלים.
26. תיקון סעיפים 266 ו-268 עד 272
 בסעיפים 266 ו-268 עד 272 לחוק העיקרי, ככל מקום שנאמר בו "נאשם" או "נאשמים" יבוא "חשוד" או "חשודים". לפי העניין, והמלים "או עציר" — "מחוקר".
 27. החלפת סעיף 267
 במקום סעיף 267 לחוק העיקרי יבוא:
 "267. תוכן האזהרה
 חאת האזהרה: "אתה חשוד בכביצוע עבירה פלוגית, האם ברצונך לומר דבר בקשר לעבירה האמורה? אין אתה חייב לומר דבר אם אין רצונך בכך, ואולם כל מה שתאמר ירשם ויכול לשמש ראיה במשפטך".
28. תיקון סעיף 298א
 בסעיף 298א(ג) לחוק העיקרי, במקום "חוק לתיקון סדר הדין הפלילי (חקירת פשעים וסיבות מוות), התשי"ח—1958" יבוא "חוק חקירת סיבות מוות, התשי"ח—1958".
 29. החלפת סעיף 373א
 במקום סעיף 373א לחוק העיקרי יבוא:
 "373א. תחולת חוק סדר הדין הפלילי הוראות פרק ה', סימן ו', לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב—1982, יחולו על חקירת עדים לפני בית-דין צבאי".
30. תיקון סעיף 440
 בסעיף 440 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:
 "ד) על עניין שסעיף זה חל עליו יחולו הוראות סעיפים 33 עד 49 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב—1982, בכפוף להוראות סעיף זה ובתיאומים המחויבים לפי העניין".
31. תיקון סעיף 440
 בסעיף 440 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
 "ב) הוראות פרק ו' לחוק העונשין, התשל"ז—1977, יחולו על כל עניין שסימן זה חל עליו".
32. תיקון סעיף 481
 בסעיף 481 לחוק העיקרי, במקום "קצין במילוי תפקידו" יבוא "קצין או נגד בכיר שמינתה רשות צבאית מוסמכת לתפקיד קצונה, במילוי תפקידם".
33. תיקון סעיף 494
 בסעיף 494 לחוק העיקרי, במקום "בפקודת בתי-הסוהר, 1946" יבוא "בפקודת בתי-הסוהר (נוסח חדש), התשל"ב—1971".
17. תיקון סעיף 243א
 בסעיף 243א לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
 "ב) על שחרור בערכות לפי סעיף זה יחולו סעיפים 33 עד 49 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב—1982, אולם הסמכויות המסורות לפי הסעיפים האמורים לבית-המשפט של-ערעור לבית-המשפט העליון היו, לענין סעיף זה, בידי שופט צבאי-משפטי של בית-דין צבאי מחוזי, של בית-דין צבאי מיוחד ושל בית-הדין הצבאי לערעורים".
18. תיקון סעיף 243ב
 בסעיף 243ב לחוק העיקרי, במקום "סעיפים 46 עד 49 לחוק סדר הדין הפלילי, התשכ"ה—1965" יבוא "סעיפים 51 עד 54 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב—1982", ובמקום "בסעיף 49 לאותו חוק" יבוא "בסעיף 54 לאותו חוק".
19. תיקון סעיף 245א
 בסעיף 245א(א) לחוק העיקרי, במקום "על-פי הסעיפים 16 ו-17 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (מאסר וחיפושים)" יבוא "לפי סעיפים 23 ו-24 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט—1969".
20. תיקון סעיף 247
 בסעיף 247 לחוק העיקרי, במקום "לפי סעיף 18 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (מאסר וחיפושים)" יבוא "לפי סעיף 25 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש), [נוסח חדש], התשכ"ט—1969".
21. תיקון סעיף 248
 בסעיף 248 לחוק העיקרי, במקום "בסעיף 11 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (מאסר וחיפושים)" יבוא "לפי סעיף 22 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפושים) [נוסח חדש], התשכ"ט—1969".
22. תיקון סעיף 250
 בסעיף 250 לחוק העיקרי, במקום "בסעיפים 12, 20, 22, 26, 27, 28 ו-29 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (מאסר וחיפושים)" יבוא "סעיפים 19, 27, 29, 45, 46 ו-47 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפושים) [נוסח חדש], התשכ"ט—1969".
23. תיקון סעיף 260
 בסעיף 260 לחוק העיקרי, בכותרת השוליים אחר "הקצין" יבוא "הבדק".
24. החלפת סעיף 261
 במקום סעיף 261 לחוק העיקרי יבוא:
 "261. חשוד שנעצר
 חשוד שנעצר, חייב הקצין הבדק להודיע לו מה החשד נגדו ורשאי הוא לצלמו ולקחת טביעות אצבעותיו ככל שידרש לצורכי החקירה".

⁶ ס"ח התשי"ח, עמ' 54.
⁷ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 548.

המגיעים לנידון מזמן לזמן עקב שירותו בצבא.

(כ) הוראות סעיפים 66(א) ו-67 עד 70 לחוק העונשין, התשל"ז — 1977, יחולו, בשינויים המחויבים לפי העניין, על קנס או פיצויים שלא שולמו במועדם.¹

36. תיקון סעיף 519א

בסעיף 519 לחוק העיקרי, במקום "החוק לתיקון דיני העונשין (תקיפת שוטרים), החשי"ב—1952" יבוא "סעיפים 273 עד 276 לחוק העונשין, התשל"ז—1977".

37. פרסום

חוק זה יפורסם בתוך שלושים ימים מיום קבלתו בכנסת.

34. תיקון סעיף 495

בסעיף 495 לחוק העיקרי, במקום "כמשמעותו בפקודת בתי-הסוהר, 1946", יבוא "כמשמעותו בפקודת בתי-הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב—1971".

35. החלפת סעיף 497

במקום סעיף 497 לחוק העיקרי יבוא:

"497. גביית קנסות ופיצויים ותוספת פיגור

(א) נתחייב אדם בכיתר-דין צבאי או בדין משמעתי לשלם קנס או פיצויים על נזקים לרכוש הצבא או לרכוש המדינה ולא שילמם במועד שנקבע לכך, יבוצע החיוב על-ידי ניקוי, כפי שנקבע בחקנות, מהכספים

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 25

חבר הכנסת מ' פלד מציע:

(1) במקום סעיף 25 יבוא:

"25. ביטול סעיפים 262 עד 264

סעיפים 262 עד 264 לחוק העיקרי — בטלים".

(2) אחרי סעיף 25 יבוא:

"26. החלפת סעיף 265

במקום סעיף 265 לחוק העיקרי יבוא:

"265. עדי הנאשם

על אף האמור בסעיף 256, חייב קצין כודק לגבות עדות מכל אדם שעל-פי טענת חשוד עדותו עשויה לסייע לכירור העובדות והנסיבות של המעשה הנבדק והוא חייב לחקור את העד ולרשום את דבריו."

(3) מספרי הסעיפים 26 עד 37 יתוקנו כהתאם.

1. הצעת חוק לתיקון פקודת בריאות העם (איסור קבלת תשלומים), התשמ"ז — 1986

(הצעת חבר הכנסת י' קיסר)

310. איסור קבלת תשלומים

אסור לעובר בית-חולים ציבורי, לרבות רופא בית-חולים ציבורי, לקבל בין במישרין ובין בעקיפין, בין לידי ובין לירי אחר או אחרים, תשלום כלשהו, גמול כלשהו, תמורה כלשהי, בכסף או בשווה-כסף או לטובת הנאה כלשהי מאדם כלשהו הנוקק לשירותים מבית-חולים ציבורי, או מעובד בית-חולים ציבורי כעד מעשה כלשהו, או כעד פעולה כלשהי הקשורים בתפקידו, או בעבודתו של העובד או הרופא בבית-החולים הציבורי.

311. איסור העדפה

רופא בית-חולים ציבורי לא יעדיף בדרך כלשהי, בכל הנוגע או הקשור לטיפול בית-החולים הציבורי, אדם שיש או שהיתה בינו לבין רופא בית-החולים בזמן כלשהו זיקה של רופא וחולה, שלא במסגרת עבודתו או תפקידו הציבורי של הרופא בבית-החולים.

1. הוספת פרק ג'

בפקודת בריאות העם, 1940¹ אחרי פרק ג' יבוא:

חלק ג'

איסור קבלת תשלומים

10א. הגדרות

בחלק זה —

"בית-חולים ציבורי" — כל אחד מאלה:

(1) בית-חולים ממשלתי.

(2) בית-חולים שנחמך על-ידי הממשלה או

מוסד אחר של המדינה כמישרין או בעקיפין

בדרך הקצבה, ערבות וכיוצא באלה.

"הממשלה או מוסד אחר של המדינה" —

הממשלה או מפעל או מוסד של המדינה, רשות

מקומית, או כל מפעל, מוסד קרן או גוף אחר

שהממשלה משתתפת בהנהלתם או תומכת בהם,

כמישרין, או בעקיפין בדרך הקצבה, ערבות וכיוצא

באלה.

¹ ע"ד 1065, 1940, תוס' 1 עמ' 191.

דברי הסבר

קשה, ולצורך "איון החקציב" מן הראוי "לשתף" את החולים בנטל הכספי הרובץ על מערכת הבריאות.

הצעה זו באה למנוע תופעה זו ולאסור באורח חוקי שימוש שלא כדיון בסמכות והטלת עול נוסף וכבד על ציבור החולים. למנוע מצב שבו יעשו עובדים ורופאים שימוש בצידו של כחיי החולים לצרכים פרטיים.

לאחרונה נפרצה תופעה, שעובדים ככירים, רופאים ומנהלי מחלקות בכתיחולים, החלו לגבות או לדרוש כספים מציבור החולים, זאת לשם מתן אותו טיפול שציבור החולים זכאי לו ללא תשלום.

כין יתר ההגמקות שנטענו לצורך גביית התשלומים מציבור החולים נטען גם, שכתיחולים נמצאים במצב כספי

ז. הצעת חוק לתיקון סקורת הראיות (חיסיון עיתונאי), התשמ"ז—1987

(הצעת חבר הכנסת מ' וירשובסקי)

(ב) בית המשפט רשאי לחייב עיתונאי למסור

ראיה כאמור בסעיף קטן (א), אם שוכנע —

(1) שהדבר נחץ מטעמי ביטחון המדינה;

(2) שהדבר חיוני לשם עשיית משפט צדק בעבירה שהיא פשע, כאשר אין אפשרות להישען על ראיות אחרות.

1. הוספת סעיף 51

בפקודת הראיות, לאחר סעיף 51, יבוא:

"151. עדות עיתונאי

(א) עיתונאי אינו חייב למסור את מקורות המידע

שנכלל בפרסום עיתונאי או שהגיע אליו במהלך עבודתו העיתונאית.

דברי הסבר

אלה, ובלעדיו נפגעת הזכות לאסוף מידע. עם זאת, כדי להבטיח את האינטרס הציבורי של קיום הליכים משפטיים וחשיפת האמת יש לקבוע חיסיון יחסי בלבד, ועל כן מוצעים שני מבחנים חלופיים להסרת החיסיון.

אחת מחירויות היסוד של משטרנו היא חופש הביטוי. זכותו של עיתונאי לאסוף מידע היא היבט אחד של חירות זו, והוא מאפשר להביא מידע לידי הציבור הזכאי לדעת. השתלכות של כלל המכיר בחיסיון עיתונאי משרת אינטרסים

ח. הצעת חוק לעידוד טוהר המידות בשירות הציבור, התשמ"ז—1987

(הצעת חבר הכנסת ר' כהן)

4. תעודת הוקרה

ההוקרה לפי חוק זה תובע בתעודה מטעם הממשלה, המפרטת את מעשה התלונה ומודה למתלונן על תרומתו לטוהר המידות במוסדות הציבור בישראל.

5. סרסום

על מתן תעודת הוקרה תינתן הודעה באמצעי התקשורת כפי שייקבע בתקנות.

6. ביצוע ותקנות

ראש הממשלה ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי בהתייעצות עם מבקר המדינה, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו, לרבות —

(1) טקסי חלוקתן של תעודות הוקרה;

(2) מתן אפשרות לכל אזרח להמליץ על מתן תעודת הוקרה.

1. הגדרות

בחוק זה, "עובד הציבור" — כמשמעותו בחוק העונשין, התשל"ז—1977¹, לדכות עובד של גוף מבוקר כמשמעותו בחוק מבקר המדינה, התשי"ח—1958 [נוסח משולב]².

2. זכות להוקרה

עובד הציבור שהתלונן על מעשה שחיתות שכרצע בוגף שבו הוא עובד או על פגיעה אחרת בטוהר המידות באותו גוף, ונמצאה תלונתו מוצדקת, זכאי להוקרה לפי חוק זה.

3. תלונה מוצדקת

תלונה מוצדקת לענין חוק זה היא תלונה שבית-משפט, מבקר המדינה או המבקר הפנימי של הגוף שבו עובד המתלונן או היועץ המשפטי לממשלה הגיעו למסקנה שאין עליה ערעור עוד והתלונה הייתה מוצדקת.

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

² ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

דברי הסבר

הצורך בחוק נובע מהמקרים שהיינו עדים להם לאחרונה, ועוררן עניין רב בציבור, כאשר הממסד ניסה להתגבל לעובדי ציבור שכל רצונם היה לחשוף מעשי שחיתות ולגלות אזרחות טובה, ותלונותיהם נמצאו צודקות.

מטרת החוק המוצע היא לעודד עובדי ציבור להתלונן על מעשי שחיתות או מעשים אחרים בשירות הציבור הפוגעים בטוהר המידות.

ט. הצעת חוק התכנון והבנייה (חיקון) (סידורים לנכים - מדרכות), התשמ"ז - 1986
(הצעת חבר הכנסת מ' כהן אבידב)

- 1. חיקון שם פרק 11
 - 2. אחרי סעיף 1158 לחוק העיקרי יבוא:
 - 3. הודאת מעבר
- סרק ה1 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה - 1965 (להלן - החוק העיקרי). ייקרא "סידורים לנכים".
- החוק העיקרי, ייקרא "סידורים לנכים".
- 1158 סעיף
- 1158 סעיף לחוק העיקרי יבוא:
- 1158" מדרכות
- בכל מדרכה יותקנו בכל מקום הסמוך למעבר

דברי הסבר

במדרכות במעברי חצייה לא הותקנו השיפועים המאפשרים ירידה ועלייה נוחות לעגלות נכים. בחוק יש לחייב את הרשויות להתקין שיפועים אלה בכל מדרכה חדשה, ובמדרכות הקיימות - בתוך שנתיים.

י. הצעת חוק לביטול פקודת שיווק פרי-ההדר, התשמ"ז - 1986

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

- 1. ביטול
 - 2. תחילה
- פקודת שיווק פרי ההדר, 1947 - בטלה.
- תחילתו של חוק זה ביום א' בתשרי התשמ"ז (4 באוקטובר 1986).

דברי הסבר

שיווק פרי-ההדר באופן בלעדי דרך המועצה לשיווק פרי הדר גורם לסרבול בתהליך השיווק, וכן לניצול של הפרדסנים. חוק זה בא לאפשר לכל פרדסן לשווק את פריו באופן עצמאי.

¹ ע"ד 1032, 1940, תוס' 1, עמ' 179.

יא. הצעת חוק הריהבית, התשמ"ז - 1986

(הצעת חבר הכנסת מ' כהנא)

- א. הריהבית הוא המקום הקדוש ביותר לעם ישראל, ולכל יהודי חינוך הזכות לעלות ולהתפלל בו ללא שום הטרעה.
 - ב. כל הסמכויות בעניין נוהלי חוגי הביקור, כללי ההתנהגות, קביעת המקומות המותרים או האסורים בכניסה, קביעת סדרי התפילה במקום וכן כל עניין הקשור בבנייה או בהימצאות או בעשיית מעשה כלשהו בהריהבית יהיו בסמכותה הבלעדית של הרבנות הראשית לישראל.
 - ג. משרד הדתות יקים יחידת סדרנים מיוחדת, כדומה
- למשמר הכותל, אשר תהיה אחראית להשלטת הסדר בהריהבית. יחידה זו תהיה כפופה לרבנות הראשית לישראל.
- ד. כל הזכויות בעניין הריהבית הניתנות לווקף המוסלמי, רבות הזכות להציב שומרים במקום, תופקע מידיו.
- ה. המפתחות לשערי הריהבית יימסרו לידי הרבנות הראשית לישראל.
- ו. הרבנות הראשית לישראל המשרד לענייני דתות יפעלו להקמת כית'כנסת בהריהבית בהקדם האפשרי.

דברי הסבר

הריהבית הוא המקום הקדוש ביותר לעם ישראל - מן ההיגיון שהסמכות הדתית העליונה של עם ישראל, דהיינו, הרבנות הראשית לישראל, היא שתקבע את הנהלים והסדרים במקום. העובדה שרשות מוסלמית היא הקובעת את הסדרים בהריהבית כמה כהפקרת המקום.

מתן הסמכויות בהריהבית לידי הרבנות הראשית לישראל תקבע באופן מעשי את בעלותו ושליטתו במקום.

עד היום - 19 שנה לאחר שחרור הריהבית - אין ליהודים זכות להתפלל במקום ואף זכות הכניסה שלהם למקום מופרעת, ובו בזמן בני כל הדתות האחרות של העולם אינם מופרעים לעשות מעשה כלשהו במקום הקדוש.

חוק זה בא לתקן את המעוות.

יב. מסקנות ביניים של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: מצוקה ביישוב תל-מונד

מליאת הכנסת העבירה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה
 2. יום כ"ב בסיוון התשמ"ז (17 ביוני 1987) את ההצעה האמורה:
 מאת חבר הכנסת י"ז אמיר.
 במגמה לזרז את הטיפול בבעיות הכספיות שבהן מתחבט
 היישוב, החליט יושב-ראש הוועדה, חבר הכנסת דב שילנסקי,
 להקים ועדת משנה בראשותו של חבר הכנסת ע' עלי. לחברים
 בוועדה נבחרו חברי הכנסת א' נחמיאס וד' דינו.
 הוועדה קיימה ישיבה בנושא, והשתתפו בה נציגי משרד

הפנים ומשרד האוצר וכן ראש המועצה המקומית תל-מונד
 וחברי המועצה.
 בתום הדיון קיבלה ועדת המשנה את המסקנות שלהלן,
 שאושרו על-ידי מליאת הוועדה:

1. הוועדה קובעת, כי המועצה המקומית תל-מונד זקוקה
 לסיוע כספי דחוף, כדי להבטיח לתושבי המקום שירותים
 מונציפליים מינימליים.
2. הוועדה ממליצה לפני האוצר לכלול את תל-מונד
 ברשימת הרשויות המקומיות לצורך קונסולידציה.

יג. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך בנושא:

קיצוץ בתקציב תזמורת רשות השידור*

לכבוד
 מר שלמה הלל
 יושב-ראש הכנסת
 ירושלים
 נכבד,

הוועדה המליצה את המלצותיה, ויש קרבה מרבית בין
 לבין מסקנות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.
 מנכ"ל רשות השידור עוסק עתה כמצעים אינטנסיביים
 לשם הגשמת המלצותיה של ועדת המומחים שמינה, שהן
 בעצם גם המלצות ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.
 בכבוד רב,
 יצחק נבון
 שר החינוך והתרבות

העתק: חבר הכנסת נ' רז, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

על-פי סעיף 111(ד) לתקנון הכנסת הריני מפרט להלן את
 פעולות רשות השידור בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות
 בנושא: "קיצוץ בתקציב תזמורת רשות השידור".
 ועדת החינוך מוכירה - בסוף עמוד המבוא להמלצותיה
 - את הוועדה המקצועית שמינה מנכ"ל רשות השידור כדי
 לברר את המצב ולהמליץ המלצות.

* התחר על שולחן הכנסת ביום כ"ט באדר התשמ"ז - 30 במרס 1987.

יד. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: תוצאות הסקר

כי 15% מתלמידי ביתה ג' מתקשים בחשבון*

לכבוד
 מר שלמה הלל
 יושב-ראש הכנסת
 שלום רב,

שתי חוקרות עסקו בשנתיים האחרונות באיתור הקשיים
 האופייניים בהוראת החשבון. האגף לתוכניות לימודים הוציא
 תזכרת מתאימה, והשתלמרות מקיפות בנושא זה ניתנות ככל
 הארץ.
 המחלקה לעליית ילדים ונוער בטוכנות, כשיתוף עם
 משרדנו, הוציאה ספר מיוחד בנושא, שהופץ במוסדות החינוך.
 בדיקות שנרחיות של ההישגים בהוראת החשבון ייערכו
 בצורה מסודרת גם השנה.
 לשכת המדען הראשי תבדוק את ההישגים שהושגו
 בחשבון ובקריאה במדגם ארצי מייצג ככיתות ג-ה.
 משרדנו עושה מאמצים ניכרים לשינוי מצב ההוראה
 ולשיפור רמת ההישגים.
 בכרחה,
 יצחק נבון
 שר החינוך והתרבות

העתק: חבר הכנסת נ' רז, יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

על-פי סעיף 111(ד) לתקנון הכנסת הריני לפרט להלן את
 פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות
 בנושא: "תוצאות הסקר כי 15% מתלמידי ביתה ג' מתקשים
 בחשבון".
 התופעה של מתקשים בחשבון ובקריאה ידועה והגיעה
 למודעות הציבור על-ידי עריכת המבחנים בכיתות ג' כשנים
 התשמ"ב, התשמ"ג והתשמ"ד.
 תוכנית מפורטת לטיפול במתקשים הוכאה לדיון בוועדת
 החינוך של הכנסת ואף קיבלה את ברכתה.
 הטיפול במתקשים בקריאה הוא אינטנסיבי בכ"ס 10 כתי
 ספר שבהם נתגלה כישלון כממדים שחרגו מהממצע הארצי.
 הטיפול במתקשים בחשבון נכנס להילוך גבוה אשתקד,
 התרחב השנה. במסגרת הטיפול מומנים מגהלים ומרכזי
 המקצוע בחשבון, כמוסדות שנבחרו לצורך זה. להשתלמות
 מקפת כתנאי פנימיה.

* התחר על שולחן הכנסת ביום י"א שכט התשמ"ז - 10 בפברואר 1987.

טו. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: השיבושים במערכת החינוך במגזר הערבי עם פתיחת שנת הלימודים*

התלמידים הערבים; ב. עכו — הרעמד תקציב להשגת העדיייה לבניית שלב א' של בית-ספר חדש, והעירייה פרסמה מכרז לבנייה; ג. מכמאן — השנה הרעמד תקציב מתאים לבניית שבעה חדרי לימוד ומינהלה במקום בניין בית-הספר הישן, שהתמוטט כמהלך כמהלך שיפוצים שנעשו בו. פורסם מכרז לבנייה; ד. כועינה — סוכם על בניית בית-ספר יסודי חדש כמערכ הכפר. פרוגרמה לתכנון נשלחה למועצה המקומית. עם השלמה התכנון ייכלל הפרויקט ברשימת הפרויקטים המוצעים לתקצוב השנה.

לכבוד
מר שלמה הלל
יושב-ראש הכנסת
ירושלים
נכבדי,

על-פי סעיף 11(ד) לתקנות הכנסת הריני לפרט להלן את הפעולות שנעשו כמשרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך בנושא "השיבושים במערכת החינוך במגזר הערבי עם פתיחת שנת הלימודים":

1. עם פתיחת שנת הלימודים התשמ"ז היו שיבושים בארבעה יישובים ערביים. משרדנו טיפל בכעיות שנוצרו הלימודים שבו למתכונתם הרגילה.
2. להלן שמות היישובים והפתרונות שהוצעו לגביהם: א. רמלה — בית-הספר "ביאליק" לשעבר נמסר לשימוש

* הונחו על שולחן הכנסת ביום י"ז באדר התשמ"ז — 18 במרס 1987.

הערת יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות

המחסור של למעלה מ-1,000 חדרי כיתות מתאימות במגזר זה ואי-הקנייתם של מכנים רבים מהורים "פצצת זמן" הרת-אסון. מצב זה מחייב שינוי מהיר ורדיקלי. יש לקדם בניית כיתות לימוד באופן שהמגזר הערבי, הכולל 20% מהתלמידים בישראל, יוכל למלא את תפקידו.

אני מביע סיפוק מתשובות משרד החינוך והתרבות, ומקווה שהסידורים אכן אפשרו את קיומה של שנת לימודים תקינה, אך חובתי לבטא דאגה חמורה מאד ביחס למצב הכללי של מבני חינוך במגזר הערבי.

טז. הודעת שר התעשייה והמסחר בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: התגברות האבטלה במשק*

שכראשותך תוכנית-אב של דרישות המשק לשנים הבאות כתחום התעסוקה והכשרת העובדים.

ממשרדי נשלחה אלייך תוכנית לפיתוח התעשייה, ובה כלולות דרישות התעשייה לשנים הקרובות כתחום התעסוקה.

אנא ראי תוכנית זו כמילוי חובי לוועדה.

בכרכה,
אריאל שרון
שר התעשייה והמסחר

לכבוד
חברת הכנסת א' נמיר
יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה
ירושלים

הנדון: מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא התגברות האבטלה במשק

סעיף 6 במסקנות הוועדה מכש ממני להמציא לוועדה

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ' בכסליו התשמ"ז — 22 בדצמבר 1986.

זי. הודעת שרת הבריאות בעקבות מסקנות ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בנושא: הגברת הילודה והפחתת תמותת התינוקות במערכת הבריאות*

בימים אלה סיימה הוועדה את עבודתה והגישה את המלצותיה לשר העבודה והרווחה, והשר הביאם לאישור הממשלה.

המלצות אלה כוללות הקצאה של 3.5 מיליון ש"ח בשביל "פרגונל" ו-19.5 מיליון ש"ח בשביל הפריות מבחנה.

אנו תקווה שהממשלה תאשר המלצותיה אלו.

בכבוד רב,
שושנה ארכלי-אלמחלינו
שרת הבריאות

לכבוד
מר שלמה הלל
יושב-ראש הכנסת
ירושלים
שלום רב,

הנדון: מסקנות ועדת העבודה והרווחה של הכנסת

רצוף בזה נייר עמדה בנושא הגברת הילודה והפחתת תמותת התינוקות במערכת הבריאות, אשר הוגש ליושב-ראש הוועדה הבין-משרדית, המרכז לדמוגרפיה.

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ' בכסליו התשמ"ז — 22 בדצמבר 1986.

לכבוד

ד"ר ברוך לוי

יש-בראש הצוות הבין-משרדי
המרכז לדמוגרפיה, ירושלים

ד"ר לוי הנכבד,

הנדון - גיר עמדה בנושא: הגברת הילודה והפחתת תמותת
התינוקות במערכת הבריאות

בבואנו לרוץ על מקומה של מערכת הבריאות ותרומתה
לשיפור המצב הדמוגרפי במדינתנו, ברור כי הקצאת משאבים
למערכת זו תסייע ישירות למקומות שבהם "מייצרים" את
אוכלוסיית העתיד, או למניעת תמותתם של תינוקות שכבר
נולדו.

אנו רואים שלושה מישורי פעולה מרכזיים במערכת
הבריאות שבהם ניתן לפעול: 1. הגברת הטיפול בפוריות; 2.
מניעת תמותת ילודים; 3. מניעת הפלות מיותרות.

1. הגברת הטיפול בפוריות:

בסך-הכול, מערכת אוכלוסיית הווגות העקרים
בכ"5,000, ובקבוצה זו נכללים סוגי עקרות שונים, כגון בעיות
בביץ, בעיות מכניות במערכת המין הנקבית, בעיות בזרע וכו'.

על סמך הממצאים שבדיעונו, כ"7,000 נשים מאוכלוסייה זו
הן נשים פוטנציאליות לטיפול בהפריה חוץ-גופית (הפריית
מבחנה).

כיום קיימים 12 מרכזים בארץ המתאימים לטיפול מסוג
זה, כאשר זמן ההמתנה עד התחלת הטיפול הוא בין 6 חודשים
ל"12-חודשים.

אשה הנכנסת לתוכנית הטיפול זקוקה בממוצע לכ"3
סדרות טיפוליות, כאשר כל סדרת טיפול עולה בערך 615 דולר.
מכאן יוצא, כי כדי להגיע לכ"1,000 תינוקות חיים, שהוא
המספר המשוער של הצלחת הטיפול באוכלוסייה הנ"ל,
זקוקים לכ"13,000,000 דולר, שהם 19,500,000 ש"ח.

אולם, אין לשכוח כי טיפול בעקרות אינו בהכרח רק
הפריית מבחנה. קיימת אוכלוסיית נשים הסובלת מחסר
הורמונלי בסיסי, הדרוש טיפול בגורמי ביץ מסוג "פרגונל",
שעלות כל מנה בסיסית שלו היא כ"10 דולר. יש נשים הזקוקות
ל"30-40 מנות כאלה במחזור אחד בלבד.

כידוע, אין קופות-התולים משתתפות במימון תרופה זו
לזוגות שלהם כבר ילד אחד, גם כאשר ברור לחלוטין שבלא
ה"פרגונל" לא תוכל האשה להרות שנית.

לסיכום, בסעיף זה של הוצאות חזויות ככלל
בעיית העקרות, מדובר על הוצאה בשיעור של
25,000,000 - 30,000,000 ש"ח.

2. מניעת תמותת ילודים:

הפחתת התמותה של תינוקות אמורה להתבצע בשני
מישורים.

א. פגים - מדובר באוכלוסיית ילודים הנוולדים טרם
זמנם ומשקלם בעת הלידה נמוך. אם לפני 10 - 15 שנים היו

לעובר שמשקלו כ"1,000 גרם סיכויים קלושים בלבד להיזוטר
כחיים, הרי לקראת סוף שנות ה"80, אנו צופים כי ניתן יהיה
להציל כ"80% מפגים אלה, ואת בזכות יחידות הטיפול נמרץ
פגים, אשר התפתחו בשנים האחרונות. אולם, יש לזכור כי
לטיפול המיוחד והמסובך הזה יש מחיר - עלות יום אשפוז
של פג במשקל נמוך היא כ"600 ש"ח ליום, ושהייתם
המומצעת ביחידה היא כ"90 יום. אנו מגיעים לכ"50,000 ש"ח
בעבור ילוד אחד.

אומנם לא כל הפגים הם במשקל כל כך נמוך, ולכן לא
תמיד ההוצאות גבוהות ומגיעות לסכומים אלה, אך סך
התוספת הצפויה לסעיף זה מתערכת בכ"10,000,000 ש"ח.

ב. תינוקות שנולדו כמועד - מדובר כאיתור אותם
יישובים או אזורים שבהם תמותת התינוקות חריגה, תוך זיהוי
הגורמים המביאים למצב זה וביצוע פעולות להפחתת
התופעה.

לצורך הצלחת הפעולה דרושה פעולה בתחומים מספר,
כגון: תחנות לבריאות המשפחה ושירותים קהילתיים לאיתור
נשים הרות בסיכון גבוה לפני הלידה, מניעה וטיפול במחלות
זיהומיות בתינוקות עד גיל שנה וכו'. העלות המשוערת לטיפול
בכ"1,800 משפחות המשתייכות לקבוצת סיכון זו היא
כ"1,350,000 ש"ח.

3. מניעת הפלות מיותרות:

נושא מניעת הפלות יזומות בנשים הרות שאינן מעוניינות
בהיריון הוא סבוך, תוגע בכמה אספקטים, כגון דת, חוק, מוסר
תורמות חברתיות. למעשה כל ועדה להפסקת היריון אמורה
לשאת דגל זה של הגברת הילודה והפחתת ההפלות, דהיינו,
עליה לנסות ולשכנע כל אשה נשואה המגיעה אליה לשמור על
הריונה. לצערנו, המציאות אינה כזו, ואף שכל הוועדות
פועלות על-פי החוק, ברור לנו כי ניתן היה למנוע חלק
מההפלות.

תוספת יועצים יועצות מיוחדים לנושא בתחנות לבריאות
המשפחה, שאליהן תופנינה אותן נשים נשואות בהיריון, עוד
לפני הגיען לזרעה, חשפר את המצב. עלות משוערת של
תוספת יועצים וכן הכנסת חוברות הסברה מתערכת
בכ"200,000 ש"ח.

סך כל הסכום המבוקש הוא - 61,050,000 ש"ח.

לסיכום, השקעת משאבים בהגברת הפוריות ובהפחתת
תמותת עוברים וילודים היא השקעה המבטיחה שאכן הכסף
גיע ליעדו הנכון - הגדלת האוכלוסייה של מדינת ישראל.

בברכה

ד"ר משה משיח

ממלא-מקום המנהל הכללי

העתקים: שרת הבריאות;

מר ש' הבר, סמנכ"ל, האגף לחקצוב;

מר מ' הנדלסמן, המחלקה לכלכלה רפואית

וטסטיטיקה;

שירותי אשפוז.